

Київ – 2021

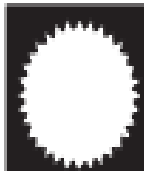
Хорхе Баланда

НАШІ ЛЮДЕ

Хорхе Баланда

НАШІ ЛЮДЕ

КНИГИ ПАМ'ЯТІ

EDITORIAL UNIVERSITARIA
UNIVERSIDAD NACIONAL DE MISIONES

Coronel José Félix Bogado 2160

Posadas - Misiones

Tel-Fax: (0376) 4428601

Correo electrónico:

ventas@editorial.unam.edu.ar

Página Web:

www.editorial.unam.edu.ar

Colección: Libros de la memoria

Coordinación de la edición: Claudio O. Zalazar

Diseño: Javier Baltasar Giménez

Revisión de texto: equipo editorial.

Balanda, Jorge Ángel Wladimiro

Nashi Liude

-1a edición- Posadas: Edunam - Editorial Universitaria de la Universidad Nacional de Misiones, 2016.

234 p. ; 21 x 15,5 cm. - (Libros de la memoria)

ISBN 978-950-579-413-3

1. Historia Argentina. 2. Inmigración. I. Título.

CDD 325.10982

ISBN: 978-950-579-413-3

Impreso en Argentina

©Editorial Universitaria

Universidad Nacional de Misiones

Posadas, 2016.

Todos los derechos reservados para la primera edición.

Хорхе Баланда

НАШІ ЛЮДЕ

Історія української діаспори

Переклад українською мовою

Київ – 2021

УДК

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра романської філології та порівняльно-типологічного
мовознавства

Хорхе Баланда. Наші люде / Переклад з ісп. мови кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства. – К. : Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2021. – 235 с.

ISBN

Переклад: викладачі та студенти-іспаністи Київського
університету імені Бориса Грінченка

Редагування: *Русудан Махачашвілі*

Юлія Підпригора

Анна Бахтіна

Верстка/Дизайн: *Анна Бахтіна*

© Х. Баланда, 2016

ISBN

© Пер. укр. мовою, 2021

ПОДЯКА

Чимало людей зробило свій внесок в цю книгу.

Усім, хто присвятив свій час для інтерв'ю, щоб розповісти свої історії, історії батьків, сусідів та родичів.

Моїм друзям з громади української діаспори в провінції Місьйонес та в Буенос-Айресі.

Моєму двоюрідному брату Естебану Снігуру, видатному історику та знавцю міграційного процесу українців у Місьйонес.

Моє визнання колезі Марії Розі Тітус за те, що вона написала про родину Печак.

Компанії Multimedios SAPEM, моїй домівці на роботі все моє життя; керівникам та колегам, з якими працювали стільки років.

Видавництву Національного Університету Місьйонес.

Клаудіо Салазару, Хав'єру Хіменесу та Ані Марії Байєстрерос з редакції за їхнє терпіння, роботу та за хороші поради.

Особлива подяка Голові Українського товариства «Просвіта» Аргентинської республіки, пану Хорхе Данилишину за його вагомий внесок, а також за дозвіл користуватися його особистим архівом.

Усім, хто так чи інакше мене надихнув на написання цих історій нащадків «Наших Людей»,

ЩИРО ДЯКУЮ.

ЗМІСТ

Пролог.....	12
Наші люде. Нащадки.....	21
Хто я такий?.....	22
Виробники чаю Мате.....	26
Чай Мате з «українським акцентом».....	32
Хуан Збіглий.....	40
Мігель Хосе Херула.....	43
Маріано Маларчук.....	51
Рамон Гренюк.....	55
Басиліо Гриценюк.....	65
Громадські організації української спільноти в Місьйонес.....	69
Аргентинсько-український клуб (Апостолес).....	71
Громада в місті Обера і поселеннях.....	84
Українська культурна асоціація «27 серпня» у місті Посадас...92	
Карлос Стасюк.....	97
Еліас Андрухович.....	103

Педро Варениця.....	107
Хуан Радзіховський.....	112
Рис для «голубців».....	116
Перші плантації чаю в Трес-Капонес.....	120
Мої поїздки до України.....	128
Музики.....	138
Чотири тузи. Синонім коломийки.....	150
Українські танцювальні трупи. Поширювачі культури.....	158
Українці в політиці.....	166
Мігель Архентино Херула.....	174
Кирило Пещак та його хлопці.....	178
Маріано Баланда.....	188
Пасажирські перевізники.....	192
Деметріо Коропецький.....	200
Життєві історії.....	208
Україна в ЗМІ Місьйонес.....	218
Дипломатія в Аргентині. Почесні консульства.....	223
Віра.....	227
Епілог.....	231

ÍNDICE

Prólogo	11
Nashi Llude (Nuestra gente) "Los descendientes"	17
¿Quien soy?	19
Los yerbateros	23
Yerbas con acento Ucraniano	29
Juan Zbihley	37
Miguel José Gerula	41
Mariano Malarczuk	49
Ramón Hreñuk	53
Basilio Gryceniuk	61
Instituciones sociales de la Colectividad en Misiones	65
Club Argentino Ucraniano (Apóstoles)	67
Colectividad Oberá y Colonias	79
Asociación Cultural Ucraniana "27 de agosto" de Posadas	87
Carlos Staciuk	93
Elias Andrujovich	99
Pedro Warenycia	103
Juan Radzichowski	107
Arroz para "Holupchi"	111

El Primer teal en Tres Capones	115
Mis viajes a Ucrania	123
Los músicos.....	133
Los Cuatros Ases, sinónimo de Kolomeika	145
Los cuerpos de danzas Ucránianas	153
La política y los ucranios	161
Miguel Argentino Gerula	169
Cirilo Pechak y sus muchachos.....	173
Mariano Balanda	183
Los colectiveros	187
Demetrio Koropeski.....	195
Anécdotas	203
Ucrania en los medios de Misiones.....	213
La diplomacia en la Argentina	219
La Fe.....	223
Epílogo	219

ПРОЛОГ

Ми розпочнемо з тлумачення українського поняття «*наші люде*», без якого не буде зрозумілою мета цієї книги й того, про що автор в ній розповідає. Існує дослівний переклад іспанською «*nuestra gente*», проте, він має вузький та примітивний зміст. Більше того, якщо ми зупинимося на такому дослівному перекладі, це призведе до хибної інтерпретації змісту, який вкладає українська мова в це словосполучення. Можна сказати, що в іспанській мові немає еквіваленту до цього виразу.

Коли нащадок українців каже «*наші люде*», то має на увазі стан душі, почуття, своєрідне бачення світу, яке водночас єднає та робить його частиною спільноти. Це те, що існує поза межами часу. Це – основа способу буття, вірувань, думок і навіть ставлення до смерті. Поняття «*наші люде*» пов'язує та ідентифікує народ. Якщо правнук чи праправнук українців, що живе в провінції Місьйонес, зустріне з співвітчизниками із Севастополя, Львова чи Києва, то відчує, що в цьому спілкуванні народжується духовна атмосфера «*наших людей*», хоча й незнаних один одному раніше.

З часів першої хвилі імміграції українців у провінцію Місьйонес вже пройшло 119 років, проте поняття «*наші люде*» актуальне й нині. Воно об'єднує поняття збереження культури, способу життя, філософії існування в провінції Місьйонес.

Це пояснення є важливим для тих читачів, котрі не знайомі зі світоглядом і світовідчуттям українців та їх нащадків. Маємо на меті запобігти буквальному тлумаченню поняття «*наші люде*», адже це може викривити його зміст у сприйнятті як української імміграції у місті Місьйонес, так і назви цієї книги.

У 1997 році відбулося святкування сотої річниці прибуття першої хвилі українців на територію провінції Місьйонес. 27 серпня 1897 року до містечка Апостолес прибула невелика група, що налічувала трішки більше шістдесяти осіб. Це були українці та поляки за походженням, усі родом із Галичини. Якби вони були в містечку одні, то, можливо, цей факт не мав би жодної історичної значущості. Але за цією маленькою групою почало приїжджати все більше людей, рік за роком вони прибували на південний схід тодішньої Національної Території провінції Місьйонес. Унаслідок цього до 1904 року там уже налічувалося 6.000 іммігрантів. Незабаром земельні ділянки в Апостолес вичерпалися, і сільськогосподарська колонізація поширилася на містечка Асара, Сан Хосе, Бонпланд, Консепсьон, Серро-Асуль та інші. Це стало початком офіційної сільськогосподарської колонізації Національної Території провінції Місьйонес, очолюваної губернатором Хуаном Хосе Лануссе. Південний схід провінції Місьйонес докорінно змінився в плані виробництва та соціально-культурного життя, при чому ці зміни за їх швидкістю та значущістю можна було б порівняти із впливом присутності ордену єзуїтів у цьому регіоні за кілька століть до того.

То були іммігранти-першопрохідці, селяни, які прибували з одного з найбільш відсталих регіонів Центральної Європи. Не війна на батьківщині змушувала їх залишати рідні домівки, а безпросвітна бідність. У більшості своїй вони прибували з такої багатонаціональної держави, як Австро-Угорська Імперія, а саме – з її тодішньої провінції – Галичини, де українці жили на одній землі з іншими етнічними групами – поляками, євреями, німцями, росіянами, сербами та іншими. Групи українських іммігрантів-селян, які приїхали перед Першою світовою війною, усвідомлювали себе більше як культурну спільноту, ніж як націю. Моя книга «З України до Місьйонес», написана в 1997 році, мала на меті висвітлити колонізацію зсередини, крізь призму поняття «*наші люде*». Сто років існування цього процесу спонукало розглядати його глобально, ігноруючи конкретні життєві історії. То був час для роздумів про перших безіменних іммігрантів, які прибули для того, щоб виорати ниву та покласти в неї зерня аби потім гідно й стоїчно померти з вірою в те, що їхні діти зможуть зібрати врожай. Коли ж поглянемо із сьогодення на першопрохідців імміграції кінця XIX – початку XX століття, опинимося серед подій, в яких практично непомітними лишилися окремі особистості. Ми бачимо дії когорти людей, які разом працюють,

звикають до клімату та людей, страждають від хвороб, бідують, обробляють місцеву землю. Усі вони вмирають у тих скрутних умовах, але суттєво впливають на зміни в демографічному, виробничому і соціально-культурному розвитку регіону. Це здається парадоксальним, але в цьому середовищі та за участі саме цих переселенців відкриваються театри, бібліотеки, читальні зали, музичні групи, культурні клуби та товариства, зводяться храми і каплиці, реалізується перший досвід створення кооперативів на території провінції Місьйонес і таке інше.

За тією епохою групи українців-першопрохідців, які вирощували кукурудзу, квасолу, кабачки, рис, розводили худобу: корів, свиней та коней. А згодом прийшла доба нащадків тих, хто в більшості своїй так і не побачив процвітання перших плантацій на землі провінції Місьйонес. Це були чоловіки та жінки, діти та онуки українських іммігрантів, які навчалися в державних школах. Більшість синів іммігрантів віддали свій борг батьківщині, відслуживши в армії, що стало безпрецедентною подією для нової генерації. Цей факт став основою їхньої повноцінної інтеграції до спільноти, частиною їм хотілося бути. Навчання в державній школі й служба в армії стали тим простором, який розширив економічні, політичні і соціальні горизонти світогляду дітей іммігрантів. Неймовірно, але за такий короткий час, усього за одне покоління, нащадки українців увірвалися в нові сфери діяльності: стали не просто землеробами, а й підприємцями, промисловцями, фахівцями і т. ін.

Ця книга є результатом кропіткої дослідницької праці журналіста Хорхе Баланди, в якій він розкриває справжні історії діаспорян – тих, хто ще живий, і хто належав до перших поколінь нащадків українських іммігрантів в провінції Місьйонес. Він досліджує, як імміграція у ХІХ столітті та наступні хвилі у післявоєнний період перетворилися на вирішальні історичні фактори для розвитку провінції Місьйонес у ХХ столітті. Деякі взяті історії під час інтерв'ю стали єдиними свідченнями, що залишилися після тих, кого вже немає з нами. Ніхто краще за Хорхе Баланду не зміг би втілити цей проект, адже він глибоко розуміє особливості національної самобутності української спільноти і її нащадків, оскільки є правнуком українських іммігрантів і вже кілька десятків років є активним культурним діячем цієї провінції. Ця книга занурює читача в історії життя людей, сімей та в атмосферу того, що українці називають *«наші люди»*. Якщо ми замислимося над цим, то

побачимо, що у перших іммігрантів – селян, які приїхали до провінції Місьйонес у кінці XIX століття і в їхніх нащадків, які прибули в післявоєнні часи й осіли на цій червоній землі, були схожі мотиви та бачення майбутнього. Не випадково змогла вижити їхня мова, традиції, релігія, дух підприємництва та боротьби з лихом долі.

Публікація книги *«З України до провінції Місьйонес»* у 1997 році викликала жвавий інтерес читачів до історій, оповіданих крізь призму їх власних категорій, символів, мови. Доказом цього є те, що майже двадцять років цей твір продовжує бути актуальним та цікавим для читання. Можливо, це відбувається тому, що кожен читач ніби бачить в ньому віддзеркалення себе самого та свого народу. Книга Хорхе Баланди *«Нащадки»*, яка виходить через двадцять років після першої книги, також була написана з того ж кута зору, надаючи слово головним героям історії, що обертає її в оповідання очевидців, в частину «ДНК» народу. Очевидно, що авторський задум далекий від академічного та наукового пошуку саме тому, що книга призначена для людей, яких цікавлять інші характеристики зі своїми намірами, але не менш цінними, ніж наміри науковців та дослідників проблем імміграції.

Записати та зберегти спогади, передати їх читачам, що навіть через 119 років після прибуття першопрохідців шукають для себе відповіді, почуваються частиною *«наших людей»* і прагнуть разом будувати майбутнє – ось головна мета цієї книги.

Я особисто знаю Хорхе Баланду, знаю про його мандрівки різними закутками нашого краю, що тривала майже півстоліття, знаю про його діяльність у закладах українських громад не лише провінції Місьйонес, а й всієї Аргентини, що, власне, й перетворює цей твір на літопис людини, яка сама є безпосереднім свідком й учасником культурного життя української діаспори.

Естебан Снігур

PRÓLOGO

Empecemos por comprender el concepto de “nashi llude”. Nunca se entenderá la intención de este libro ni se interpretará lo que aquí el autor cuenta si no se entiende este concepto. Literalmente traducido al idioma castellano podría interpretarse como “nuestra gente”. Pero es una traducción literal, limitadísima en su significado y pobrísima en su alcance conceptual. Incluso si nos quedamos con esta traducción literal incurriríamos en una interpretación equívoca de esas dos palabras en idioma ucranio. Es más, no existe en castellano una palabra que sea equivalente a esa expresión. Cuando un descendiente de ucranianos pronuncia “nashi lude” está haciendo referencia a un estado del alma, a un sentimiento, a una visión del mundo que le es propia, pero que al mismo tiempo lo vincula, lo integra y lo hace parte de un grupo. Es lo que permanece en el tiempo, es la esencia de un modo de ser, de una forma de existir, de vivir, de creer, de pensar, de dejar la vida y de morir. El “nashi llude” cohesiona e identifica. Un bisnieto o tataranieto de ucranianos que vive en la Provincia de Misiones si se llegara a encontrar con un ucraniano de Sebastopol, o de Lviv o de Kiev, etc., sentirá que en el contacto se genera la atmósfera del “nashi llude”, aunque nunca se hayan visto antes.

Desde el arribo del primer contingente de inmigrantes ucranianos a Misiones han transcurrido ya 119 años y el concepto de “nashi llude” sigue vigente. Identifica y da cohesión a la pervivencia de una cultura, de una forma de vida, de un modo de ser en el territorio de Misiones. Era necesaria esta aclaración, muy especialmente para aquellos lectores que pudieran desconocer la idiosincrasia y el sentir de los ucranianos y sus descendientes, evitando con ello que el “nashi llude” fuera interpretado en un sentido netamente literal, lo cual hubiera llevado a una distorsión del mensaje y a una

falsa visión de la inmigración ucraniana en Misiones y al propósito del título del presente libro.

En el año 1997 se había conmemorado el centenario de la llegada del primer grupo de inmigrantes ucranianos al territorio misionero. El 27 de agosto de 1897 había arribado a Apóstoles un grupo pequeño que apenas superaba las sesenta personas, entre ucranianos y polacos, todos provenientes de la región de Galitzia. Si el hecho hubiese quedado allí, dentro de ese límite de personas y ese espacio geográfico, quizás no hubiera trascendido en la historia. Pero a ese pequeño grupo siguieron otros y otros más, que año tras año arribaban al sudeste del entonces Territorio Nacional de Misiones, lo que llevó que hasta el año 1904 ingresaran alrededor de 6.000 inmigrantes. Prontamente la disponibilidad de lotes agrícolas en la colonia Apóstoles llegó a su límite y la colonización agrícola se expandió a Azara, San José, Bonpland, Concepción, Cerro Azul, etc. Era el inicio de la colonización agrícola oficial del Territorio Nacional de Misiones, dirigida por el Gobernador Juan José Lanusse. El escenario productivo, social y cultural del sudeste de Misiones se transformaría definitivamente, con una aceleración y un impacto comparables a aquel que produjera la presencia jesuítica en la región algunos siglos antes.

Fue la inmigración pionera, compuesta por agricultores que llegaban de una de las regiones más atrasadas del centro de Europa. No era la guerra lo que los impulsaba a dejar su tierra natal, sino la pobreza extrema en que se hallaban. Arribaban en su totalidad de un territorio multinacional como era el Imperio Austro-Húngaro, de una de sus provincias, Galitzia, donde los ucranianos convivían en un mismo espacio con otros grupos, como ser polacos, judíos, alemanes, rusos, servios, etc. Estos grupos de inmigrantes ucranianos agricultores que arribaron en un período previo a la Primera Guerra Mundial se definían más como grupo cultural que como grupo nacional. El libro que se comunicó en el año 1997 de mi autoría y que lleva como título *De Ucrania a Misiones...* buscó reflejar la visión de aquella colonización desde adentro, desde el concepto de “nashi llude”. Los cien años transcurridos invitaban a una visión global del proceso, evitando las historias de vida. Era un tiempo para reflexionar sobre inmigrantes pioneros anónimos que llegaron, como lo había marcado en algún momento, solamente para abrir el surco en la tierra, tirar la semilla y luego morir con un estoicismo asombroso, con la fe de que los hijos cosecharían. Si miramos desde el hoy aquellos años pioneros de finales del siglo XIX y comienzos del siglo XX, nos

surge un asombroso escenario donde prácticamente no deslumbran individualismos. Vemos el accionar de un grupo donde todos trabajan, todos se adaptan a un clima y una geografía nueva, todos padecen enfermedades, todos son pobres y cultivan la tierra misionera en un contexto de pobreza, en fin, todos terminan muriendo en esas condiciones, pero generando profundas transformaciones en el plano demográfico, productivo y sociocultural de la región. Pareciera paradójico, pero es en ese contexto en el que también proliferan, al impulso de estos colonizadores, los teatros, las bibliotecas, salones de lectura, grupos musicales, clubes o asociaciones culturales, se construyen templos y capillas, se completan las primeras experiencias cooperativistas en el territorio misionero, etc.

A aquel grupo de ucranianos pioneros, plantadores de maíz, porotos, zapallos, verduras, arroz, criadores de vacas, cerdos y caballos, que no alcanzaron en su mayoría a sobrevivir para llegar al tiempo de bonanza de las primeras plantaciones de yerba mate en las chacras del sudeste de Misiones, les siguió el tiempo de los descendientes. Hombres y mujeres, hijos y nietos de aquellos inmigrantes ucranios que habían asistido a la escuela pública del Estado. La mayoría de esos hombres hijos de inmigrantes había “servido a la patria” cumpliendo el servicio militar obligatorio, lo cual era un hecho trascendental en esa nueva generación. Marcaba el punto de incorporación plena a una sociedad de la que se quería ser partícipe. La escuela pública y el servicio militar fueron espacios desde donde aquellos hijos de inmigrantes lograban una visión del mundo y la realidad que iba más allá de los límites de la chacra. Una realidad más extensa, económica, política y socialmente más compleja. Sorprendentemente en muy poco tiempo, en apenas una generación, esos descendientes de ucranianos irrumpieron en esos nuevos escenarios, no ya como agricultores, sino como empresarios, industriales, profesionales, etc.

Este libro, producto de una ardua tarea de investigación desarrollada por el periodista Jorge Balanda, donde se rescata el testimonio de esos descendientes, de aquellos que aún viven y que formaron parte de las primeras generaciones de descendientes de ucranianos en Misiones, explora en forma directa el cómo aquella inmigración de finales del siglo XIX y la otra, la que arribó en las posguerras, se convirtieron en actores históricos decisivos de la Misiones del siglo XX. Algunos de los testimonios recopilados a partir de entrevistas, se convierten en el único haber ya fallecidos los entrevistados. Nadie mejor que Jorge Balanda para emprendedor de este proyecto,

conocedor profundo de la idiosincrasia de la comunidad ucraniana y sus descendientes, además de bisnieto de inmigrantes ucranianos y un activo productor cultural ucranio desde hace décadas en Misiones. A través de las páginas del libro se sumerge el lector en historias de vida de personas, de familias, que de algún modo encarnaron esa esencia que en idioma ucranio se define como “nashi llude”. Si reflexionamos retrospectivamente veremos entonces que entre aquellos pioneros inmigrantes agricultores que arribaron a Misiones a finales del siglo XIX y en las posguerras y los descendientes que se consolidaron y aferraron a la tierra roja misionera, hubo coincidencia en las intenciones y en una visión del porvenir. No fue casual entonces que pervivieran el idioma, las costumbres, la fe religiosa, el espíritu emprendedor y desafiante frente a las adversidades.

La publicación de *Ucrania en Misiones...* (1997) demostró algo: la avidez que tiene la población de lecturas que cuenten la historia desde sus propias categorías, desde sus elementos simbólicos, desde su propio lenguaje. Prueba de ello es que transcurridas dos décadas la obra sigue vigente y se sigue leyendo. La clave quizás sea que cada lector la interpreta como un espejo de sí mismo y de su comunidad. *Los Descendientes*, de Jorge Balanda, que surge casi a dos décadas de aquel otro libro, se escribió desde la misma perspectiva, rescatando la voz de los protagonistas de la historia, lo cual lo convierte en un relato testimonial, parte del “ADN” de una comunidad. Obviamente, nada más lejos en las intenciones del autor que la búsqueda de algún tipo de perfil académico o cientificista, fundamentalmente porque su producción va dirigida a una masa de población en que la lectura se vale de otros parámetros y de otras intenciones, no menos válidos que los que pudieran tener un erudito o equipo de investigadores en materia de inmigración.

Escribir, rescatar, recuperar para el colectivo de lectores, para aquellos que transcurridos ya 119 años del arribo del primer contingente buscan respuestas y se sienten parte del “nashi llude” y aún apuestan a la construcción colectiva de un futuro, es el objetivo primordial de esta obra. Conociendo además a Jorge Balanda, sé de su transitar de casi medio siglo por los más diversos espacios y ámbitos institucionales de la comunidad ucraniana en Misiones y en la Argentina, lo cual convierte su obra también en una memoria, en un testimonio personal de un testigo directo del quehacer cultural de la colectividad ucraniana.

Lic. Esteban Snihur

НАШІ ЛЮДЕ

Нащадки

Про історію імміграції та поселень українців в Аргентині, а також про перші роки життя новоприбульців у провінції Місьйонес було написано добре й багато.

Я усвідомлюю, що зусилля перших іммігрантів, які гарно були описані істориками, належали не лише їх сьогоденню. Це було зерня, кинуте в поле для нових поколінь.

Більшість представників першої та другої генерації нащадків українців, окрім ефективних рішень економічних проблем, які стали головною причиною імміграції їхніх пращурів, досягли успіху також і в соціальній та культурній царинах Аргентини, що було і є для них «їхньою аргентинською землею».

Будучи членом українських організацій протягом кількох десятиліть, а також працюючи журналістом, я став очевидцем багатьох подій, про інші чув і згодом досліджував.

Я був би егоїстом, аби зберіг їх лише в своїх спогадах. Тому хочу поділитися цими переживаннями. Якись із них є персонально моїми, якись належать моїм співвітчизникам.

Ця книга торкається різних тем: у ній ітиметься про музик та їхні історії, про виробників чаю мате, про *los colectiveros*, про організації та їх керівників; зрештою, про історію громади нащадків українців у Місьйонес тривалістю більше ніж 50 років.

Хочу висловити особливу подяку моїй дружині Марії дель Кармен та моїм дітям Івані та Ніколасу за розуміння того, наскільки важливим та необхідним для мене було написати цю книгу.

Наші люде, наші люди... Нащадки...

ХТО Я ТАКИЙ?

Я, Хорхе Анхель Владимиро Баланда, народився 10 жовтня 1959 року в аргентинському містечку Посадас. Там я і жив, доки не покинув батьківського дому, що знаходиться на вулиці Радемахер, який стояв між церквою Св. Володимира та школою Св. Василя Великого, в чудовому кварталі Паломар.

Мій батько Мігель був сином українських іммігрантів, а мати Тереза – онукою переселенців цієї ж національності.

Завдячуючи впливу моїх батьків, бабусь й дідусів, особливо моїх «баб» – Анастасії та Юлії – та сусідству з церквою та школою, любов до української культури просто не могла не прокинутись у мені.

Ще змалечку, з доброго почину сестри Рафаели – монахині з ордену Св. Василя Великого – я долучився до українського фольклору, а коли мені виповнилося чотири роки, то я вже наважувався танцювати чумака. Не всі знають, що чумаки – це традиційний український торговець, що займався візницьким промислом, доправляючи запряженими волами сіль, пшеницю, рибу та інші товари для продажу. Цим же словом назвали й український народний танець¹. Завдяки отцю Хорхе Мельничину, священнику та пастору церкви Святого Володимира, який під час візиту до Аргентини охрестив мене разом із тодішнім єпископом Бразилії, Хосе Романом Мартенецом, я отримував перші «уроки» історії.

Таким чином, разом із танцями, піснями, розмовами з бабусями, уроками отця Хорхе, а згодом – настановами від священників

¹ Джерело: Новий український етимологічний словник – Василь Яременко – Оксана Сліпушко / 1999 р. Київ – Видавництво «АКОНІТ».

Доротео Шемчия та Еміліо Риндича отримав не лише знання, але й глибоку любов до всього, що стосувалося полишеної бабусею та дідусем землі.

У минулому лишилися роки навчання, парафія, молодіжні комітети, ансамбль народного танцю «Верховина», подорожі та цікавий курс «Україністика», привезений до нас з Буенос-Айреса тодішнім випускником, а зараз науковцем – Мігелем Василюком та групою викладачів на чолі з єпископом Андресом Сапелакком.

Батьківщина покликала мене на військову службу в Буенос-Айрес, і я скористався нагодою, аби дізнатися більше про танець, яким захоплювався. Отже, я пішов до тодішнього ансамблю «Крилатий», який був під керівництвом пана Педро Лилика, де, окрім танцю, знайшов велику кількість друзів із громади.

Повернувшись до Місьйонес, журналістське покликання спонукало мене влаштуватися на канал LT4, де моєю першою програмою стала «Музика та пісні України», яка проіснувала в ефірі понад двадцять років.

У 1981 році я отримав перший досвід роботи керівником танцювального ансамблю. Це був «Барвінок» з міста Обера. Я не тільки керував ансамблем, але й принагідно танцював у ньому. Саме там я познайомився з Марією дель Кармен Мантулак – майбутньою дружиною і матір'ю моїх дітей: Івани Марії, Маріано Мігеля та Хорхе Ніколаса.

То були роки, коли я отримав незабутні враження: тоді існувало Свято Іммігрантів, що проводилось на стадіоні в центрі столиці.

У той період я познайомився зі своїм майбутнім другом, нині дуже близькою мені людиною, якої вже немає серед живих – паном Ігорем Василюком, який багато чому мене навчив, хоча й не всього, чого він сам прагнув навчити. Окрім того, пан Ігор зумів залучити мене до групи *тодішньої молоді* – людей, які сьогодні є керівниками різних установ та компаній і з якими наразі мене об'єднує щира дружба.

Після створення сім'ї у 1986 році, мене запросили до міста Посадас керувати ансамблем народних танців. Це був ще один унікальний досвід. Близько 70 підлітків та юнаків за активної підтримки отця Еміліо Риндича відгукнулись на запрошення.

У січні 1987 року мене запросили на курс для танцівників і хореографів у місті Прудентополіс (Бразилія). Знання та досвід

хореографа Роми Бохачевської відкрили для мене нові горизонти українського танцю, які я згодом реалізував у «Коломиї».

Після першої презентації в парафії Св.Володимира обставини та підтримка родин-ентузіастів сприяла зародженню ідеї створення Української асоціації «27 серпня», а разом з нею – й «Коломиї».

Я заснував спілку й досі є її активним членом, кілька разів був головою Асоціації. Організація пошанувала мене, призначивши делегатом Центрального Представництва Українців в Аргентинській Республіці (ЦПУ).

Уперше громада провінції Місьйонес взяла активну участь у ЦПУ. Я був віце-президентом ЦПУ, а також протягом певного часу – його головою.

Я мав нагоду неодноразово відвідати Україну, де й побував сім разів. Мене розчулило до сліз повернення до місць, де народилися мої бабусі та дідусі. У 2013 році випала нагода виголосити промову після виступу ансамблю «Коломиї» та побачити своїх українських родичів з роду Баланда серед публіки.

Перший візит, який я описую в окремій главі, був незабутньою подією. Я подорожував різними куточками України з плеядою журналістів. Відзнятий матеріал ліг в основу циклу шести

спеціальних програм, що транслювалися на 12-му каналі міста Посадас та на телебаченні провінцій Чако та Формоса.

Я був делегатом від Аргентини на Всесвітньому конгресі українців, що відбувся в Києві з нагоди 10-ї річниці Незалежності України (2001 р.).

Отже, моє життя тісно переплітається з життям українських громад в Аргентині, з їх успіхами та помилками: я був і сподвижником, і керівником, і представником культури моїх предків.

Мені є багато чого розповісти цікавого про свій і чужий досвід – маленьку частинку історії громади, яка протягом 50 років відбувалась у провінції Місьйонес.

Усе моє життя є невіддільним від української громади. Бог був дуже добрий до мене, за що я йому щиро вдячний...

Більшість українських іммігрантів були простими хліборобами, тому найбільше їх приваблювала можливість мати землю.

Вони не уявляли собі, що ані клімат, ані сама земля аргентинської провінції не будуть схожими з тими, які вони покинули.

Першопроходці починали свій міграційний шлях з інформації, яку отримували від агенції з колонізації, ілюструючи в брошурах можливості отримання землі на новому континенті. У деяких випадках це був «небезкорисливий» матеріал, оскільки агенти отримували грошову винагороду залежно від кількості іммігрантів.

На цьому складному шляху здобуття врожаю з нових земель опинилося перше покоління піонерів, принаймні значна його частина. Спостерігаючи за величезними жертвами своїх батьків, вони почали шукати нові альтернативи.

Новоприбульці, нібито пристаючи до заклику Аргентини: «Приїжджайте заселяти землі», щедро давали життя «новим аргентинцям». У сім'ях, особливо в першому поколінні, було 10, 12, 15 і більше дітей.

Однак очевидно, що ділянка розміром 25 гектарів не могла давати достатньо врожаю, щоб прогодувати великі родини.

Загалом, найменші діти залишалися з батьками обробляти землю, а старші вирушали шукати іншої долі.

Часто жінки емігрували в більші містечка. Мешкаючи в родині друзів або родичів, вони працювали хатніми робітницями й отримували освіту або опановували певне ремесло в міських школах.

Чоловіки також шукали собі справу. Найбільшим попитом користувалися мурування, автомобільна механіка, токарні та столярні роботи.

З часом прагнення досягти успіхів у житті зробило з «підмайстрів» справжніх умільців свого ремесла. Хто ж лишився зі своїми батьками, як у випадку представників багатьох інших європейських націй, зробили свої господарства справжнім взірцем виробництва.

Листя чаю мате. Зазвичай, воно забезпечувало врожай кожен рік, хоча в господарів було все: маніок, кукурудза, рис, овочі, молоко, курятина, свинина і яловичина. Бракувало тільки солі, за якою їздили в місто.

Так вони збільшували і розвивали ринок мате, водночас спостерігаючи, як посередники забирали найбільшу частину прибутків.

Дуже скоро перше покоління українських аргентинців отримало можливість не тільки саджати, доглядати, збирати і продавати чайний лист, але й самостійно реалізовувати товар.

Проте вони прагнули більшого. Згодом у колоніях почали «процвітати» перші сушильні мате, а згодом і млини, які вже без посередників приносили прибуток родинам. Вочевидь, то була непроста справа, але вкотре креативність та завзятість українських іммігрантів сприяло досягненню мети.

Між 1945 та 1950 роками виробники мате починають зміцнювати свої позиції. Спочатку об'єднують сушильні, згодом млини, а потім вдаються до пошуку ринків збуту довгоочікуваного “власного чаю”. За словами мешканців Колонії Гуарані, що неподалік від міста Обера, в період з 1960 по 1970 роки налічувалося більше 60 невеликих сушилень типу “барбакуа”, що в більшості належали родинам українського походження.

Не всі виробляли повний цикл виробництва, багато хто зупинився на першій фазі: сушили своє листя в домашніх умовах і продавали його млинам.

Варто згадати сім'ю Нагірняк – першопроходців галузі виробництва мате, один з яких, Ніколас, ще в 1950 році був засновником «Корпоративної Палати Млинарів Чаю Мате Зони Виробництва».

Родина Нагірняк – першопроходці в галузі виробництва мате: Ніколас Нагірняк та Хосефа Ступніцькі, в оточенні своїх дітей Естебана, Марії Домінго, Міґеля, Хуана, Естаніслао, Корнеліо Ярослав, Рози, Флоріани, Вероніки, Ніколаса Хосе та Альбіни

Старійшини млинарства пам'ятають млин *Los 7 hermanos*², що першим розпочав шлях, яким пізніше підуть інші земляки.

Їхня продукція, спочатку під назвою *Los 7 hermanos*, а потім *Dulce Amargo*³, була широко відома в провінції і дуже впевнено трималася на ринку.

За даними реєстру Національного Інституту Мате, в провінції Місьйонес та на півночі Коррієнтес діють наразі понад 60 виробництв мате, сушилень та млинів, власники яких мають прізвища українського походження.

Наступна таблиця демонструє участь сімей українського походження в галузі виробництва мате в різні епохи. І хоч деякі з перелічених торгових марок зникли з ринку, вони безсумнівно варті визнання.

² У перекладі з ісп. "7 братів".

³ У перекладі з ісп. "Гірко-солодкий".

Торгова марка	Сім'я-власник
Los 7 Hermanos	Ніколас Нагірняк
Dulce Amargo	Ніколас Нагірняк
Romaju	Хосе Семеген
Rosamonte	Рамон та Луїс Гренюк
Romance	Мігель Хосе Херула
Brazo Largo	Педро / Маріано Олексин
Kalena	Басиліо Прокопіо
Sierras de Misiones	Хуан Збіглий
Mate Rojo	Хуан Степанюк
Vesna	Альберто Спасюк
Cuarajhi /Moyerco	Маріано Маларчук
Orgullo	Деметріо Скрепник
Gajo Mini/Alazán	Пабло Мехаленко
Don Leandro	Евалдо Русак
Tempranera	Брати Грабовські
Derkach	Брати Деркач
Lomas del Campo	Педро Назарук
Berjovena	Ромуальдо Остапович
Sol y Lluvia	Луїс Павлук
Yo La Vi / El Buen Ojo	Ігнасіо Кленюк
Emporio	Грегорчук / Плаюк

Compadre	Антоніо Сюдма
Ambición	Пабло Яньюк
Inalcanzable	Басиліо Мельник
Jactancia	Едуардо Корничук
Kilómetro 11	Хуліо Корничук
Hayapaz–Palosanto	Фабіан Сапая
Dulce Beso	Хорхе Бутюк

До зазначених вище торгових марок можна було б додати ще чималу кількість виробників, які є членами кооперативів з власною торговою маркою, таких як *Agrícola Colonia Liebig, Andresito, Plantadores de Yerba de Jardín América, Las Tunas* ⁴та інших.

Ці родини і торгові марки є лише одним із прикладів. Без сумніву, у великому «світі» виробництва мате існує та існувало багато інших сімей – представників діаспори.

⁴ *Agrícola Colonia Liebig, Andresito, Plantadores de Yerba de Jardín América, Las Tunas*

ЧАЙ МАТЕ З “УКРАЇНСЬКИМ АКЦЕНТОМ”

Відомо, що велика кількість виробників чаю мате за походженням є українцями. Діти, онуки та правнуки продовжують справу, яку розпочали їхні предки-першопроходці. Деякі з них не лише вирощували чай, а й увійшли в промислову галузь із власними марками.

З різних причин три сім'ї хотіли, щоб їхня марка мате мала “українську вимову”.

KALENA (КАЛИНА) В АРГЕНТИНІ – ЦЕ ЧАЙ МАТЕ
(РОДИНА ПРОКОПІО)

Для українців *цвіт калини* є народним символом.

Білий цвіт та червоні плоди калини (лат. *Viburnumopulus*) визнані українцями як національний символ. З давніх-давен калина традиційно пов'язується з культурою предків, як продукт харчування та лікувальний засіб, а в язичницькі часи рослина символізувала життя, кров і вогонь. Іспанською назва в Аргентині вимовляється як *kalena*, транслітерований український варіант *kalyna*.

Сім'я Прокопіо прибула до Аргентини в 1901 році. Троє братів: Карпіо, Ніколас та Еліас – це діти Пабло Прокопіо, який разом з дружиною приїхав наступного року. Після об'єднання, сім'я оселилася в колонії *Трес Капонес*.

Карпіо Прокопіо був одружений з Зеновією, мав 11 дітей, з яких двоє, Деметріо і Томас, народилися в Україні, Марія народилася на кораблі під час подорожі до Аргентини, а інші 8 дітей народилися в нашій країні (Ана, Хуан, Педро, Басиліо, Пабло, Ніколас, Каталіна та Софія).

Найстарший, Деметріо, одружився з Аною Островскі і протягом року мешкав з батьками в *Трес Капонес*, а потім взяв в оренду поле в місцевості “Ель Тігре” департаменту *Консепсьон-де-ла-Сьєрра*, де він жив, присвятивши себе сільському господарству та тваринництву. У цьому містечку в Деметріо та Ани народилися діти, яких назвали Хуан, Марія, Хорхе, Естебан та Басиліо.

Після 13 років наполегливої праці вони повернулися в *Трес Капонес*, щоб прийняти в спадок від батька земельну ділянку 31 на 25 га. Уже в *Трес Капонес* у них народились діти, Роза та Мігель. У цьому містечку вони зайнялися сільським господарством, вирощуванням худоби та фруктових дерев, що в 1950 році дало змогу придбати ще одну ділянку площею 25 га.

У 1954 році вони вперше висадили плантацію чаю мате площею 5 га, тим самим започаткувавши сімейну справу, яка сьогодні носить їхнє ім'я.

Басиліо Прокопіо у віці 21 року повернувся після обов'язкової військової служби в 1957–1958 роках. Розуміючи, що його старші брати

вже одружилися і мають сім'ї, взяв на себе відповідальність за сімейний бізнес та піклування про батьків. Хлопець присвятив себе сільському господарству і намагався збільшити кількість гектарів, відведених під вирощення мате, чого йому вдалось досягти в 1958–1959 роках.

У 1960 році Басиліо одружується з Хулією Інес Косушне, уродженкою місцевості «*Ла Коріта*», що знаходиться в *Санта-Марія-ла-Майор* департаменту *Консепсьон-де-ла-Сьєрра*. Працюючи разом та докладаючи чималих зусиль, 29 вересня 1967 року вони почали власноруч виготовляти цеглу, з якої й побудували першу сушильню, відчинену 15 березня 1968 року. Цим самим вони зробили крок на зустріч мрії – відкрити власне виробництво.

Спочатку вони виробляли сировину грубого помелу для тогочасного договірного ринку чаю мате, проте вже ближче до кінця 70-х наважилися започаткувати виробництво продукту. І в такий спосіб у 1977 року народжується чай мате під назвою KALENA, який спершу фасувався на інших млинах. Нарешті у 1980 році був відкритий заклад *Сан-Деметріо*.

Логотип, який прикрашає пакети цієї марки, був запропонований превелебним отцем Хорхе Мельничиним.

Донині Басиліо Прокопіо, Хуліа Косушне та їх діти Гектор, Вальдемар і Лаура продовжують працювати в своєму невеличкому підприємстві, виробляючи традиційний чай мате із застосуванням способу сушіння “барбакуа”⁵, який надає витонченого присмаку цьому благородному продукту.

Окрім того, у свій список продукції вони включили виробництво зеленого, червоного, ромашкового чаїв та чаю больдо⁶ у формі мішечків, вкладених у паперові пакетики з маркою KALENA.

Їхня продукція продається в таких провінціях, як Буенос-Айрес, Санта-Фе та Кордоба, в магазинах дієтичного харчування та крамничках для гурманів. Продукт сертифіковано, він не містить глютену, має крафтову упаковку, а виробники дотримуються принципів раціонального виробництва, яке напряду пов'язане зі збереженням відновлюваних ґрунтових ресурсів.

⁵ Зневоднення листя від жару відбірних палаючих дров, що є адаптацією технології гуарані 400-річної давності.

⁶ Пеумус Больдо або Болдо – єдиний представник монотипного роду дводольних рослин, що входить в сімейство Монімієвих (Monimiaceae).

«BERJOVENA»: ВЕРХОВИНА, НА ВЕРШИНІ ВСЬОГО
(РОДИНА ОСТАПОВИЧІВ)

Verjovena: (*Верховина* іспанською звучить як Verjovena). Верховина – це регіон на південному заході України, розташований у найвищій частині українських Карпат. Сім'я Остаповичів не є винятком серед переважної більшості іммігрантів, що оселилися в південній частині провінції Місьйонес.

Хосе Остапович був одним із тих, хто прибув з далекої України і оселився в місцевості «Лас Тунас», де розбудовував на невеликій земельній ділянці ту форму господарства, яку запровадила більшість його земляків, займаючись розведенням корів, свиней, а також вирощуванням кукурудзи, гарбузів, маніоку. З останнього дон Хосе навчився видобувати крохмаль.

Минали роки, народжувалися діти, онуки та правнуки. Один із них – Ромуальдо – розповідає нам про свою сім'ю та сімейний продукт «Berjovena».

Ромуальдо згадує: «Мій дід Хуан та батько Мігель почали займатися вирощуванням чаю в 50-х роках, неподалік від струмка Туна. Перша ділянка землі, яку вони купили, була розміром півгектара».

Інтерес до виробництва спонукав їх до впровадження нових технологій та подальшого розвитку цієї діяльності: «У 60-х роках їм вдалося встановити просту сушильню з метою збільшення доходу», – зазначає Ромуальдо.

«Я з малих років допомагав по господарству, а в 10 років уже добре знав, що означає для родини мате та яких зусиль треба докладати щодня. Цей досвід дозволив мені мріяти про наступну сходинку – власну марку чаю мате – продукту, над яким ми стільки працювали».

Так підсумовує Ромуальдо Остапович перші кроки створення того, що сьогодні ми називаємо чай мате BERJOVENA.

BERJOVENA

Обрана назва не є випадковою. У Ромуальдо є дві тітки, які належать до ордена св. Василя Великого, сестри Василя та Франциска. Василя викладала катехизм у різних парафіях та каплицях. І в одній із них у неї навчався її племінник Ромуальдо.

«Крім молитви, ми вчилися співати і намагалися покращити українську мову, якою розмовляли вдома. З усіх пісень мені запам'яталася найбільше одна, де співається про Верховину», – розповідає Ромуальдо.

«У 1994 році, в період кризи, у спогадах про кропітку працю моїх батьків та дідуся з бабусею, я вирішив, що настав час створювати власну марку чаю мате, ось тоді я й згадав пісню, якої навчила мене тітка. Окрім того, це слово означало для мене щось таке, що знаходилося високо, на вершині, щось величне. Я зареєстрував назву, єдине, в чому помилився – записав *Berjovena* через літеру В замість правильного варіанту *Verjovena*. Проте, коли я це зрозумів, назва вже була затверджена, і в будь-якому разі найважливішим був той сенс, який для мене містило це слово.

Цей чай виготовляється в місцевості «*Капон-Боніто*», що поблизу *Лас-Тунас*. Ромуальдо та його родина одні з небагатьох, хто власноруч пакує товар і продає його в цих місцях. Уже багато років чай продається в сусідніх *Консепсьон-де-ла-Сьєрра*, *Сан-Хав'єрі*, *Апостолес* та *Колонії*.

Ромуальдо любить повторювати: «Це домашній чай, зроблений нашими руками, з дуже м'яким смаком».

Правнук українських іммігрантів не припиняє справу предків, а навпаки прагне модернізувати та розширювати сушильню, створювати нові склади, здійснюючи марку *Verjovena* ще вище.

«VEZNÁ» (ВЕСНА). РОДИНА СПАЦЮКІВ

«ПРИЙДЕ ВЕСНА І ТРЕБА САДЖАТИ»

Родина Спацюків також дуже велика й різnorідна. У ній є музиканти, механіки, ремісники, торговці, власники автосалонів, конструктори, священники, фермери, місцевий голова і, звісно, виробники мате.

Перш ніж почати розповідь про Альберто Деметріо Спацюка, згадаємо його бабусь і дідусів. Деметріо Спацюк з дружиною та їх чотирма дітьми сіли на корабель, що вирушав до Аргентини на початку 1902 року. Їхня історія почалася сумно, адже під час подорожі пані Спацюк померла, залишивши сиротами чотирьох дітей.

Пан Деметріо на аргентинській землі оселився в колонії Апостолес та одружився з Марією Зубрескі, з якою мав восьмеро дітей.

Альберто згадує, що дідові дісталися досить погані землі, кам'янисті та болотисті: «Було неможливо виростити чай у цій місцевості, тому дід займався скотарством та вирощував рис, використовуючи води струмка Чимирай».

Історія виробництва мате родиною Спацюків починається майже з народження Альберто. Його батько Ніколас Спацюк одружився з Євгенією Кузь, яку рідні називали Женькою.

Батько Євгенії, дон Басиліо Кузь, був зачинателем традиції вирощування мате. У 1930 році він посадив перші два гектари чаю.

Коли ж виробництво було в самому розпалі, народився Альберто, який сам себе вважає «виробником мате з колиски».

Минуло кілька років, і Ніколас Спацюк посадив ще 12 га. Син не тільки за цим спостерігав, а й власноруч допомагав батькові у нелегкій справі. Альберто згадує: «То були важкі роки: ми прокидались о третій ранку доїти корів, щодня возили молоко в село, літрів двадцять. І все це – аж поки я не пішов до школи».

Також додає: «А ще пам'ятаю, ніби це було сьогодні, як ми вантажили зелене листя на підводу, запряжену трьома кіньми, і везли його до сушильні «*Los 7 hermanos*», там нас завжди чекав дон Ніколас Нагірняк, який отримував вантаж».

Згодом Альберто Спацюк зрозумів, що просто вирощування мате не приносило виробнику належного прибутку. Тоді зібрався з духом і вирішив створити власну марку.

«Я вніс до реєстру сотню пропозицій назв, але всі вони були відкинуті з тієї чи іншої причини, аж тут мені спало на думку дати українську назву. Я був упевнений, що її затвердять», – згадує він.

І тоді йому згадалися слова, які мати завжди повторювала українською мовою: *«прийде весна і треба саджати»*.

Весна в Україні настає після суворої зими, це пробудження природи, землі, яка протягом декількох місяців стоїть укрита снігом. Усе знову наповнюється кольорами, живе радістю і думками про те, що прийдешній рік буде сповнений надій, звершень та гарного врожаю.

Так, через згадку слів матері Євгенії, народилася VEZNA – чай мате Спацюків, родини пана Альберто Деметрію. Реєстрація торгової марки дійсно відбулася без проблем, і з 2005 року цей продукт продовжує бути на ринку.

ХУАН ЗБІГЛИЙ

Чоловік з гір провінції Місьйонес

У 1906 році родина Збіглих прибула до провінції Місьйонес. Пройшов тільки рік відтоді, як вони облаштувалися на червоній аргентинській землі, коли 23 листопада 1907 року народився Хуан у селі *Трес Капонес*, яке й стало його батьківщиною.

Його батьки, Басиліо та Анастасія, навдивовижу мали однакове прізвище, адже походили з Карпатського регіону. За родинною легендою, Басиліо та Анастасії довелося просити дозволу на шлюб у тогочасної церковної влади через свої віддалені родинні зв'язки.

Хуан мав можливість вчитися тільки до 4 класу через відсутність шкіл у регіоні. Маючи досить скромні знання, він розумів, що саме творчий підхід до роботи на землі буде сприяти його власному добробуту й підніматиме всю його родину.

Будучи людиною завзятою, він бачив, що вирощування чаю мате – такої незвичної для його батьків культури – має стати тією справою, якою він зможе займатися протягом життя і передати своїм дітям.

У 1925 році Хуан почав саджати мате на своїй ділянці землі в *Трес Капонес*. Знаючи про переваги вирощування різноманітних культур, типового саме для наших емігрантів, він також висадив декілька гектарів цитрусових, ставши одним із піонерів вирощування цитрусів у південній зоні Місьйонес.

Звичайно, не цурався він скотарства і всього іншого, чим могла прогодувати його місцева земля.

У листопаді 1935 року Хуан одружується з Хулією Кубізін, з якою згодом мав п'ятеро дітей.

За межами своєї роботи він завжди був спритним, розумним чоловіком з ясным розумом, який завжди турбувався про свою громаду, що рік за роком зростала та вимагала нових послуг.

Таким чином, Хуан був постійним співробітником філіалу культурного товариства «Просвіта» у *Трес Капонес*, відомого в той час своїми численними соціальними заходами. Тоді товариство було справжнім культурним провісником для української діаспори тієї місцевості.

Рушійною силою товариства, заснованого 12 лютого 1933 року, були Василь Василюк, Мануель Гнатюк і Дмитрій Ільницький. Перше Правління складалося з Василя Василюка (Голова), Івана Сенюка (заступник Голови), Дмитрія Ільницького (секретар), Івана Павлюка (заступник секретаря), Мануеля Гнатюка (скарбник), Теодора Литвана (заступник скарбника). Члени організації з вирішальним голосом: Олекса Лесюк, Педро Андрушишин та Ніколас Герега. Комісія з ревізії рахунків: Мігель Литвин, Дмитрію Збіглий (помилки бути не може, бо є акт з підписом Дмитрія) і Ніколас Гуменюк. У протоколі від 7 травня 1933 року серед учасників з'являється Іван Збіглий, як один із чотирьох присутніх членів товариства. Його діяльність починає розгортатися після призначення бібліотекарем на зборах від 25 лютого 1934 року. У 1936 році його призначено заступником секретаря, а наступного року – секретарем⁷. Також Хуан брав участь у зведенні собору для української церкви у *Трес Капонес*, яка згодом була освячена за православним канонам, і де протягом багатьох років він служив пономарем. Йому подобалась музика: з його скрипки лунали мелодії, привезені його батьками зі старої Європи.

Кілька разів Хуана призначали головою місцевої громади за його наполегливість та чесність.

Родина пам'ятає його як чоловіка простого та щедрого, настільки переконаного в необхідності освіти, що він відправив усіх своїх дітей навчатися до школи міста Посадас.

Магдалена, одна з його трьох доньок, так розповідає про батька: «Тато завжди був поруч з мамою, вони всюди ходили разом. Піклуючись про нашу освіту, тато придбав будинок у Посадас і всі ми, діти, жили там; дівчата ходили до католицької школи св. Марії, а хлопці – до школи Роке

⁷ Джерело: Протоколи засідань Правління філіалу українського культурного товариства «Просвіта» у *Трес Капонес*

Гонсалеса. Він завжди мріяв відвідати Україну, але так і не зміг здійснити цю мрію».

Хуан, так само, як інші, вірив у перспективність вирощування чаю мате, “новинки”, яка зростала на червоному аргентинському ґрунті.

Як тільки перші плантації почали давати врожай, згодом, після всіх злетів та падінь ринку мате, Хуан продовжував розвивати власну справу, зробивши ставку на це виробництво. Він зібрався з думками, облаштував сушильню для мате, а потім млин. І далі, на початку 60-х, зареєстрував торгову марку *Sierras de Misiones* (Гори Місьйонес) ООО Хуан Збіглий та Сини.

М'який мате з присмаком, типовим для місцевості, скоро став широко відомим у всій провінції та регіоні.

Одного разу під час бесіди Хуан показав мені свої споруди, виробни його творчої праці, наголосивши, як і завжди: «Я ніколи не пожертвую якістю, щоб продати чаю більше на один кілограм».

Він протримався на ринку мате більше двох десятиліть, до часу, коли через економічні проблеми та похилий вік Хуану стало важко продовжувати управляти та опікуватися своєю маркою *Sierras de Misiones*.

Мрія Хуана здійснилася. Можливо, він прагнув більшого, щоб справа досягла інших вершин, але ніщо не може затьмарити його працю. Ще й досі багато хто з прихильністю та захопленням згадує його. Без сумніву, Хуан є першопроходцем і взірцем у Трес Капонес та на півдні Місьйонес. Він – виробник мате, віруючий завзятий чоловік, який завжди турбувався про свою громаду. Хуан помер 5 травня 2005 року.

МІГЕЛЬ ХОСЕ ХЕРУЛА

підприємець та місцевий голова

Пан Мігель Хосе Херула – успішний підприємець, який займався виробництвом мате, з успіхом розвивав рибальство й тваринництво. Він не цурався своєї громади, обирався головою свого улюбленого Сан-Хосе й керував українською громадою понад два десятиліття.

«Роман»⁸ сім'ї Херула зі справою вирощування чаю мате починається через кілька років після прибуття в Аргентину Алехо Херули та його сина Мігеля – діда нашого Мігеля Хосе.

Ще в 1927 році родина Херула починає саджати перші гектари мате в місцевості «Лас 70»⁹.

Аби стати виробниками чаю мате, членам родини довелося роками докладати зусиль, долаючи труднощі. Спочатку працювали на дорогах району і, якщо щастило, на залізничній гілці, що вела до Місьйонес.

На той час до справи долучаються майбутні батьки нашого “Мігеліто” – Басиліо Херула та Росаріо Брезіскі. І, зрештою, сам Мігель Хосе, найстарший з трьох братів, який народився 1 червня 1936 року.

«Кільком поколінням, – згадує Мігель, – довелося долати звичні кризи виробництва мате: заборону саджати чи збирати врожай, обмежувальні квоти, низькі ціни й багато інших, з якими постійно зіштовхувалися виробники мате. Дід саджав, тато збільшував посіви, але зовсім трохи, бо в 1936 році заборонили саджати взагалі. Дідусь установив свою сушильню разом з моїм батьком, мулярем. Це ремесло він згодом передав і мені».

⁸ Прим. перекл.: торгова марка родини називається ROMANCE – укр. романс, роман.

⁹ Колонія в безпосередній близькості від Сан-Хосе, де збудовано агропромисловий комплекс.

Мігель розповідав, що станом на 1950 рік в районі колонії Сан-Хосе були десятки сушилень, з яких на сьогодні залишилося лише дві, що належать ROMANCE і COLEGIO GENTILINI.

У 60-тих роках проблеми повернулися. З'явилися квоти. У 1966 р. запровадили заборону на збір врожаю, тому ситуація з продажем мате грубого помелу (листя мате після процесу сушіння) була складною.

У 1970 році Мігель Хосе почав замислюватися над тим, щоб установити млин і заснувати власну торгову марку. Він починає будувати перший млин фактично своїми руками, а в обмін на одну партію молотого мате йому вдається придбати пакувальну машину.

Марка ROMANCE з'являється в 1976 році. «Ми починали з першого млина, який я побудував особисто з майстром Оноріо Спасюком, відомим у нашому районі теслею. Ми збирали, обробляли та мололи мате, а потім мені доводилося і його продавати, проте я ні на що не нарікаю. Тут, у Місьйонес, ринок був складним, продавалося дуже мало або майже нічого, ми їздили продавати до інших провінцій – Чако, Коррьєнтес і Формоса, маючи справу з гарними торговельними представниками», – розповідає Мігель.

«Там добре продавалася розфасовка на чверть кілограма. Її у мене замовляли продавці, і це виявилось найскладнішим завданням – пакувати в такий спосіб було справою дуже повільною, але завдяки винахідливості нам це вдалося. І таким шляхом ми досягли тріумфу нашої марки в Ресістенсії¹⁰. Ми завоювали ринок.

Окрім вирощування мате, голова сім'ї Мігель разом зі своїми дітьми займається також рибним господарством, розведенням сортів риб – сомів сурубі та бога, доради, паку й лосося. Його продукція успішно продається в провінції Місьйонес і в різних частинах країни. Ще одним видом їх діяльності є тваринництво.

КЕРІВНИК/ОБРАНИЙ МІСЦЕВИЙ ГОЛОВА

Мігель Хосе Херула почав займатися політичною діяльністю в 60-х роках. Спочатку був очільником муніципалітету Сан-Хосе, а потім обраний головою громади.

¹⁰ Прим. перекл.: місто Ресістенсія – столиця провінції Чако)..

Мігель Хосе Херула та його ROMANCE з чаєм мате.

Мігель розповідає: «Ми вже тоді вважалися корінними мешканцями. На той момент у нас був близький друг, Хуан Карлос Герра, престижний адвокат з міста Посадас. Коли наші батьки померли, він нам допоміг вирішити деякі складні питання стосовно успадкування власності, вчиняючи благородно та чесно.

Герра був Міністром економіки Уряду Маріо Лосади. Одного разу він зателефонував мені й сказав: «А тепер мені потрібна від тебе невелика послуга. Ми хочемо, щоб ти очолив муніципалітет», адже тогочасний керманіч вів справи дуже кепсько. Я не міг йому відмовити, тож погодився за однієї умови: щоб до нас приїхав сам Міністр економіки разом із Прем'єр-міністром (Лілі Гойя), і щоб був укладений відповідний протокол, в якому йдеться про те, що на мене покладається відповідальність відтоді і на майбутнє, а за дії своїх попередників я не відповідаю.

Коли термін моїх повноважень закінчився, були призначені вибори на посаду міського голови. Мені запропонували висунути свою кандидатуру. Я пам'ятаю, що під час агітаційної кампанії Рікардо Бальбін приходив до нас на вечерю.

У розпал виборчої кампанії моя мама захворіла і була госпіталізована в Буенос-Айресі за тиждень до неділі голосування, я був з нею там, тож зміг повернутися тільки в четвер увечері, коли залишалося вже дуже мало часу до заборони проводити передвиборчу агітацію. Отже, я був у Сан-Хосе в суботу. У неділю проголосували, а вже близько 20-ї години я повернувся в Буенос-Айрес, не знаючи результату. Вранці я прокинувся і прочитав одну з газет того часу, де було сказано, що в Сан-Хосе, провінції Місйонес, переміг Педро Назарука – мешканець Сан-Хосе, кандидат від партії Християнська Демократія, якого підтримували хустісіалісти¹¹. Чесно кажучи, я не повірив прочитаному. Вірив у себе і того ж понеділка вирушив до міста Ла-Плата, де відвідав Рікардо Бальбіна, який повідомив мені, що насправді переміг я і став міським головою Сан-Хосе, отримавши 56 голосів.

Ми змогли зробити багато речей для міста: заасфальтували 23 квартали, побудували нову площу, яка була спроектована фахівцями-інженерами. Для здійснення будівництва, ми повинні були прибрати головний флагшток. Це викликало серйозну критику на мою адресу з боку Касіано Карвайо в газеті *El Territorio*, де мене називали зрадником батьківщини за те, що я зруйнував символ, створений піонерами.

Найважливіше було провести постачання питної води в Сан-Хосе. Ми старанно працювали, і після трьох опитувань населення нарешті отримали згоду на 100 підключень, необхідних для реалізації проекту. Багато людей відмовлялися від прогресу, але врешті-решт ми досягли свого, хоча варто відзначити, що реалізували задум, коли я вже не був головою.

Коли стався державний переворот генерала Онганії Клаудіо Рулет, тогочасний голова містечка згадав, що саме я займався проблемою водопостачання і попросив мене подбати про це. Під час третього опитування, за допомогою сім'ї та друзів, ми набрали 100

¹¹ (від ісп. *justicia* – «справедливість» та *socialism* – «соціалізм») – популістично-націоналістична течія в Аргентині, яка за основу мала ідеологію, що поєднувала в собі синдикалізм, аргентинський націоналізм та ідеї християнського соціалізму. Названа на честь її засновника Хуана Домінго Перона (тому течія ще має назву «перонізм»).

користувачів, і Сан-Хосе став першим містом, в якому з'явилося централізоване постачання питної води.

Принагідно я також зіштовхнувся з опортунізмом людей і зрозумів, що маю зробити вибір між політичною діяльністю та підприємництвом. Тож я обрав підприємництво.

Мігель Хосе Херула під час обходу на виробництві

ДИТИНСТВО ТА ОСВІТА

Дуже популярна на той час школа №70 в Сан-Хосе, яка була переповнена, протягом кількох років надавала освіту й Мігелю Хосе. З першого по четвертий клас він навчався там, з перервою в третьому класі, коли ходив до сільської школи. У п'ятому та шостому класах навчався в Школі Хентіліні.

Мігель згадує: «Школа №70 була побудована за часів мого діда, на фасаді видно його ініціали, MG (Miguel Gerula). Також пошта в Сан-Хосе була збудована моїм дідом. У школі №70 було 400 учнів».

Середню освіту Мігель здобув у Посадас в Торговельній школі, де отримав фах товарознавця, будучи найкращим учнем, із середнім балом 10 і стовідсотковою відвідуваністю занять.

Коли він був готовий до вступу в Університет Ла-Плата, де хотів вивчати економіку, захворів його батько. І сім'я повідомила йому, що не зможе оплачувати навчання, тому «я залишився з ними і допомагав вчитися братам», – розповів Мігель.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Мігель разом із сім'єю завжди брали участь у розвитку місцевої громади нащадків українців. Його дідусь та бабуся разом з іншими сім'ями були засновниками церкви Сан-Хосе.

Він був головою громади українців та їх нащадків при Українській католицькій церкві більше 20 років. Завжди заохочував розбудову нових помешкань, таких, як храму, так парафіяльної зали. А також сприяв культурній діяльності, зокрема підтримував парафіяльний ансамбль народного танцю.

Мігель Хосе з дружиною *Челою*, супутницею всього його життя, завжди відвідували заходи, організовані громадою його містечка чи громадами Апостолес, Посадас та Обера.

ДЕЯКІ РОЗДУМИ

«Незважаючи на важкі часи, мені поталанило з політикою, яка подарувала багато друзів і допомогла отримати важливий досвід».

«Я досягав своїх цілей з поміччю сім'ї, моєї дружини та дітей. Думаю, що я впорався, адже ніколи не падав духом, увесь час працював, інколи, з огляду на часи, сповільнюючи темп, але все тримаючи під контролем».

За свої 80 років життя Мігель Хосе Херула ніколи не забував про своє походження та цінував зусилля своїх пращурів. З великою любов'ю він згадує свого діда та батька, які торували йому шлях. Сьогодні він продовжує створювати щось нове, працювати, проектувати й керувати будівництвом нової сушильні, для того, щоб його ROMANCE з життям тривав і далі.

РОДИНА МІГЕЛЯ ХОСЕ ХЕРУЛИ

Прадід: Алехо Херула. Приїхав у 1901 році з України разом із сином Мігелем.

Бабуся і дідусь: Мігель Херула і Каталіна Карабін.

Батьки: Басиліо Херула і Росаріо Брезіскі.

Брат і сестра: Каталіна і Хуан Пабло.

Дружина: Селія (*Чела*) Глінка, одружені з 12 січня 1962 року.

Діти: Оскар Басиліо, Мігель Анхель, Марія Сільвія та Ґризельда Елізабет.

МАРІАНО МАЛАРЧУК

ГАРЯЧА ВОДА ДЛЯ ЧАЮ МАТЕ

Маючи 82 роки за плечима, Маріано, творчий житель міста Апостолес, не спочиває, він і досі очолює галузь, яку створив понад 60 років тому. Завжди в оточенні своїх «залізьяк» Маріано прагнув зробити і «створити» те, чого щоразу найбільше потребувало суспільство.

Він народився в тодішній Колонії Апостолес 1 травня 1934 року в родині Карлоса Маларчука та Мігеліни Тарновські. Його дідусям та бабусею були українські іммігранти Мігель Маларчук та Ана Леквак.

Маріано – представник другого покоління українських нащадків, якому пощастило знайти в освіті основу того, що стало професією всього його життя. Початкову освіту він здобув у школі 21 столиці чаю мате (*прим. пер.:* м. Апостолес). Далі була середня школа, один рік навчання в Національному коледжі м. Посадас, а потім навчання та отримання диплому кваліфікованого механіка в Салезіанському коледжі Альмагро у Федеральній Столиці.

Здобувши освіту і виконавши свій військовий обов'язок, Маріано остаточно оселився в Апостолесі. Усвідомлюючи, що отримана професія – це його життєве призначення, він справив собі річ, яка залишиться з ним назавжди – токарський верстат. Тоді він і почав працювати з ковалем Хосе Гунскі.

Так він навчався ремеслу й працював протягом трьох років. У той час і майже власними руками він зробив свій перший сарай прямо перед будинком матері.

Маріано розповідає про своє вже самотійне життя: «Ми виконували всі види токарських робіт: виготовляли утулки двигунів, здійснювали ремонт автомобілів, створювали більше видів техніки для виробництва чаю мате, як от кришилки, оновлювали старі сушарки, я, навіть змонтував свою власну сушарку».

Маріано Маларчук та його "винахід" – термоси з гарячою водою для чаю мате

"Справи у нас ішли добре, ми відповідали вимогам часу, старі сушарки були дуже застарілими, тому ми почали встановлювати в них двигуни замість старого трактора, який їх пересував".

Обсяг роботи постійно зростає, і так згодом з'являться модернізовані млини, почнеться виготовлення бур'янокосарок, борон, причепів. Це забезпечить роботою в різні часи понад 40 сімей.

Маріано також мав час займатися спортом, був автогонцем і тренером з картингу в 60-ті роки, змагався в регіональних перегонках. Він завжди брав участь у проведенні в місті найбільшого святкового заходу – Національного Свята Чаю Мате, членом організаційного комітету якого він був. Також він завжди активно долучався до організації агропромислової комерційної виставки, яка проводилася у рамках цього свята.

Маріано Маларчук був одним із засновників індустріальної школи м. Апостолес. Завдяки Маріо Анібал Лосаді, який сприяв реалізації цього проєкту, досьогодні ця школа є чинним навчальним закладом у південній частині провінції Місіонес.

Тридцять років тому, десь у 1980-тих роках, коли вже його старші діти опікувалися родинною майстернею, Маріано був дуже активним пенсіонером.

Ось як він згадує той час: «Мої діти відправили мене на пенсію, я вештався Буенос-Айресом та не знав, чим зайнятися, тож мені спало на думку зробити спеціальний термос із гарячою водою для чаю мате. Із друзями я змайстрував зразок за аналогією пакетика чаю, провів численні успішні випробування і показав свій винахід дону "Пало" Навахас із торгового дому "Лас Маріас". Ідея полягала в тому, щоб постачати гарячу воду для чаю мате та водночас рекламувати сам продукт. Відповідь була, що я збожеволів. Ця відмова звалила мене з ніг, але я не здався і пішов до «Нене» Гренюка, який першим пристав на пропозицію і придбав декілька моїх термосів».

Час визнання не забарився. Невдовзі ті, хто відкинули цю ідею (Лас Маріас), попросили Маріано за короткий проміжок часу виготовити понад 1000 таких приладів.

Він подав заявку, щоб зареєструвати свій винахід, проте відповідна національна інституція не видала патент, вочевидь, його інтелектуальну власність не було офіційно визнано.

Але на цю реальність він не скаржиться: «Для мене було великою втіхою те, що термос працює, і що сьогодні ним можуть із задоволенням користуватися не тільки на автозаправних станціях, але й на фабриках, в школах, санаторіях, університетах, громадських місцях, а також у різних регіонах Бразилії та Уругваю, в які я постачав термоси, та згодом вони скопіювали цю ідею та виготовляли їх самостійно».

Це було його фірмовим "знаком", його виробництво є загальновідомим як "термоси Маларчука».

У 76-річному віці, відчуючи запити суспільства, під час чергового перебування в Буенос-Айресі він помітив металевий кухоль з чаєм мате в одного зі своїх товаришів, позичив його і почав думати, що можна зробити, аби додати йому привабливості. "Мені спало на думку, що всередині він має бути виготовленим з нержавіючої сталі, а ззовні – з листового металу і з повітряною камерою. Тоді він буде гігієнічним і зможе довготривало зберігати чай теплим".

Цією новою підприємницькою справою із значним успіхом він займається й нині, використовуючи також лазерне гравіювання для створення персоніфікованих мінітермосів з іменами, фігурами тощо.

Ця людина, яка ніколи не була зацікавлена політичною діяльністю, рибалка, вдячний життю, без сумнівів запевняє, що «коли хочеш, то зможеш». Він підкреслює важливу роль своїх батьків: "вони вміли

працювати і передавати цінності" і наголошує на тому, що успіх приходить, "коли з самого ранку прокидаєшся і працюєш".

Маріано Маларчук є довічним членом Аргентинсько-Українського клубу м. Апостолес, він одружений з Росою Остафчук і має чотирьох дітей: Грасіелу, Карлоса, Марту та Клавдію, дванадцять онуків та шість правнуків. «Я здійснив мрію навіть із наддатком, я шаленію від задоволення... Я працював, подорожував світом, я розвивався, краще й бути не може».

Зі слів Маріано Маларчука.

Рамон Гренюк, а краще «Хлопча» (так йому подобається, щоб його називали) є ще одним прикладом другого покоління українців, які живуть у провінції Місьйонес.

Разом зі своїм братом Луїсом Анхелем, «Чорним», вони спромоглися побудувати одне з найважливіших «сільськогосподарських хазяйств» у провінції Місьйонес та регіоні завдяки своїй торговій марці ROSAMONTE.

За кожним успіхом завжди стоїть історія, й історія братів Гренюк міцно пов'язана з їх батьками, бабусями й дідусями.

Родина Гренюків, а саме, Хуан Гренюк і його дружина Євдосія Скромеда прибули в Місіонес з рідного міста Хотимира, що знаходиться на Івано-Франківщині, під час імміграційної хвилі 1901 року, аби оселитися в Колонії Сан-Ісідро, розташованій у декількох кілометрах від міста Апостолес.

Там у 1910 році народився Дон Деметріо, безсумнівно, «батько» цього проєкту вирощування мате. Сьогодні нащадки пам'ятають його як насправді «закоханого в мате».

В юності він розпочав діяльність із обробки двох гектарів, а потім зайнявся ще п'ятьма, отримавши від батьків простакувате запитання: «Що ти будеш робити з цією травою, чи ти збираєшся її їсти?». Це питання виникало тоді в багатьох іммігрантів, зважаючи на те, що ця сільськогосподарська культура була для них новою.

Тож поля мате розросталися, але крім вирощування чаю, Деметріо відкрив універсальну лавку, де можна було купити все – «від шпильки до будь-якої запасної деталі для сільськогосподарської техніки».

Згодом чоловік узяв шлюб з Каталіною Федорак, в якому народилися 10 дітей, 7 дівчаток і 3 хлопця: Хуан, Елена, Роса, Софія, Луїс Анхель, Домінга, Рамон, Сусана, Хуліана і Лусіла.

Першу сушилку на фермі в Сан-Ісідро Гренюки встановили власноруч ще в далекому 1945 році, а поєднання винахідливості з творчим підходом змусили її успішно працювати.

Деметріо Гренюк і Каталіна Федорак, засновники великої родини виробників чаю мате.

ІСТОРІЯ «ROSAMONTE»

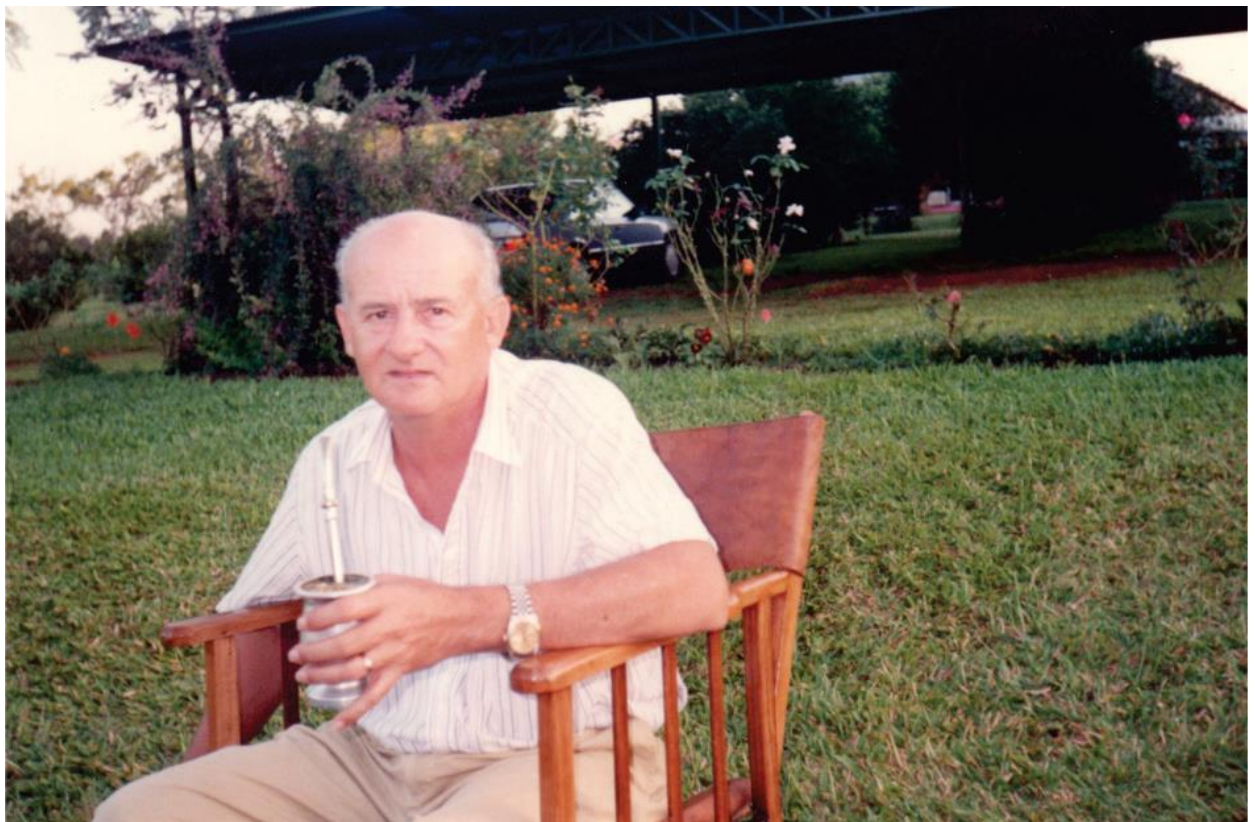
Наприкінці 50-х років друг Дона Деметріо Хуан Ротхен запросив його оглянути ділянки площею близько 200 гектарів, розташовані неподалік. Деметріо погодився, але попередив, що грошей на придбання у нього немає. Ротхен позичив йому 4 песо і на них Дон Деметріо купив половину землі, інші 50 % залишились за його другом і сусідом.

Під час подорожі до ділянки, Дон Деметріо побачив на горі рослину мате, яка мала понад двохметрову висоту та діаметр стовбура приблизно 30 см. Одразу в його уяві постав образ "Троянда серед Гір". Ніхто не зміг змінити рішення Дона Деметріо про те, що якщо він колись

матиме власний млин, то назве його ROSAMONTE. У 1960 році чоловіки зареєстрували власну марку.

Діти зростали і Дон Деметрію передав справу в їх руки. "Хлопча" і "Чорний" – Рамон і Луїс – очолили підприємство, покладаючись за необхідності також на допомогу брата Хуана і сестер.

В кінці 70-х вони розпочали будівництво на Ділянці № 52 у м. Апостолес, де сьогодні знаходиться агропромисловий комплекс. Спочатку було встановлено велику сушарку, а потім млина, який у ті часи продовжував працювати для колонії. І зрештою було зведено сучасну будівлю адміністрації.

Луїс Анхель «Чорний» Гренюк, один із майстрів ROSAMONTE

ЗІ СЛІВ «ХЛОПЧА»

«Перший млин, я пам'ятаю, був марки «Justo» для подрібнення зерна кукурудзи, правда, я так ніколи й не дізнався, як тато зміг його роздобути, це було дуже важко, але йому вдалося, і завдячуючи нашій винахідливості, ми з братом зуміли його адаптувати для мате».

«У нас не було трактора, а грошей було дуже мало, тому ми купили один в Армстронзі (провінція Санта-Фе). Це був трактор "Deutz". Ми поїхали за ним на Форді 350, туди й назад, навіть не зупиняючись на перепочинок».

«Труднощі з матеріальним забезпеченням ми усували власною працею, виделок (*прим. пер.* деталей для вилкових навантажувачів) не вистачало, тому часто ми використовували саморобні дерев'яні».

«Чорний» пішов на військову службу, Хуансіто, мій старший брат, став на допомогу. Повернувся "Чорний" і каже: "Я сам один не можу ... якщо ти, "Хлопча", не допомогатимеш, я також піду". Тоді я вирішив допомогти вести справу, але сказав йому, що тільки протягом року, бо я навчався в університеті. Сказав, протягом року, а сам і досі тут...».

«Ми вийшли на ринок, пропонуючи розсипний мате у мішках – це був десь 1967 рік – ми власноруч реалізовували товар».

«Тільки в 1972 році ми придбали першу пакувальну машину; наступного року пакетований мате ROSAMONTE почав з'являтися на вітринах магазинів та супермаркетів».

«Реклама була надважливою. Ми починали зі свого регіону. Одні з перших рекламних акцій відбулися на фестивалі "Музика та пісні України", також на телеканалах LT4 та Canal 12 міста Посадас».

«Чудовою ідеєю була реклама на футбольних полях. Ми купили всі площі для розміщення реклами на п'яти великих футбольних стадіонах Аргентини. Результат: ми не продавали мате, покупці самі до нас приходили».

«На тому ми не зупинилися, ми запустили рекламу свого логотипу в найкращих програмах 80-х років на радіо, телебаченні та друкованій пресі, з'явилася комерційна націнка, наш мате був найдорожчим».

«Стосунки з моїм братом «Чорним» були дуже важливими для нас обох, завжди була взаємна повага і кожен виконував свою задачу: він поважав мою думку стосовно ведення комерційного бізнесу, а я поважав його позицію щодо організації виробництва, по-іншому просто не могло б бути».

«Тато поїхав у місто і залишив нам проєкт, він завжди нас підтримував, давав простір для дій. Пам'ятаю одну з його порад: "Хлопці ... не сперечайтесь».

«Наш бізнес постійно зростає, і за обсягом, і за видами діяльності ... Я думаю, що починаючи з 1972 року ми й досі невпинно зростаємо».

Потім це зростання вилилося в інвестиції у тваринництво та рибництво, виробництво холодильників, індустрію збалансованого харчування, СТО та мережу супермаркетів.

ОСВІТА БУЛА ВАЖЛИВОЮ

Рамон Едуардо Гренюк визнає, що освіта для нього була основою його життя. Він почав свою початкову освіту у 184 школі в Сан-Ісідро, потім продовжив навчання в Сан-Хосе, а закінчив в м. Апостолес.

Його бажання вчитися привело його до Індустріальної школи міста Посадас, яку він закінчив, отримавши кваліфікацію «технік-механік» з найкращим середнім балом.

Під час "служіння батьківщині" (обов'язкової військової служби) у військовій частині м. Посадас, він мав змогу протягом двох років навчатися на факультеті точних хімічних та природничих наук. Йому довелося покинути це навчання, щоб повністю присвятити себе розбудові проекту з вирощування чаю мате.

Він одружений з Мартою Сичаноскі, у шлюбі з якою народилися троє дітей: Хав'єр (загиблий під час нещасного випадку), Мартін і Матіас, які на сьогодні складають багато зусиль, працюючи в родинній компанії.

ПОЛІТИКА

Статус дона Рамона як колишнього підприємця впливав на те, що він постійно отримував різні види пропозицій стосовно обіймання посад у місцевих чи державних органах влади. Він завжди відмовлявся, бо розумів, що в політиці часто ви повинні обіцяти те, чого не зможете виконати пізніше.

У всякому разі, він каже: "Я ціную тих, хто це робить; тих, хто дійсно бере на себе зобов'язання і відданий громаді, але тільки тоді, коли вони шукають схвалення, спираючись на правду та даючи обіцянки, які можна виконати».

ПОЧЕСНИЙ КОНСУЛ

З проголошенням незалежності України з'явився й неочікуваний поворот подій.

Держава, яка колись була колискою предків, потребувала нащадків, котрі б взяли на себе нову роль – представляти її. Таким чином, перший візит глави української дипломатичної місії в Місьйонес був сприятливим для того, щоб зробити офіційну пропозицію: Україна бажала, щоб Рамон Едуардо Гренюк став почесним консулом у провінції Місьйонес. Він був би першим консулом з такими повноваженнями на півдні Америки.

Після декількох тижнів роздумів над обов'язками, які він муситиме виконувати, Роман Едуардо Гренюк пристав на пропозицію, і я пам'ятаю його слова: «Я роблю це, щоб вшанувати честь свого батька, який любив землю своїх батьків і пишався тим, що був нащадком українців. На жаль, йому не вдалося пізнати свою батьківщину через стан його здоров'я».

Рамон «Хлопча» Гренюк, обличчя компанії ROSAMONTE, поряд з єпископом Українців Мігелем Мікісей і послом України в Аргентині Віктором Пащуком

Його призначення, за словами тих же українських дипломатів того часу, було надзвичайно важливим для країни, виходячи з особистісних та професійних якостей новопризначеного консула.

В якості почесного консула він відвідав Україну, супроводжуючи торгівельну місію, і мав зустріч із Міністром закордонних справ, яка отримала широкий розголос в українській пресі.

Також під час цієї мандрівки він зміг познайомитися з Хотимиром, землею, де народилися його дідусь та бабуса. Без сумніву, подорож була сповнена емоцій.

З ЯКИМ Я ПОЗНАЙОМИВСЯ, ТАКИМ ВІН Є

Закритий для ЗМІ, він надає перевагу спілкуванню поза мікрофоном, тоді без коливань аналізує свій сектор, в якому є поважним консультантом, дуже уважним до виробників.

Він відчуває на собі Боже благословіння, сім'я була його підтримкою у важкій роботі протягом усіх цих років, він визнає, що «талану» треба допомагати плідною роботою. Він наполягає на важливості ролі його брата «Чорного», яку він відігравав і продовжує відігравати в його житті.

Він визнає, що фундаментом усього був його батько, «закоханий у мате», який залишив у спадок культуру своєї праці та ще одну відому його фразу: «траву не з'їси, але її потрібно доглядати».

Він не забуває про «хліб з цукром», яким його пригощала бабуса там, на фермі, у скромному будиночку іммігрантів.

Він запевняє, що сьогодні бабуса та дідусь сплять спокійно в аргентинській землі, і вважає, що вони ніколи не шкодували про переїзд до Аргентини.

Він не забуває тих, хто в перші роки простягнув йому руку допомоги, згадує мужність свого зятя, Ектора Саданьоскі, який був його правою рукою протягом багатьох років, залишивши свою добре оплачувану роботу в Національному Банку, щоб працювати на підприємстві, яке тільки розпочиналося.

Він розуміє, що виробництво чаю мате завжди знаходилося в кризовій ситуації. Кожного разу, коли складалися погані політичні умови, виникало ще більше ускладнень.

Рамон Едуардо Гренюк зміг отримати не лише винагороду за свою працю, а й повагу суспільства. Різні діаспорянські організації українських нащадків знали про його щедрість, оскільки він завжди робив свій внесок та співпрацював із ними. Аргентинсько-український клуб м. Апостолес та навколишні приходи знали про великодушність «Хлопча».

Апостолес завжди був «його містом», котре він ніколи не хотів залишати, також він був свідком солідарності його мешканців, коли відвідував спортивні та суспільні заходи та запроваджував медичні послуги з лікування раку шкіри в місцевій лікарні.

Звичайно, «Хлопча» не був сам, поруч із ним, як вірно він сам зазначив, завжди була та є його споріднена душа, Луїс Анхель або просто «Чорний», брат, із котрим вони зуміли побудувати провідне підприємство в регіоні. Рамон Едуардо був обличчям компанії.

Ось як «Хуансіто» Гренюк, старший із братів, характеризує Рамона і Луїса Анхеля: «Із самого дитинства «Хлопча» та «Чорний» були меткими, з такими рисами характеру неважко було досягти успіху, це були два мрійника, кожний у своїй області, вони вміло доповнювали один одного та спромоглися з нічого створити провідне підприємство в регіоні».

Лусіла, найменша сестра з Гренюків, погоджується з «Хуансіто» та висловлює вдячність також Донї Каталіні, матері: «Вона була нерозлучною супутницею батька (Деметріо), високодуховною жінкою глибокої віри, була тією, котра своїми діями та словами встановлювала гармонію в такій великій сім'ї. Без сумніву, вона мала великий вплив на своїх дітей «Хлопча» та «Чорного», вона завжди допомагала їм порадами та словами підтримки у найпотрібніший момент».

Сьогодні в м. Апостолес та околицях нараховується понад 1.200 родин, які повністю залежать від фірми ТОВ Гренюк, де вже працюють діти Рамона Едуардо «Хлопча» та Луїса Анхеля «Чорного» Гренюків.

ВІДДАНІСТЬ СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВУ, ГРОМАДІ ТА ЇЇ ЦЕРКВІ

Я мав задоволення особисто бути знайомим із Доном Басиліо і навіть вирушити разом у подорож до України. Це рішуча, життєрадісна людина, повна переконань і дуже впевнена у своїх діях.

Він не належить до першого покоління іммігрантів, адже Басиліо народився в Україні 1 жовтня 1932 року. Коли йому було 5 років, його батьки, Педро та Юстина, вирішили вирушити до Америки в пошуках нових можливостей.

Прибувши до порту Буенос-Айреса, вони дізналися, що сім'я українських земляків Субілевичів мешкає в провінції Місьйонес, точніше – в Кампо Рока (колишня назва Колонії Альберді).

Вони вирушили туди і знайшли своє місце у світі. Сім'я поселилася у так званому секторі V, ділянці 85, сучасної Колонії Альберді.

Басиліо зміг навчатися лише до четвертого класу в місцевій школі №200 – нині №637, і відтоді в його житті була лише робота. Плантації кукурудзи, чаю мате і тунґа забезпечували сім'ю. Бажаючи покращити своє становище на фермі, вони побудували невелику сушарну для чаю.

З виробництва чаю було розпочато їх співпрацю із сільськогосподарським кооперативом Обери (CALO – Cooperativa Agrícola Limitada de Oberá). Басиліо спочатку був партнером, а потім керував філіалом №6 вищезгаданої організації, який був розташований між муніципалітетами Альберді та Альвеар.

Він подолав великий шлях, спочатку беручи участь у місцевих асамблеях, а потім – у загальних зборах кооперативу. Завдяки своїй працездатності він зрештою обійняв посаду президента організації, а потім, як її представник, зайняв посаду очільника Федерації Кооперативів провінції Місьйонес (FedeCOP).

Він був частиною покоління, якому довелося зустрічати зміни, що відбувалися в аграрному секторі: з багатьма усіма складними ситуаціями, як для виробників, так і для системи кооперативів.

Не вагаючись, він просував модернізацію інфраструктури Сільськогосподарського Кооперативу Обери в 1985 році, що посприяло збільшенню обсягів чаю мате для продажу.

Він відвідав різні країни з офіційними візитами, представляючи провінцію Місьйонес, метою яких було завоювати нові ринки збуту для продуктів Кооперативу Обери, а також інших кооперативів, які входили до складу очолюваної ним федерації.

ДОН БАСИЛІО ТА «АЛЬБЕРДІ»

Дон Басиліо Гриценюк був мером Альберді з 1976 до 1983 року. За його керівництва за допомогою мешканців було споруджено нинішню будівлю мерії, створено приміщення для надання першої медичної допомоги, засновано відділення поліції та придбано дорожню техніку. Крім того, протягом цих років на посаді голови громади, він сприяв розвитку проектів, які мали відлуння й на регіональному рівні.

СІМ'Я, РЕЛІГІЯ

Сім'я Гриценюків – Дон Педро та Донья Юстина – батьки Басиліо, були православними українцями. Незабаром після того, як вони приїхали, Юстина захворіла, її сусіди, переважно баптисти, молилися про її одужання. Тож ця ситуація переконала сім'ю стати парафіянами Євангельської Баптистської Слов'янської Церкви.

Вони були віддані церкві. Басиліо отримав цю духовну спадщину, а потім передав її своїй родині.

Ще молодим він розпочав навчання в Парагваї, аби стати пастором, але економічні умови завадили йому продовжити вчитися.

Він повернувся до рідної «Альберді», де активно керував молодіжними організаціями. Згодом був обраний своїми однолітками на

посаду управителя храма колонії, перебуваючи на якій, узгоджував співпрацю із церквами, що були в цьому районі.

Дон Басиліо був одним із засновників Асоціації Євангельських Баптистських Слов'янських Церков, спочатку провінції Місьйонес, а потім Конвенції Ріо-де-ла-Плата, яка включає церкви Парагваю, Уругваю, Буенос-Айреса та Місьйонес.

У травні 1954 року він одружився з Аною Редка. Від цього шлюбу народилося четверо дітей: Сусана, Лідія, Люсі та Мігель.

Його дочка Люсі згадує батька з величезною ностальгією:

«Тато був дуже дружньою людиною, наш будинок завжди перетворювався на готель, бо батько приймав багатьох своїх друзів і братів по церкві, був дуже відданим».

«Мені пощастило проводити з ним багато часу вдома, він грав з нами, незважаючи на свою зайнятість, приділяв нам свій час, але завжди був суворим; йому було важко прийняти щось, що виходило за межі його переконань. Те, що він думав і вирішував, мало виконуватися».

«Як і в інших конфесіях, церква для іммігрантів та їх нащадків була для них місцем зустрічі, де можна було ділитися радіщами й печалями, де дружня братня рука простягалася, щоб допомогти в складних ситуаціях».

«Він був чоловіком, який працював усе своє життя, спочатку на фермі, потім керуючи Кооперативом, а також у своїй церкві, якій він приділяв увесь свій вільний час».

«Він знав, як вести перемовини, незважаючи на свою непохитність. Його завжди поважали ... він домовлявся з усіма, він знав, як керувати ... це непросто».

Його брати з Євангельської Баптистської Церкви Колонії Альберді в книзі Натівідад Козак «Піонери, що залишили сліди на кольоровій землі», описують його так: «Брат Басиліо Гриценюк, один із видатних основоположників, мав довгий шлях служіння Господу. Багато років він керував Євангельською Баптистською Церквою Альберді, був президентом Асоціації Церков провінції Місьйонес, Конвенції Ріо-де-ла-Плата і Місьйонес, Громадянської Асоціації, обіймав й інші посади. Він виконував усю роботу відповідально, боговіддано та жертвовно, відзначаючись своїми управлінськими здібностями, якими наділив його Господь».

Дон Басиліо помер 13 квітня 2012 року. Його родичі й друзі переконані, що він був щасливою людиною не лише через те, чого він зміг досягти для себе та своєї родини, але й тому, що його громадська робота в різних сферах дозволяла й досі дозволяє багатьом людям отримувати користь від плодів його важкої праці.

Дон Басиліо Гриценюк в одній зі своїх численних поїздок, мета якої рекламувати продукцію провінції Місьйонес

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ В МІСЬЙОНЕС

Першим мігрантам потрібно було об'єднатися для того, щоб впоратися зі складними обставинами, яких вони зазнали, проживаючи на новій і зовсім не відомій землі. Завдяки вірі в Бога вони побудували каплицю, де могли б збиратися для спільного молитовного спілкування. Одночасно, усвідомлюючи потребу в освіті, іммігранти в 1901 році збудували також приміщення для навчання.

Превелебний Отець Ярослав Карп'як був першим священиком, що прибув у Місьйонес, та повторюючи традиції громади, що існували на рідній землі, посприяв створенню читальної зали «Просвіта» в містечку Апостолес, установчі збори якої відбулися 19 вересня 1910 року. В акті заснування сказано: *«Перші установчі збори відбулися 19 вересня 1910 року. Русини з Поселення Апостолес мають потребу у створенні об'єднання, де вони могли б зустрічатися, вивчати та обговорювати нагальні потреби життя, висловлювати свою думку щодо непростого становища у далеких краях. Для полегшення цієї важкої ситуації було організовано тимчасову комісію, в якій після декількох засідань було прийнято рішення про створення читальної зали "Просвіта"»...* Подія відбулася у приміщенні русинської школи, яку за деякими джерелами збудував дяк Дмитро Варениця. Зала була спеціально прикрашена портретом Тараса Шевченка, вінками, квітами та русинськими прапорами (дослівна цитата з акту про заснування).

Превалебний Отець Ярослав Карп'як розпочав урочистості з релігійної церемонії, під час якої поминули героїв-мучеників. Потім в аудиторії школи Матий Кликайло з містечка Лас Тунас відкрив

засідання, представивши отця Ярослава Карп'яка і запропонувавши його на посаду президента організації.

Отець Ярослав Карп'як у свою чергу запропонував призначити Дмитра Вареницю з Апостолес секретарем Асамблеї. Потім отець Ярослав Карп'як згадав історію русинського народу, заявивши, що єдине, що може покращити добробут народу, – це освіта, і закликав до єдності, опору та приєднання нових членів до організації. Продовжили виступати також інші переселенці: Дмитро Варениця, Мігель Варениця, Матий Зубрицький тощо.

Ця модель організації, яку просували священники, використовувалася в інших містечках провінції Міс'йонес: Бомпланд (1 липня 1930 р.); Серро-Асуль (січень 1931 р.); Пікада Сан Хав'єр (16 лютого 1930 р.); Вілла Венеція - Кампін'яс де Серро-Кора (20 травня 1931 року); Пікада Галісіяна (7 червня 1931 року); Трес Капонес (12 лютого 1933 року); Обера (19 лютого 1933 року); Лас-Тунас (17 вересня 1934 р.); Флорентино Амегіно (25 листопада 1934 р.); Пікада Дос Арройос (12 грудня 1934 року); Пікада Белграно (14 липня 1935 року); Генерал Ґуемес - Серро Кора (лютий 1936 р.); Посадас (1936); Леандро Н. Алем (7 вересня 1972 р.). «Асоціація Просвіта» була заснована в 1868 році та вбирала в себе досвід всіх іммігрантів, кожен з яких проводив активну діяльність у своєму селі. Вона мала більше 3000 філій в Західній Україні, але з часом через різні обставини їх діяльність поступово вщухла і більшість філій зникла.

Громада постраждала через ізольованість земельних ділянок в Аргентині одна від одної. Тут не існувало села, як в Україні, де не було й дня, щоб не збиралася громада для обговорення соціальної та культурної складової розвитку як особистості, так і спільноти в цілому, ні маленьких земельних ділянок (лише з декількох гектарів).

В Америці житло та інші об'єкти інфраструктури розташовувалися на території маєтку, але відстань між будинками була дуже великою, що спричиняло певну ізольованість та унеможливлювало культурний розвиток громади. До цього слід додати складні матеріальні умови, та незнайоме українцям природне та культурне середовище.

АРГЕНТИНСЬКО-УКРАНСЬКИЙ КЛУБ (АПОСТОЛЕС)

Відстані, ізоляція, невблаганні процеси асиміляції і той факт, що нові покоління українців-іммігрантів більше не прибували до провінції Місьйонес, вплинули на те, що інтереси інституцій почали конкретизуватися, і деякі вирішили рухатися вперед у пошуках нових горизонтів. Саме тому в жовтні 1949 року з метою створення нової установи для реалізації нових цілей група українських нащадків починає збиратися на зустрічі в приватних оселях.

Аргентинсько-Український Клуб м. Апостолес, старійшина соціальних установ провінції

Філія Української Асоціації Культури «Просвіта» у м. Апостолес стає резонатором цього пошуку, зважаючи на те, що головна організація в той час практично не здійснювала жодної діяльності. У такий спосіб, починається процес розколу, який стає публічним на засіданні Управи 13 листопада 1949 р., під час якого пропонується звернутися до Головного Офісу для обговорення незалежності нової організації та її функціонування під іншою назвою як юридичної особи з власним правовим статусом. 19 лютого 1950 року було проведено нову Асамблею, яка обрала Алехандро Вареницю та Альбіно Вдов'яка відповідно головою і секретарем. На засіданні Управи 10 травня 1950 р. було прийнято рішення про припинення існування філії Української Асоціації Культури «Просвіта» у м. Апостолес та створення нової організації, яка, згідно з протоколом, мала називатися «Соціальний Клуб Культура». У протоколі також йдеться про причини такої дії: «Це одностайне рішення членів асоціації, які підписали протокол, було продиктовано бажанням не залежати від Головного Офісу, цілі та потреби якого істотно відрізняються від тих, що існують у цьому регіоні, де майже всі члени є аргентинцями, а не іноземцями, на яких спрямована головна увага Центральної організації, чією метою є допомога українським іммігрантам, які приїжджають у країну. Таких цілей ніколи не було в цій філії. На рішення присутніх вплинув також той факт, що майже за п'ятнадцять років існування між Центральною організацією та цією Філією не існувало жодних відносин, і від нас навіть не вимагали дотримуватися Статуту...». Після виконання вимог Головного Офісу щодо припинення інституційної діяльності Філії, 28 червня 1950 року було підписано останній акт.

ЗАСНУВАННЯ «КЛУБУ»

За деякими спогадами очевидців, ідея створення установи, яка відповідала б місцевим інтересам, тривалий час кружляла в повітрі. Нові покоління бажали нового середовища для розвитку соціальної, культурної та спортивної діяльності, яка б охоплювала увесь регіон, а не лише нащадків українців.

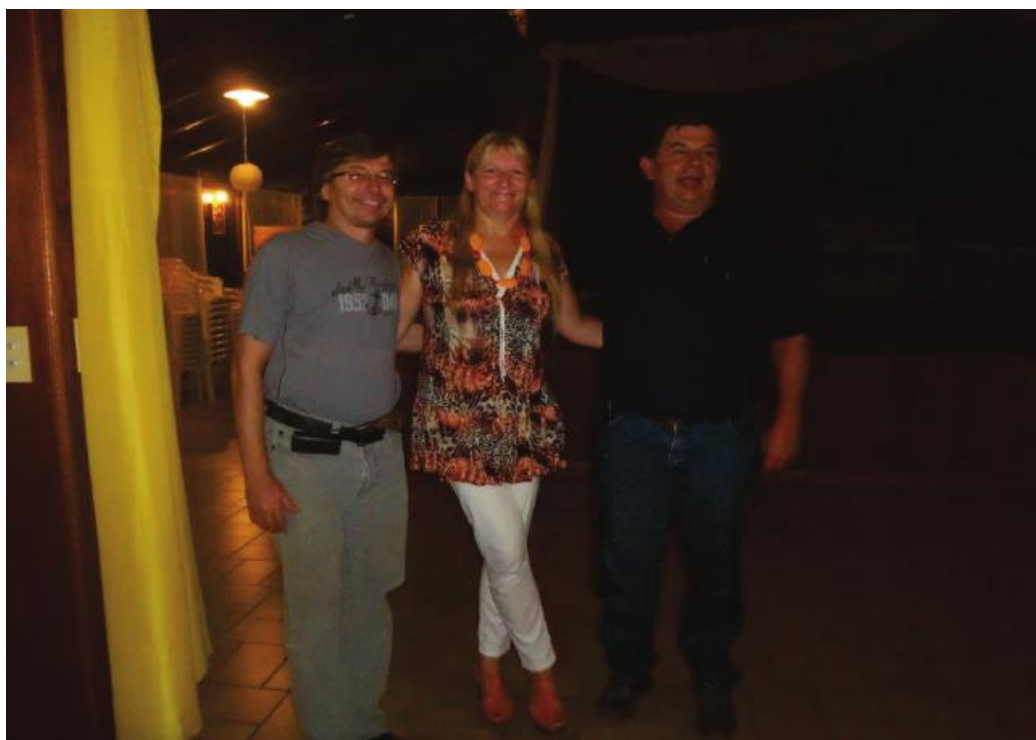
У листопаді 1949 року в будинку родини Варениця відбулися установчі збори нової організації, яку вирішили назвати «Аргентинсько-Українським Клубом».

Збори очолював Алехандро Варениця, а секретарем був Естебан Нагірняк.

Також згідно із протоколом засідання були присутні Хосе Варениця, Ніколас Салеха, Рамон Одьомек, Хосе Гунські, Хорхе Черокі, Леон Спасюк, Станіслао Задорожний, Хорхе Остафчук, Ніколас Косюк, Хуан В'ялий та Леон Широки, Еміліо Клемізук, Пабло Снігур, Хуан Косубач, Альбіно Вдов'як, Борис Табачний, Пабло Ботюк, Еліас Мехаленко, Естебан Нагірняк, Хосе Семезук, Еліас Б'ялий, Франциско Муссі, Хосе Зерокі, Федеріко Спасюк, Родольфо Спасюк, Хосе Люсів та Алехандро Варениця.

Після прийняття рішення про створення нової організації та встановлення її цілей було обрано першу Управу.

Голова: Алехандро Варениця, заступник голови: Естебан Нагірняк, секретар: Альбіно Вдов'як, заступник секретаря: Борис Табачник, фінансовий директор (казначей): Хорхе Офтапчук, заступник фінансового директора (казначея): Хорхе Черокі та перший член Хосе Гунські.

Нинішні голови соціальних організацій провінції Місьйонес: Марта В'єремей, м. Обера, Хорхе Ротчен, м. Апостолес та Хорхе Брікі, м. Посадас

Пройшло понад 67 років від заснування Клубу, протягом яких сотні очільників доклали своїх зусиль до його розвитку.

До комфортних центральних споруд було долучено кемпінг, який сьогодні носить ім'я «Хосе Сенчука», на честь колишнього голови установи, чудового сподвижника, котрий свого часу пожертвував власну землю, на якій зараз розташовується розважальний центр.

За ці роки відбулася незліченна кількість соціальних, спортивних, культурних заходів, в яких брали участь не тільки нащадки українців, а й інші члени громади. Організація завжди з радістю вітала участь представників громади м. Апостолес.

Чимало хороших очільників Клубу залишили кожен свій слід, серед них: Дон «Сташо» Задорожний, Хосе Сенчук, Педро та Маріано Олексин, Маріано Гусулак, Альбіно Вдов'як, Пабло Мехаленко, Карлос Бутюк, Король, Андрекевич, Федеріко та Родольфо Спасюки, Педро Крук, а потім Роке Гембароскі, Рубен Грабовескі, Габріель Борескі і нарешті наш сучасник, Хорхе Ротчен – це голови організації, з якими я протягом 40 років спілкувався і співпрацював.

Сучасний кемпінг Українського клубу м. Апостолес

Я не можу не згадати про Маріано Олексина, ще одного дуже хорошого очільника, чудового друга, з яким ми провели декілька років у співпраці для добра громади, одного разу навіть представляючи провінцію Місьйонес на перших зборах Центрального Представництва Українців у Буенос-Айресі, в яких до того представники громад провінції Місьйонес не брали участі.

Сьогодні життя дає мені можливість пройти цей шлях направи разом із другом дитинства, знайомим мені ще з дворів коледжу Святого Йосафата, Хорхе Ротхеном. Друг і президент Українського Клубу м. Апостолес, натхненник великих перетворень в організації, він завжди готовий досягти взаєморозуміння з іншими інституціями в провінції Місьйонес.

СПОГАДИ ДОНА ЕСТЕБАНА СЕНЮКА

Протягом багатьох років візит будь-якої особи до української громади в м. Апостолес мав прийматися відповідно до традицій. Для кожного завдання громада мала своїх фахівців; у цьому випадку відповідальність було покладено на Дона Естебана Сенюка. Саме Дон Естебан зустрічав дипломатів, українських політиків, чиновників, церковних діячів на порозі Українського Клубу з хлібом, сіллю,

символікою, привезеною іммігрантами, в руках та щирими привітаннями для гостей на вустах.

Сьогодні, у свої майже 90 років, він із ніжністю згадує цю справу та багато інших, з якими він стикався в рідному Апостолес.

Він народився 10 грудня 1926 року поблизу Лас-Тунас; його батьки, Іван та Катерена, зійшли з корабля в м. Посадас також 10 грудня, але 1910 року, після 2 місяців, проведених у готелі Іммігрантів у Буенос-Айресі і відхиливши кілька пропозицій оселитися в Санта-Фе, провінції Буенос-Айрес чи в провінції Ла-Пампа. Сеньюки хотіли переїхати до Місьйонес з дуже простої причини – вони знали, що тут оселилося багато земляків.

Будучи юнаком він переїхав у місто, щоб працювати секретарем сім'ї Муссі та приєднався до діяльності Церкви Святої Трійці та тодішньої філії Української Асоціації Культури «Просвіта» в м. Апостолес.

Про Клуб Дон Естебан згадує так:

«У 40-х роках це була філія «Просвіти», яка працювала на території коледжу Святого Йосафата. Через деякі непорозуміння з сусідами вони перебралися на ріг вулиці Альвеар.

«З часом члени асоціації вирішили стати незалежними від «Просвіти» і заснували Аргентинсько-Український Клуб.

Земельна ділянка, на якій сьогодні розташований Клуб, раніше належала жінці на ім'я «Волобеч», вона була швачкою та володіла великим будинком на цьому розі.

«Клубу були віддані багато людей в різні часи: Хосе та Алехандро Варениця; Мігель Муссі; Хорхе Остапчук; Ніколас Салеха; Естеба Маркевич; Хуан В'ялий (дядько батька нинішнього мера); Естебан і Мігель Нагірняки; Пабло Ячесин; Леон, Родольфо та Федеріко Спасюки; Станіслао Задорожний (Сташо); Мерон і Хуан Задорожні; Антоніо В'ялий; Педро та Маріано Олексин. Серед багатьох, хто був членом любимого клубу, можна згадати Маріано Гусулака, Руло Грабовескі, Альбіно Вдов'яка, Хосе Сенчука.

«Великою подією року були новорічні бали 31 грудня, я пам'ятаю оркестр «Лос Сентено» (*прим. пер. centeno* перекладається «жито») з Санто-Томе, переповнену людьми залу, традиційно чоловіки, щоб потрапити на бал, мали бути одягненими в піджаки.

«Одного разу мер Габріель Хелаберт прийшов на бал із родиною, але в одній сорочці. Ніяких привілеїв не було, Дон Габріель повернувся додому, а потім, одягнувши піджак, приєднався до балу.

«Я був членом Правління протягом 10 років, чотири з них за президентства Педро Олексина, а потім при Хосе Сенчуку.

«Спочатку було багато культурних заходів, але з часом ці заходи стала проводити тільки Церква Святої Трійці».

Дон Естебан продовжує брати участь у заходах, які проводить церква Святої Трійці. Він схвильовано пригадує прізвища священників, які служили там: Мартино Котович, Євстакій Турковид, Іпатію Махка, Ніколас Каманецький, Басиліо Зінько, Володимир Ковалик, Хорхе Мельничин, Панкрасіо Ньюнка (з Василіянського Чину Святого Йосафата) та інших.

Особливо він згадує отця Зінько, описуючи його як священника, який дуже переймався вихованням молоді: «У нас була маріанська громада (*прим. перекл.* група вірних католиків, які прагнуть стати праведними християнами і пропагують своє вчення), і ми збиралися на дві години по вівторках і ще на дві по четвергах. Отець Зенько проводив заняття з релігії та української мови, організовував хори, заохочував до постановок п'єс, балету. Він був дуже активним священником, який завжди віддавав перевагу навчальній роботі перед будівництвом нових храмів».

Дон Естебан згадав ще два імені з тих часів і з того середовища – Марко Атаманюк та Хосе Баланда. Про останнього зауважив, що він дуже добре танцював українські танці. «Завдяки роботі духовенства між 40-ми і 60-ми роками, навколо Церкви відбувалося багато культурної діяльності».

Побачивши Дона Естебана, я оцінив його «привіт», яким він традиційно вітався. У розмовах, між спогадами та добрим мате я пізнав людину, віддану громаді, а також вдячну їй.

Завершуючи розмову, він сказав мені: «Я вже їх попередив, мені майже 90 років, і навіть якщо приїде сам Папа, я вже не казатиму «привіт», я поступаюся дорогою молодим».

Дон Естебан, тесля, «ще з колишніх», як кажуть, «розпорядник» громади, одружений з Антонією Плайюк і має трьох дітей, двох синів та доньку.

Дон Естебан та традиційний прийом високоповажних гостей

Кожна громада має людей, які протягом усього свого життя особливо виділялись своєю працею, своїм покликанням допомагати іншим і також характерними рисами своєї особистості.

Громада м. Апостолес в своїй історії теж мала багато таких людей, але на моєму шляху керівника мені пощастило співпрацювати – у міжінституційній роботі – з Доном Хосе Зенчуком.

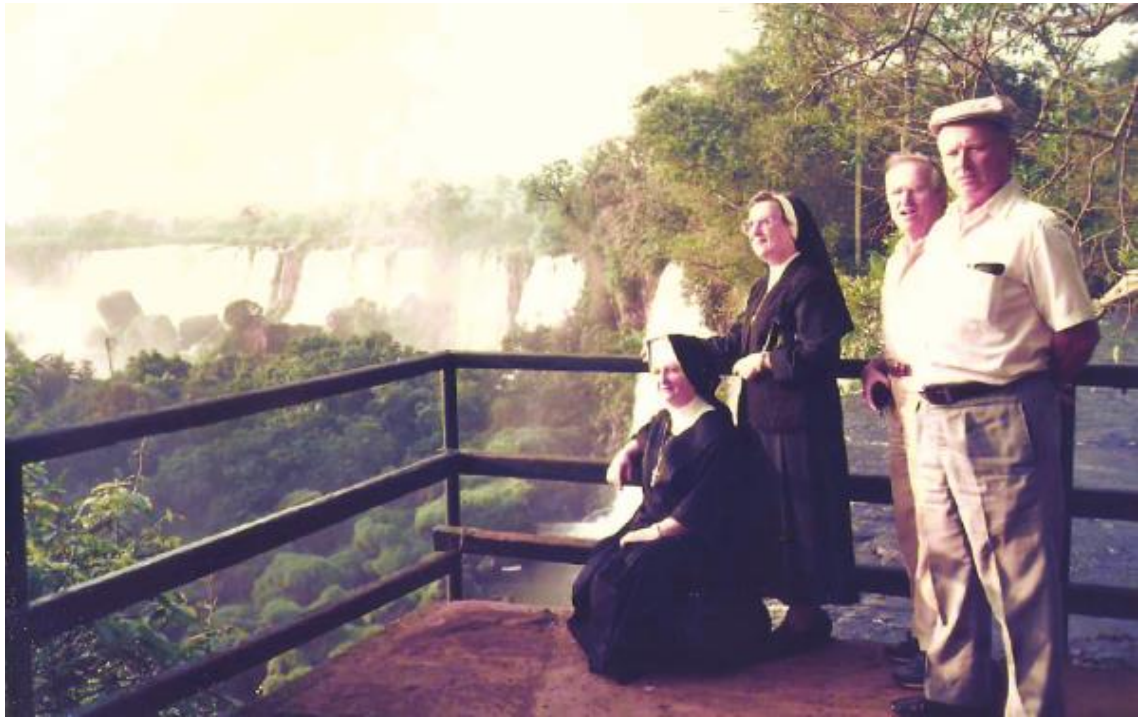
Він був Президентом Аргентино-Українського Клубу протягом двох каденцій, але присвятив більше ніж 50 років свого життя щоденній праці в цій установі.

Деякий час тому «шум» його мотоцикла зник, і на вулицях з тих пір ніхто його більше не бачив. Він пішов, як усі, не взявши з собою нічого, але залишивши вічну пам'ять по собі в родині, в громаді та в спільноті провінції Місьйонес.

Якщо зробити короткий огляд його діяльності, не можна не пригадати, що його праця вийшла за межі громади, яка, безумовно, була його великою любов'ю.

Наполегливий працівник муніципалітету, він працював над покращенням якості вулиць і тротуарів свого міста, спорудженням площі Белграно, площі Сан-Мартін, пам'ятників Тарасу Шевченку і Польському Возу на Рута 1 (*прим. перекл.* Рута 1 – це назва автостради).

Він брав участь у спорудженні будинку для літніх людей «Мелвін Джонс», був президентом організації Пожежників-Волонтерів м. Апостолес та членом наглядової ради COSPAL (*прим. перекл.* COSPAL – La Cooperativa de Obras y Servicios Públicos, Vivienda y Créditos de Apóstoles Limitada – Кооперативне Товариство з Будівництва, Комунального Господарства, Житла і Кредитування м. Апостолес з обмеженою відповідальністю).

Дон Хосе та його любими брат і сестри. Монахині Діонісія Роса та Анісія Вероніка (з Василіянського Чину Святого Йосафата). Його брат Марьяно

Дон Хосе пожертвував земельну ділянку Кемпінгу Українського Клубу і працював над його спорудженням. Був президентом цієї організації протягом двох каденцій і працював над вирішенням багатьох інших проблем.

Його сучасник Дон Естебан Сенюк, який працював із ним у Клубі, розказав нам: «Хосе Зенчук пожертвував земельну ділянку для кемпінгу, він зробив по-своєму багато, це людина, яка завжди наполягала на своєму. Його називали «Хосе-картка» тому що він їздив по будинках своїх друзів-сусідів та інших членів громади на своєму мотоциклі, продаючи лотерейні білети, запрошення на танці чи на волонтерські заходи, якими він займався».

Інші особливо згадували його уміння переконувати і запевняли, що саме він змінив клуб більше за всіх. «Він спеціалізувався на лотереях та листівках, просто залишав їх у будинку, і відмовитися не було жодної можливості, це було в його дусі».

Його родина згадує його «як людину ділову, не зважаючи на те, що він не зміг багато вчитися. Він присвятив більшу частину свого життя громаді, жертвуючи часом, який міг би присвятити власній родині».

Його доньки Грасієла і Росана згадують про нього: «Тато нам казав, коли ще на вулицях Апостолес не було жодного покриття: «Коли-небудь ви або ваші діти будете насолоджуватися прогресом, асфальтом та каналізацією»...».

Також вони відзначили його палке бажання прокласти у місті однакові зручні тротуари, що неодноразово коштувало йому нервів через непоступливість деяких сусідів, які не розуміли його добрих намірів.

Його «слава» як невтомного та переконливого працівника допомогла йому знайти спільну мову з різними муніципальними очільниками, чия приналежність до певних політичних сил майже не мала для нього значення, важила тільки громада.

Він добре знав дороги колонії ще з часів, коли працював продавцем-реалізатором від торгового дому Хорхе Федоріщака «Від ферми до ферми». Це дозволило йому бути в курсі життя кожного куточка регіону і знати потреби мешканців.

Свої найбільш відомі фрази: «Друже, куме!» або «Не думай, що легко плавати в пончо» він зазвичай уживав, щоб розпочати розмову або переконати в тому, що він уже задумав.

Кілька місяців тому, в жовтні 2015 року, нинішні очільники Клубу виконали те, що зазвичай роблять вдячні люди. Вони надали ім'я «Хосе Зенчук» Кемпінгу, землю для якого він пожертвував і в якому стільки працював.

Він був вірний своїм переконанням. Його не раз принаджували висунути свою кандидатуру на вибори мера від різних політичних груп, які не були йому до душі. Він дякував, але відмовлявся, хоча потім завжди співпрацював з обраним мером на благо громади.

Він віддав півстоліття свого життя Клубу, працюючи для громади, в якому б місці він не знаходився, і маючи свою власну «печатку»: завжди в сорочці без піджака, уникаючи формальностей та почесних місць за столом.

Його доньки та дружина в один голос кажуть, що Дон Хосе Зенчук, "хоча й не був релігійною людиною, був дуже духовним і чітко розумів своє життєве призначення".

Останні роки були сповнені смутком, він залишив «свій» Аргентинсько-Український Клуб і йому боліло, що нові покоління нав'язують інші напрямки розвитку для цього закладу, який зростав на

його очах і заради якого він, безумовно, хотів би продовжувати працювати. Тож він згас і залишив нас, але закарбувався в нашій пам'яті та спогадах, адже багато речей, що відбулися в Апостолес, без сумніву, мають неповторну й упізнавану печатку його праці.

Дон Хосе Зенчук мав брата і двох сестер Анісію та Діонісію, обидві – монахині Василіянського Чину Святого Йосафата.

Він був одружений більше 50 років з Делією Марією Данилюк, у шлюбі з якою народилися три дочки: Грасіела, Росана та Клавдія.

Дон Хосе, простий підприємець з м. Апостолес

ГРОМАДА В МІСТІ ОБЕРА І ПОСЕЛЕННЯХ

Громада українців та їх нащадків в центральній частині країни формувалася за двома напрямками. Першою тенденцією була міграція родин, які оселилися в південному регіоні (м. Апостолес та його околицях), до території, що в той час називалася Єрбаль Вієхо, тепер Обера, у пошуках інших земель для сільськогосподарської діяльності.

Другою тенденцією була міграція, що відбулася між закінченням Першої світової та початком Другої світової війни. Більшість мігрантів, що приїхали з української Галичини, оселилися на півдні, тож саме українці з Волині осіли в центральну частину провінції Місьйонес.

Як перші, так і другі переселенці оселилися в маленькому містечку, яке згодом перетвориться на місто Обера, також на його околицях та в сусідніх поселеннях Кампо-Рамон, Флорентино Амегіно, Лос-Елечос або Кампо-В'єра.

Першими приїхали сім'ї: Габроські, Корнута, Пона, Мороїнські, Панасюк, Олінек, Крузульницькі, Бойчук, Унізони, Бондаренко, Гацесек, Бойко, Андрухович, Цизак, Кондратюк, Бочук, Ніколаюк, Білінські, Новак, Б'йорозко, Павлюк, Кастелан, Острозькі, Каленюк, Хорот, Барчук, Захарчук, Дерлюк та Сердюк.

Практично всі займалися сільським господарством, особливо виробництвом мате, чаю, тютюну та тунгу.

Народження громади відбулося в 1974 році, коли українці утворили діюче товариство, про створення якого було офіційно проголошено в 1978 році під час інаугурації скверу Україна, що на проспекті Белтраме.

Таким чином громада взяла участь у першому Національному фестивалі Іммігрантів у 1980 році. З цієї нагоди місцева влада офіційно визнала українську громаду як одну із засновників фестивалю.

У ті роки Україна перебувала під владою Радянського Союзу, тому визнання української громади викликало скарги, тиск та протести з

боку російського посольства, але владні установи не змінили свого рішення та українська спільнота таки була долучена до фестивалю.

Це, напевно, було безперечним визнанням однієї з найчисельніших громад, яка завжди відстоювала ідеали свободи своєї рідної країни.

У Парку Націй громада побудувала копію типового карпатського будинку, що відрізнявся своєю дерев'яною архітектурою.

Український будинок у Парку Націй м. Обера

Окрім того, що община бере участь у Національному фестивалі Іммігрантів, у неї є фольклорний ансамбль "Барвінок", який складається з учасників різного віку: дітей, підлітків та дорослих. Він отримав славу далеко за межами держави. Також популярним є спів завдяки постійній діяльності хору «Соловій».

Одним із головних визначних дійств фестивалю є коронація найкрасивішої дівчини фестивалю, яка потім бере участь в багатьох національних заходах в Аргентині і сусідніх країнах.

Українська громада завжди відзначалася своїми учасницями. Три представниці протягом цих років були обрані Королевами фестивалю: Марісоль Сердюк (1986), Ірене Худик (1998) та Даяна Савчук (2014). Також незліченну кількість разів українок обирали принцесами.

*Ірене Худик, Королева іммігрантів
(1998)*

*Даяна Савчук, Королева іммігрантів
(2014)*

У всі ці роки серед представників оберської громади було багато видатних особистостей. Варто згадати деяких очільників спільноти, таких як Басиліо Цізак, який був “рушійною силою” в перші роки; Ернесто Островський, про якого в мене залишилися лише найкращі спогади не тільки через його відданість та працю в громаді, але й через підтримку, яку він протягом багатьох років разом із своєю сім’єю надавав розвитку культурної діяльності, наприклад, балету «Барвінок»; також Луїс Пона, Педро Павлюк і Ладіслао Корнута. Останніми роками, це Марта Марта Віремій де Мотта, завзята й творча жінка, разом з якою ми організували численні заходи у різних установах, та Хуліо Барчук, який також обіймав посаду президента Федерації Громад.

ХУЛІО ПЕДРО БАРЧУК

Протягом кількох каденцій він обіймав посаду голови громади м. Обера та навколишніх поселень і протягом чотирьох років, представляючи свою організацію, очолював Федерацію Громад, основною діяльністю якої є організація Національного фестивалю Іммігрантів.

Хуліо Педро Барчук є нащадком другого покоління; його бабусі та дідусі: Мігель Барчук та Ана Ротчен, а також Томас Костескі та Марія Посаскі приїхавши з України, оселилися в м. Апостолес.

Його батьки, мешканці міста Апостолес, Ніколас Барчук та Броніслава Костескі, оселилися на деякий час у м. Посадас, де народився Хуліо, один із їхніх дев'яти дітей.

Через часті зміни місця роботи батьків він навчався в містечках Кампо-Вієра, Ломас де Самора, Венадо Туерто (Буенос-Айрес) і нарешті в 1964 році отримав диплом викладача в Педагогічному училищі м. Обера.

Викладацька діяльність також змусила його подорожувати далекими шляхами провінції Місьйонес. Він був викладачем та директором у навчальних закладах Колонії Хуліо Мартін, Серро Морено, А. дель Валле, 2 де Майо, Пуебло Ілліа, Кампо Гранде, Санто Піпо, Альберді та, нарешті, в Колонії Гуарані, де він пішов на пенсію.

У 1967 році він одружився з Бланкою Ріос, також учителькою, у шлюбі з якою народилося двоє дітей, Крістіна та Едгардо.

Хуліо Барчук був нагороджений українським урядом за роботу в громадах провінції Місьйонес. Відзнаку вручили Олександр Никоненко, посол України в Аргентині та консул України в Місьйонес Дієго Муруняк.

Незважаючи на великі відстані, він завжди був пов'язаний з українськими громадами, але його остаточне повернення в м. Обера дозволило його бажанню брати активну участь в житті громади втілитися в реальність.

У 1997 році він був президентом комісії Парку Націй, яка остаточно визначилася з перенесенням місця проведення Фестивалю Іммігрантів зі спортивного комплексу до Парку Націй.

У 1998 році його обрали президентом Громад міста Обера та Колоній. На цій посаді він залишався протягом 16 років, до 2014.

У 2000 році він був обраний віце-президентом Федерації Громад, а потім й очолював її протягом двох наступних каденцій.

У той же час, з 2007 по 2015 роки, він був директором з питань туризму у Муніципалітеті м. Обера.

ЙОГО СПОГАДИ

«25 років проведення фестивалю залишили у моїй пам'яті один величезний чудовий спогад, як ми святкували весь місяць, із цілковитим успіхом, з найкращими артистами, об'єднуючись і самостверджуючись на нашому Національному фестивалі Іммігрантів.

»Наша громада завжди відігравала важливу роль, вона завжди відзначалася своєю активністю, культурною діяльністю, нашим танцювальним ансамблем та роботою наших очільників.

»Коли я став до виконання обов'язків голови, було змонтовано лише повітку, нам вдалося закінчити будівництво, і сьогодні ми можемо насолоджуватися перебуванням в типовій українській хаті.

»Український дім завжди мав успіх, бо був гостинним, багатим на українські національні страви місцем, де, крім того, виступали наші танцювальні ансамблі і гостювало багато запрошених.

»Також Український дім є місцем проведення найкращих заходів, організованих не тільки нашою громадою, а й національними та міжнародними підприємствами та організаціями, які обрали нашу резиденцію своєю локацією.

»Безсумнівно, будинок є осередком зустрічей українців та їх нащадків як із провінції та країни, так і з сусідніх держав. Після огляду інших павільйонів вони завжди заходять до нас, бо вареники, голубці та інші національні страви не можуть залишитися поза увагою.

»Ідея проєкту будинку належить архітектору українського походження з провінції Мендоса. Але за будівництво відповідав архітектор Хосело Бондаренко, один із перших танцюристів балету «Барвінок».

»Очікується завершення будівництва розважального парку площею 2 га по 14-му шосе. Побудовано басейн, розміри якого в два рази менші від олімпійських стандартів, залишилося тільки дещо завершити, та ми сподіваємось, що незабаром все буде готово.

»Моєю мрією була постановка шоу «Світло та звук» в Парку Націй, я розробив проєкт, отримав фінансування, але на жаль, у моїх послідовників на керівних посадах виникли труднощі, тому й неможливо насолодитися цією унікальною інсталяцією.

»Я пишаюся королевами громади. Тих, хто став національними королевами, завжди пам'ятатимуть. Їхні неперевершені та висококласні

виступи завжди згадуватимуть. Три королеви-українки та багато принцес – привід для гордості нашої громади.

»Бути лідером вимагає жертв, ти залишаєш роботу, сім'ю, але ти працюєш для громади, і я ніколи про це не шкодував, мені подобалось брати на себе відповідальність.

»Я ніколи не забуду своїх бабусю й дідуся, невибагливих і працюючих, батьків сімнадцятьох дітей в поселенні Апостолес; моїх батьків, особливо маму, яка прищепила нам розуміння важливості й необхідності навчання, адже саме вона надихнула мене бути вчителем».

(Хуліо Педро Барчук)

Хуліо Педро Барчук віддав понад 20 років свого життя, працюючи для громади. Його дивовижні людські якості, відданість своєму народові і громаді, прикметна щиросердність зробили його видатним і шанованим лідером. Сьогодні, уже поза межами офіційних посад, він продовжує робити вагомий внесок у розвиток громади, спираючись на багаторічний досвід роботи і самовідданість.

Протягом усіх цих років ми працювали над незліченною кількістю проєктів, і цей чоловік був завжди готовий до співпраці, завжди спокійний у складних ситуаціях, завжди плекаючи цінності, які йому прищепили батьки, бабуса та дідусь.

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНА АСОЦІАЦІЯ «27 СЕРПНЯ»

У МІСТІ ПОСАДАС

Ця організація є однією з наймолодших у провінції Місьйонес. Більше сорока років громада українських нащадків здійснювала свою діяльність у церкві святого Володимира, що розташована на вулиці Радемахер.

Головна дирекція Української Асоціації «27 серпня» у м. Посадас

Ще задовго до 1987 року – у середині 70-х – впливові родини сприяли створенню окремого від церкви місця, для здійснення спортивної діяльності, яку не можна було виконувати у церкві.

Нарешті, 19 липня 1987 року, була скликана установча асамблея. Вона відбулась у приватному будинку Дона Рауля Павлюка, на вулиці Ёрбаль, що знаходиться у столиці провінції (*прим. перекл.* місто Посадас є столицею провінції Місьйонес).

Дуже швидко, через декілька місяців, наприкінці 1987 року, вони придбали ділянку на вулиці Періто Морено, де після багаторічних зусиль збудували головну дирекцію.

Із самого початку концепція була дуже зрозумілою: організація мала займатися культурним просвітництвом та постійною підтримкою дітей та молоді. Велике значення мало не стільки матеріальний аспект, скільки зміст її діяльності.

Так, у різні часи з'явилися: танцювальні ансамблі «Коломия», «Зірка» (з наймолодшим складом), «Веселі часи» (з літніми учасниками), школа-майстерня. Не можна не згадати також заняття хором співом упродовж багатьох років.

«Капітал і майбутнє», діти з ансамблю фольклорних танців «Зірка»

Згодом їхня активність принесла їй матеріальні статки, тож за короткий час Асоціації вдалося отримати своє власне приміщення і, з роками, зробити його досить облаштованим.

На сьогоднішній день, офіс за адресою вул. Періто Морено 5275 є чудовим місцем як для діяльності дітей, молоді та дорослих, так і для соціальних заходів членів організації.

Асоціація також володіє земельною ділянкою на чотири гектари в районі Немесіо Парма у м. Посадас, на якій працював спортивний клуб із басейном і зоною для барбекю.

У 1997 році, з нагоди сторіччя прибуття перших іммігрантів, організація спромоглася отримати офіційний дозвіл на те, щоб сквер, розташований у привілейованому районі на проспекті Бартоломе Мітре, отримав назву «Україна».

У Асоціації було багато хороших керівників, тож не будемо забувати тих, які доклали багато зусиль для розвитку організації. У першу чергу слід згадати тих, кого з нами більше немає: Ніколас Мороз, неодноразовий президент; Рауль Павлюк, фінансовий директор протягом багатьох років; Педро Клуба, Родольфо Зенсінські, Франциско Ротцен, Хуліо Козусне, Маріано Ячук, Антоніо Дебелюк, Хорхе Мантулак, Маріано Назадик, Луїс Гаресемчук, Казиміро Баначок та інші.

Згадаймо й тих, хто несли відповідальність за керівництво організацією: Рікардо Хардаман, президент протягом декількох каденцій, постійний член та співробітник Асоціації; Пабло Блідий; Педро Худик; Естебан Чудик; Алехандро Гардаман; Хорхе, Маріо та Альберто Брицькі; Антоніо Карабін; Рауль Кастеллс; Хорхе Спасюк; Матіас Клікайло; Максимо Мельник; Даніель Спасюк; і вся родина Гідуро, від Донї Марії, архітектора Хуана та всіх його братів і сестер; які, словом, є важливими учасниками громади. Звісно, хочу вибачитися перед тими родинками, які надавали постійну підтримку та робили свій неоціненний внесок у розвиток організації, але чиї імена не було згадано.

Спільна робота – головна зброя розвитку установи

Сьогодні Асоціацією керують молоді люди, які були на момент її заснування першими танцюристами «Коломиї» під керівництвом Хорхе Брицькі та Педро Гідури, та сповнена ентузіазмом команда. Старі керівники пишаються ними і запевняють, що гідне майбутнє гарантовано.

Викликами для Асоціації, як і завжди, є просування і підтримка української культури. Три її танцювальні гуртки – це яскравий приклад роботи закладу.

Завдяки такій підтримці протягом 30 років було створено усі можливості для розвитку танцювальних колективів у здоровому й продуктивному середовищі. Асоціація запрошувала викладачів танців із Бразилії, Буенос-Айреса та України, які передавали свої знання й уміння дітям, а також відправляла своїх хореографів на курси до Бразилії. Також організовувалися спільні зустрічі з Українською Асоціацією Культури «Просвіта» Аргентинської Республіки, що дозволило брати участь у заходах іншим громадам із провінції Місьйонес і Парагваю. Завдяки всім зусиллям, танцювальний ансамбль «Коломия» є одним із тих, що найкраще зберігає автентичний український фольклор.

Підлітково-молодіжна труппа «Коломиї» стала першим аргентинським танцювальним гуртом, який вирушив до України і виступив у багатьох містах, з яких були родом бабусі та дідусі молодих «артистів». У 2014 вони повторили це турне.

Прийом та вшанування тодішнього Єпископа-помічника Єпархії Покрови Прсвятої Богородиці в Буенос-Айресі, на сьогоднішній день, Верховного архієпископа Києво-Галицького, Глави і Отця Української греко-католицької церкви Святослава Шевчука

Той, хто керує Асоціацією зараз, разом із партнерами та друзями працює над її консолідацією, над якомога кращим облаштуванням її приміщення, яке є осередком для діяльності як її членів, так і всіх мешканців міста та учнів шкільних закладів.

На заходах та у святкові моменти можна почути такі слова від керівника-ветерана: «Це було того варте, в нас не було матеріальної допомоги, але у нас були люди, а це є найкращий капітал. Отже, наше майбутнє було надійним. І доказом є те, що наша установа – це результат жертвних зусиль десятків родин, що мешкали та мешкають у Посадас».

Дорогий «Карлітос» ніколи не перестане асоціюватися у мене з радістю, посмішкою та оптимізмом, який заражає усіх довкола. Ті, хто знають його з дитинства, запевняють, що він залишився таким самим, як і був, навіть зараз у свої вісімдесят із лишком.

Він не обіймав керівних посад у спільноті, але як підприємець і публічна особа зберігав вірність спадщині, яку залишили йому дідусь із бабусею та батьки.

Готовий до співпраці, активіст у громадських справах, він завжди наповнений новими ідеями і проєктами для «своїх» земляків.

Карлітос родом із Лас-Тунас, який дехто вважає історичною колискою української громади провінції Місьйонес.

Саме там, у далекому 1901 році опинилися його бабуса із дідусем – іммігранти Даніель Стасюк і Марія Зірман – як і більшість сімей з Отинії, невеликого селища поблизу Івано-Франківська.

Окрім двох дітей, які прибули разом із батьками з України, в історичній колонії народилися ще шестеро. Одним із них був Мігель Стасюк (1911) – тато Карлітоса. Ще молодим, він вирушив на пошуки нових горизонтів, оселившись зрештою в центральному регіоні, а саме – у Війя-Боніта, муніципалітет Кампо-Рамон.

У шлюбі з Веронікою Бурковські пан Мігель виховував п'ятьох дітей, серед яких – мій добрий друг Карлос Стасюк, який народився 3 січня 1936.

Як завжди усміхнений Карлітос Стасюк зі своїм татом дорогою до незабутньої України

Як можна здогадатися, часи були не з найкращих. Сам Карлітос розповідає: «Тато працював усе своє життя, піклуючись про сім'ю, заради майбутнього благополуччя дітей».

Знайомство Карлоса з освітою відбулося під час святкування: «Ми саме були на весіллі в Лас-Тунас. Мені вже було 7 років, але я все ще не ходив до школи. Татові запропонували залишити мене там, сказали, що мені знайдуть оселю і відправлять на навчання. Отож я залишився і

пішов у перший клас 71 школи, навчаючись разом із Маріо Анібал Лосадою, який пізніше стане народним сенатором».

Згодом з різних причин він навчався у Війя Боніта, Пікада Індустріаль, Серро Асуль і, зрештою, в м. Обера.

Саме в м. Обера у віці 11 років Карлос починає працювати. Старий учитель, Мігель Морейра, взяв його помічником до себе додому, а також в свою адвокатську контору.

Вечорами хлопець ходив на навчання, так він закінчив початкову школу. Саме завдяки Морейра, який належав до керівного складу перонистів (*прим. перекл.* перонизм – аргентинська політична ідеологія, пов'язана з політикою президента Хуана Перона), хлопець зміг отримати роботу в Національному Суді Обера. Минав 1953 рік.

Карлос згадує комічну ситуацію: «То були досить своєрідні політичні часи. Не встиг я зайти до суду, як з'явився секретар і сказав: «Ти займаєшся справами радикалів і комуністів, а я – справами моїх товаришів». Пізніше спалахнула Революція Свободи і мене призначили судовим секретарем».

Коли Карлосу прийшов час «служити батьківщині», його направили до Посадас. Це був знак долі, бо відтоді він ніколи більше не повертався до центрального регіону.

«Не маючи бажання повертатися до Обера, я шукав роботу, посварився зі своєю дівчиною, намагався влаштуватися в CRYM – Регуляторний Комітет з питань вирощування Мате (*прим. пер.* CRYM – Comisión Reguladora de la Yerba Mate), Провінційний Банк і Суд. Мене взяли у всі три організації, але я обрав роботу в сфері юстиції, а саме, в архіві Суду провінції Місьйонес (1958). З часом моя кар'єра зростала, я працював у різних судах і зрештою отримав ранг судового службовця».

Але життя пропонувало Карлосу й інші можливості, як він сам оповідає: «Я познайомився з Доном Франсиско Олексом. Він запитав мене, що я роблю вечорами, і запропонував спробувати себе в ролі продавця ювелірних прикрас, хоч я в житті до цього не продав жодної шпильки. Коли Франсиско показав мені таці з товаром, я був просто вражений – так і почалося моє життя продавця прикрас». За перші чотири місяці він заробив стільки, скільки в суді заробив би за рік.

Прошло 20 років, з цього «наріжного каменю» розвинувся інший бізнес так, як зазвичай це відбувається: «Спочатку мені потрібно було придбати сейф. Після покупки я зрозумів, що можу й сам їх продавати.

Почалася моя співпраця з Вісентом Лойко, а згодом з'явилася моя власна торгова марка «Карлос Стасюк».

Пізніше він почав займатися продажем калькуляторів, офісних меблів, відкрив фабрику – усе це з притаманним «Карлітосу» стилем. Його продукція була символом тих років у засобах масової інформації: «Карлос Стасюк – оселя електронних калькуляторів» – слоган, вигаданий Качо Сімсоло. Або як казав Альфредо Абрасян: «Усе для вашого офісу, окрім секретарки» (*прим. пер.* Качо Сімсоло – відомий журналіст, публіцист і громадський діяч; Альфредо Абрасян – відомий журналіст армянського походження, радіоведучий).

ПОЛІТИКА

Хоча тільки одного разу Карлос прийняв пропозицію обійняти державну посаду – був у складі дирекції Інституту страхування –, він брав активну участь у діяльності партії «Християнська Демократія» та підтримував Хустисіалізм (*прим. пер.* популістично-націоналістична течія, політичний «нащадок» перонізму). Карлос був кандидатом на пост губернатора на виборах 1983 р. і віце-губернатора в одному з представницьких округів Хустисіалізму. «Бути кандидатом дуже почесно, навіть усвідомлюючи його невеликі можливості» – розмірковує він сам.

СІМ'Я

20 лютого 1965 року Карлос одружився з Еленою Ухейка у селищі Мохон Гранде, де його майбутня дружина працювала вчителькою. У них було троє дітей: Ракель Ноемі, лікарка, яка сьогодні керує Центром трансплантації кісткового мозку в лікарні Гарраам в Буенос-Айресі; Сусана, косметолог; і Луїс, вірний компаньйон Карлоса на фірмі.

УКРАЇНА, ЗДІЙСНЕНА МРІЯ

Саме бабуся Карлоса, Донья Марія Зірман, навчала його першим словам українською і багато розповідала про ту далеку землю. Він завжди мріяв повернутися туди, в ім'я тих, хто так і не зміг цього зробити. І йому це вдалося, тричі.

Першого разу Карлос мав можливість познайомитися з головними визначними місцями України і відвідати маленьке селище Отинія, поблизу Івано-Франківська, яке більше 110 років тому залишили його дідусь та бабуся.

Про другу поїздку Карлос згадує дуже натхненно: «Під час першої подорожі мене часто питали про тата. Його двоюрідні брати та сестри дуже хотіли побачити його. Тільки я повернувся до Аргентини, як одразу повів тата на консультацію до лікаря (татові було вже 80), підготував його, і ми разом вирушили в дорогу. Поїздка була переповнена емоціями, вона тривала майже місяць. Ми мали багато святкових зустрічей, встигли посміятися і поплакати, завітали до церкви, де колись одружився мій дідусь. Побували й в інших місцях, що захопили тата спогадами:

«У Стасюків було 700 гектарів землі, але комуністи відібрали майже все, залишивши лише півгектара».

«Ніколи я ще не бачив більш щасливу людину. Він усім розповідав, що був на Батьківщині. Найкращим вчинком за все моє життя було відвезти тата в Україну».

НОВІ МОЖЛИВОСТІ

Маючи за спиною чималий досвід, Карлос ніколи не переставав посміхатися і завжди повторював, що «життя завжди дає нам нові можливості».

Він вірив у це навіть після того, як у нього вкрали всі прикраси, і йому довелося починати все спочатку: «У моїх дідуся з бабусею «вкрали» майбутнє на їх власній землі, тому вони вирушили в пошуках іншої разом із такими ж іммігрантами. Іммігранти – люди, які не мають національності. Це ті, хто шукають або кращого життя, або притулку».

«Усе, що в мене є, – це вдячність. Я знаю, як їм довелося страждати. Мій тато працював усе своє життя, не отримуючи майже нічого. Саме тому я пишаюся тим, що зміг створити, і тим, що побачив майбутнє завдяки своїм дітям».

«Я дякую Богові та родині за те, що маю дивовижну дружину незламного духу і прекрасних дітей».

Карлос тісно пов'язаний з Церквою Святого Духа, де вже більш 50 років проводить недільні богослужіння.

Район Паломар у Посадас завжди був його любимим місцем: спочатку він жив там у пансіоні, а згодом створив власну оселю для своєї родини.

Незмінна посмішка Карлоса й досі сяє на його обличчі, коли він прогулюється містом або працює, пишаючись своїм сином Луїсом, разом із яким вони керують бізнесом. У нього є час, родина та скрипка, майже така сама, яку він бачив колись у руках одного старенького з Війя Боніта, на якій той грав веселі мелодії.

Безумовно, «Карлітос», намагаючись зіграти якусь із знайомих мелодій, уявляє часи, коли його батьки, родичі, сусіди, відпочиваючи від роботи, під цю музику давали волю своїй радості, тій самій радості, якою сьогодні він сам заряджає усіх довкола.

Мій друг та сусід, Карлос Стасюк, плідно попрацював для спільноти українських нащадків у провінції Місьйонес. Він є відданим представником покоління людей, яким вдалося важкими зусиллями посісти гідне місце у громаді цієї провінції.

Дон Еліас Андрухович відзначився як відомий мешканець м. Обера незважаючи на те, що народився в місті Апостолес.

Це був чудовий підприємець та один з енергійних рушіїв добрих починань для міста Обера та Центральної Зони нашої провінції.

Дон Еліас Андрухович народився 5 серпня 1920 року в місті Апостолес, у родині Ніколаса і Домінги Зерокі; мав сім братів і сестер. Коли йому було 9 років, помер його батько, проте декілька років потому його мати повторно одружилася, і в сім'ї народилося ще шість дітей.

У 12 років він працював стажером у магазині свого дядька, Хосе Варениці, а через два роки почав працювати механіком зі своїм двоюрідним братом, доном Алехандро Вареницею.

У 1948 р. бізнес родини Варениця добре розвивався, і родичі вирішили відкрити філію в місті Обера, де Дон Еліас спочатку посів місце адміністратора, а згодом став партнером створеної фірми «Варениця й Андрухович», яка стала дуже відомою і займалася продажем моторів та інших автозапчастин, а також обслуговувала гонщиків та гоночні автомобілі по всій нашій країні.

У 1946 році він одружився з Вандою Комісаркі, у шлюбі з якою мав двох дітей, Марію Крістіну та Артуро Еліаса.

Еліас Андрухович був керівником клубів, готував пілотів літаків (він сам отримав кваліфікацію Пілота Цивільної Авіації категорії А, завдяки чому зміг займатися гуманітарною роботою з перевезення хворих) і відзначився як активний учасник найважливіших заходів, спрямованих на розвиток міста Обера.

Дон Еліас брав участь в організації Свята Іммігрантів. Крім того, сприяв розвитку Фонду "Центральна Зона" (президентом якого був), дуже важливої асоціації приватних та державних структур, які прагнули об'єднати зусилля для сприяння розвитку Центральної Зони. Ця організація отримала визнання як за міцність своєї структури, так і за свої досягнення, які охопили багато сфер життя, а також за постійне прагнення використовувати прихований потенціал цього субрегіону нашої провінції. Все це показує нам суть особистості дона Еліаса Андруховича, невпинно активної людини, яка відстоювала найбагатородніші інтереси своєї громади.

Серед інших ініціатив Дона Еліаса, слід згадати його діяльність як зачинателя та представника Міжнародного Ротарі Клубу, президентом якого він був протягом 17 років, починаючи з 1951. Серед численних напрямів його діяльності були: покриття асфальтом Національного Шосе № 40, заснування колишнього Кредитного банку м. Обера, відкриття філії тодішнього Банку провінції Місьйонес, створення будинку для людей літнього віку "*Йербаль Бієхо*" (*пер. yerbal – зарості кущів мате, вієхо – старий*).

В дев'яностих роках він відкриває двері *Кабаньяс-дель-Парке* (*пер. Хижки у Парку*), важливого готельного проєкту.

24 червня 1997 року Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України відзначило його за особистий внесок у розвиток торгових відносин між Україною та Аргентиною, і це визнання додалося до багатьох інших, отриманих протягом усієї його кар'єри.

Він ніколи не стояв осторонь від діяльності громади. Від самого початку створення він співпрацював з "Українською громадою міста Обера та Колоній". Він був прикладом для наслідування, людиною, яка завжди брала участь у заходах з підтримки та розповсюдження української культури. Саме він переконав Комітет Провінції щодо важливості святкування сторіччя прибуття перших українських та польських іммігрантів до Місьйонес.

2 вересня 2011 року Національна Палата Депутатів вручила йому нагороду «Видатна Літня Людина року», яка щорічно призначається Нижньою Палатою для вшанування найвидатніших чоловіків і жінок похилого віку нашої країни і вручається Комітетами з питань Культури, Соціального сприяння та громадського здоров'я та Комітетом із проблем літніх людей.

Дон Еліас Андрухович, невтомний працелюб, покинув нас зовсім недавно, він відійшов в інші світи 21 лютого 2016 року.

*Дон Еліас Андрухович, натхненник багатьох корисних справ у Центральній Зоні провінції
Місьйонес*

ПЕДРО ВАРЕНИЦЯ

ЮСТИЦІЯ ТА ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Адвокат Педро Варениця й одонтолог Мерослао Варениця, були одними з перших професіоналів тоді ще молодій українській громаді провінції Місьйонес. Їхні батьки Хосе Варениця і Марія Шерокі були дітьми першого покоління іммігрантів, які приїхали з далекої України на початку 1900-х років.

У родині було п'ятеро дітей: Алехандро, Ана, Мерослао, Естефанія і Педро, наймолодший син. Він народився 24 липня 1917 року в Парахе Лас-Тунас.

Педро здобув початкову освіту в 23-й Дитячій Школі Спільного Навчання в Лас-Тунас, традиційному осередку навчання іммігрантів. Школа була заснована в 1902 році, її директором спочатку був дон Рауль Носілья, а потім Магдалена Носілья. Іншими вчителями того часу були Лідія і Аркадіо Чамарро, Хулія й Адольфо Краузе, Олінда і Ернесто Чаморро, Ольга й Альберто Фодере, пані Амалія де Симон де Пуерта, Леонор й Еміліо Касальс, Піна Лосада і Анхеліка Снарбах. Середню освіту Педро здобував спочатку в Національному Коледжі №1 "Мартін де Муссі" м. Посадас, а потім в Міжнародному Коледжі Олівос у Буенос-Айресі.

Згодом він переїхав в місто Кордову, де вивчав адвокатуру у видатному Національному Університеті цієї провінції. Його брат Мерослао вивчав одонтологію у цьому ж університеті. Йшов 1937 рік.

Педро навчався і працював поруч із тим, хто згодом стане його тестем, - Доном Луїсом Новільо Лінаресом, директором Поштамта

Кордови і сенатором провінції від партії Громадянський Радикальний Союз (Unión Cívica Radical).

У 1943 році Педро одружується в Кордові з Бланкою Естелою Новільо Лінарес. У Дона Педро і Донї Бланки було четверо дітей: Туні, Фернандо, Тереза і Педро.

Після отримання диплому, Педро Варениця деякий час працював в Кордові, допоки в 1951 році його не було призначено Офіційним Захисником у єдиному Федеральному Суді, який в той час функціонував на Національній Території Місьйонес.

Саме там він розпочинає свою суддівську кар'єру. 11 лютого 1953 року національним указом № 2.748 він був призначений Національним Суддею Першої Інстанції м. Посадас на чолі Федерального Суду № 1. З цієї посади він був безпідставно звільнений 8 грудня 1955 року. Це було наслідком так званої Визвольної Революції (Revolución Libertadora – можна дати посилення), оскільки його призначення на посаду за згодою Сенату свого часу було підписано президентом Пероном та Головою Сенату адміралом Тейсайре.

Протягом деякого часу Педро Вареницю утримували в Посадас, а згодом у в'язниці Вілья Девото у Федеральній Столиці, у так званий п'ятій казармі разом із Джоном Вільямом Куком та іншими відомими особами того часу.

Після звільнення, причому без будь-якого судового процесу, він працює адвокатом судової палати в Посадас, займаючись в основному внутрішніми позовами мешканців провінції Місьйонес, головним чином виробників сільськогосподарської продукції, які постачали її іноземним компаніям, а потім не отримували відповідних виплат. Тим не менш, Педро також працював над кримінальними та цивільними справами, справами, пов'язаними з нещасними випадками та спадщиною і т. п. Згодом він повернеться до своєї суддівської кар'єри в Місьйонес, яка набула статусу Провінції в 1953 році.

15 січня 1959 Педро Варениця був призначений на посаду Прокурора Вищого Суду Юстиції і отримав свій перший контракт в той час, коли губернатором був доктор Сезар Наполеон Ейро.

Цей самий чиновник просуває в Палаті Депутатів кандидатуру Педро на посаду міністра Вищого Суду Юстиції, яку він обіймає 22 вересня 1960 року.

Педро Варениця виконував ці обов'язки до 1976 року, коли почався Процес Національної Реорганізації, який реформував Судову Гілку влади. Кілька разів за ці 16 років праці йому доводилося головувати у Вищому Суді Юстиції. Крім того, він був редактором першого кодексу Судової Влади.

Педро Варениця складає присягу члена Вищого Суду Юстиції Місьйонес у присутності тодішнього губернатора Хуана Мануеля Іррасабаля

Коли в 1983 році повернулася демократія, обраний губернатор не поновив на своїх посадах тих, хто був звільнений з Верховного Суду військовим судом.

Тоді Педро Варениця повернувся до своїх джерел, знову присвятивши себе журналістиці, якою він займався в молодості, коли публікував у м. Апостолес щотрижневий інформаційний бюлетень і працював під час навчання в Національному Коледжі м. Посадас в 1933 р. в газеті *El Imparcial*, якою керував Маркос Таварес Кастільо.

Ліцензія на радіостанцію LT4 Місьйонес була видана в 1968 році дружині Педро Варениці та групі поважних людей з місцевих ділових кіл.

Пані Бланка Новільо Лінарес де Варениця керує та випускає в ефір радіостанцію LT4 Місьйонес з 1 лютого 1970 року, але вмирає в 1974 р. Відтоді компанія управляється іншими партнерами, допоки доктор Варениця не посідає посаду її очільника після виходу на пенсію з органів Судової Влади і починає керувати зазначеним радіомовником на середніх хвилях.

Він вперше ввів у дію модульовану частоту провінції, також була пам'ятною його антена-передавач сигналу висотою 253 метри на березі нині зниклого русла невеликої річки Займан.

У роки Процесу Національної Реорганізації його звинувачували через дії LT4 на захист провінції Місьйонес, але Педро Варениця подолав ці перепони. LT4 була, незважаючи на розбіжності з останнім губернатором де-факто з Національного Флоту, однією з кращих внутрішніх радіостанцій країни протягом майже 30 років.

Найулюбленішими захопленнями Дона Педро були рибалка в Парані, фотографія і музика. Разом з Луїсом Анхелем Монсоном він склав збірник «Chotis de Las Tunas» (можна дати виноску про танець чотіс), присвячений популярним мелодіям вечірок із нагоди весіль та уродин в м. Апостолес і сусідніх містах на півдні департаменту.

Доктор Педро Варениця помер 9 березня 2002 року у віці 84 років.

У мене залишились дуже приємні спогади про шановного доктора, або дона Педро, як ми називали його на LT4. Перша зустріч свіжа в моїй пам'яті, мені було 20 років і я мав певний досвід роботи на радіостанції LT 17 Радіо Провінції Місьйонес та хотів робити тижневу програму для громади.

Я зайшов у його кабінет. Дон Педро з традиційною сигарою та посмішкою прийняв мене так, ніби знав усе життя. Я став для нього "Хорхіто", так він відкрив мені двері радіостанції, і я почав із програми "Музика та пісні України", а потім мене прийняли в штат персоналу.

Багато разів ми розмовляли про іміграцію, і він наводив історичні факти, які вплинули на його життя, а також нескінченну кількість цікавих життєвих історій того часу.

Він ніколи не ухилявся від будь-якої співпраці в середині громад. Зі свого місця він закликав поширювати культуру, ту саму, що він носив у крові, ту, котру привезли з собою його батьки. Він був вдумливий, допитливий та мав здатність аналізувати реальність, якої багатьом бракує. Доктор Педро Варениця та його LT4 завжди були відкриті для української громади в Місьйонес.

ХУАН РАДЗИХОВСЬКИЙ

ГОТЕЛЬЄР П'ЯТИ ДЕСЯТИЛІТЬ

Протягом останніх п'ятдесяти років у центрі м. Посадас туристам пропонували різноманітні листівки, дві з яких мали відношення до сім'ї готельєрів українського походження. Серед небагатьох будівель 50-х, 60-х та 70-х років найвідомішими спорудами стали Сіті Готель (City Hotel), а пізніше і Готель Континенталь (Hotel Continental).

Ці готелі мають свою історію, пов'язану з родиною Радзіховських, спочатку з паном Сіріло (Кирило українською мовою), а потім його сином, нашим дорогим Доном Хуаном, якого завжди супроводжувала його дружина та мати чотирьох їхніх дітей – Елена чи Донья "Галя", як їй подобається, щоб її називали.

Дон Хуан народився в Україні, в маленькому селі Черняхів, на Волині. Йшов 1936 рік, Хуану було 9 років, його батьки Сіріло і Текла розуміли, що на них чекають важкі випробування у майбутньому, і їм спало на думку емігрувати.

Вони хотіли переїхати в Аргентину, та вартість переїзду та облаштування в Аргентині була в чотири рази більшою, ніж в Парагваї. Сіріло, Текла, Хуан та його сестра Елена прибули до Парагваю і оселилися в районі Колонії Фрам і Кармен дель Парана.

Це були дуже важкі роки, згадує Д. Хуан: "Жити було важко, татові вдалося придбати близько 40 гектарів землі, і ми посадили там боби, гарбузи та кукурудзу – ті овочеві культури, що користувалися попитом у місцевих жителів. Ми також почали вести свій невеличкий бізнес, перепродаючи товари, куплені в Асунсьйоні".

Трохи згодом "посадили гречку, яку споживаємо ми, слов'яни, а також представники єврейської громади. Ми змогли налагодити з ними

зв'язки і почали здійснювати поставки розміром близько 10-ти тисяч кілограмів до Буенос Айреса, що приносило нам чималий прибуток".

Згодом, незважаючи на деякі перешкоди з боку аргентинського уряду, родина Радзіховських змогла побудувати млин у місті Посадас, на вулиці Барруфальді, аби мати можливість задовольнити потреби всіх замовників із Буенос-Айреса.

Завдяки цьому бізнесу, а також за допомогою інших заощаджень, вже в 50-ті роки Дону Сіріло вдалося отримати право власності на нерухомість на вулиці Колон, де розташовувалося "Кафе Мартінес". Нижній поверх цієї будівлі був відданий під галерею, а на інших чотирьох розташовувалися готельні номери, кожен з яких мав окрему ванну кімнату, що було незвичним явищем у сфері готельного бізнесу на той час (1955 рік). Саме так з'явився на світ "Сіті Готель" в місті Парадас.

"То були дуже вдалі часи, адже дорога до Сан-Ігнасіо вже була заасфальтована, і туристи, які приїжджали, зупинялися в Посадас, надаючи перевагу саме нашому готелю з окремими ванними кімнатами, бо це вигідно вирізняло його з-поміж інших".

У період до 1968 фірма постійно розширювала свій бізнес і було введено в дію друге 11-типоверхове крило готелю. Разом із тим, у планах було збудувати ще один сучасніший готель. Аби досягти цієї мрії родина купила зімельні ділянки, на яких сьогодні й розташовується "Готель Континенталь" – заклад, про який Дон Хуан та вся його сім'я завжди говорять із великою гордістю.

В 1972 року перші чотири поверхи "Готелю Континенталь", споруди, неймовірної за масштабом на той час, були вже повністю облаштовані під заселення гостей.

Чималих зусиль доклав Дон Хуан та вся його родина аби за декілька десятків років перетворити заклад на найкращий готель у столиці провінції Місьйонес.

У всіх своїх починаннях Дон Хуан ніколи не був сам. Його завжди підтримувала любляча дружина Донья «Галя», з якою він розділив майже все своє життя – більше 66 років, і за плечима якої важке життя за воєнних часів.

Донья Галя, або Елена Вислоцька, також народилася в Україні, в Кам'яниці – селищі поблизу Ужгорода, обласного центру Закарпатської області. Її батько, видатний військовий, воював у Першій світовій війні у складі Української Галицької Армії.

Добрий друг родини, доктор наук Ігор Василик, дослідник українських військових формувань та загонів, у своїх працях завжди особливо відзначав дона Хуана Вислоцького, чий внесок у військову справу назавжди залишив слід на сторінках воєнної хроніки.

Дон Хуан та Донья Галя: колишні готельєри. Сьогоднішнє їх щастя – в онуках.

У повоєнні часи, на початку 1949 року родина Донї Галі емігрує в Парагвай. Там в Кармен-дель-Парана вона знайомиться з Доном Хуаном і через декілька місяців вони одружуються.

З часом родина з усіма готельними підприємствами переїздить до Аргентини, де вони залишаються назавжди.

Тут і народжуються діти: Лусіо, Марта, Крістіна та Адріан. Хлопці, Лусіо та Адріан, допомагали Дону Хуану з готельним бізнесом, поки його не було продано.

Крім роботи, нових ідей та розвитку свого бізнесу, Дон Хуан та Донья Елена завжди робили значний внесок у розвиток української громади, особливо у місті Посадас.

Виринає в пам'яті, як у листопаді 1976 року з Торонто прибула ціла делегація українських митців. Це були балетна трупа та хор "Калина". Так "Готель Континенталь" перетворився на справжній осередок української культури протягом декількох днів.

Також у його стінах відбувалися всі заходи громади, безкоштовно зупинялися українські делегації та гості з країн третього світу, які відвідували провінцію Місьйонес.

Дон Хуан та Донья Галя гостинно приймали в готелі "Континенталь" українських послів та інших дипломатів, що працювали в Аргентині, та кожного разу дивували гостей чимось незвичайним.

Дон Хуан є активним членом української асоціації «27 серпня» в Посадас від самого початку її заснування. Незважаючи на свій поважний вік (майже 90 років), він разом із Доньєю Галею завжди відвідує всі культурні заходи.

Вже понад 50 років українська родина готельєрів проживає у провінції Місьйонес. Дон Хуан та його дружина на сьогоднішній день уже не займаються бізнесом, вони насолоджуються життям, оточені любов'ю своїх онуків та правнуків.

Ми добре знаємо, що зараз у провінції Місіонес не вирощують рис. Потребі в полях з великою кількістю води більше відповідають рисові плантації в провінції Коррьєнтес.

Але за словами старшого покоління, чимала кількість українських іммігрантів наважились займатися вирощуванням цієї культури, використовуючи місцеві невеличкі річки, такі, як Туна, Леон, Чимірай, Верон, а також деякі джерела.

Марко Атаманюк, чоловік, який багато років був пов'язаний із виробництвом рису, згадує: "Було багато поселенців, які займалися вирощуванням рису, деякі на ділянках площею 2 або 3 гектари, а деякі навіть з площею від 10 до 15 гектарів".

«Вони саджали рис біля річок у цьому районі та використовували джерела, я навіть знаю, що багато з них перекачували воду з природних водних каналів», - згадує він.

"Більшість із них продавали свою продукцію компанії «La Cachueta», що належала Зубреському, який також мав млин, а потім Сільськогосподарському Кооперативу м. Апостолес ТОВ", який був створений у місті приблизно в 1949 році", - додав Атаманюк.

Інші свідки тих часів стверджують, що деякі поселенці встановили на своїх фермах невеликі млини, які використовували як для кукурудзи, так і для рису. Іншим виходом було продавати більшу частину своєї продукції, а решту використовувати кустарно для внутрішнього споживання.

Багато інших іммігрантів, враховуючи привабливість цього виробництва, шукали більш придатні земельні ділянки. Моя мати і моя

теща розповіли мені, що їхні батьки орендували земельні ділянки в деяких районах провінції Коррьєнтес: вони обрали Колонії Уніон, Сан-Карлос і Гарручос для своїх маленьких рисових полів.

Маю зазначити, що моя мати Донья Тереза Субенчискі народилася в Сан-Карлосі, коли її батьки Хуан Субенчискі та Юлія Волосенюк працювали на рисовій плантації. Так само моя теща Антонія Пастетник народилася в Гарручосі, куди переїхала родина Дона Мігеля Пастетника та Софії Прокопіо, зі свого поселення «Ла-Коріта» муніципалітету Консепсьон-де-ла-Сьєрра для вирощування рису.

Моя мати розповідала, що з доходів, які приносило виробництво рису, через деякий час вони змогли придбати ферму на околиці м. Апостолес, де почали вирощувати однолітні культури.

Статистичні дані 50-х років свідчать, що кілограм рису тоді мав вартість трьох літрів дизельного палива, тоді як в наші дні, сім кілограмів рису коштує як один літр цього палива; щось змінилося, чи не так?

Очевидно, що це виробництво було рентабельним і не тільки для власного споживання. Також, дехто зазначає, що був привабливим короткий цикл виробництва. Чотири місяці від посадки до збирання врожаю дозволяли ті "експедиції" на територію іншої провінції – Коррьєнтес.

Одним із прикладів сільськогосподарської діяльності з вирощування рису була родина Гарапчуків з Парада Лейс, чиї плантації від шляху до м. Апостолес на березі річки Піндапой можна було бачити протягом довгих років.

«МАНТУЛАК», ТОРГОВА МАРКА РИСУ

Родина Леона Мантулака розпочала вирощування рису ще в 1957 році, коли сім'я вже оселилася в м. Посадас, після від'їзду з свого рідного Лас-Тунас та короткого перебування в Колонії Уніон (провінція Коррьєнтес), де саме й відбувся їх «дебют» у виробництві рису.

Твердо переконаний в успіху, Дон Леон об'єднався зі своїм родичем Антоніо Уорхолом та з Публіо Ведойя і почав вирощування рису на

землях провінції Коррьєнтес, але зовсім недалеко від кордону з Місьйонес.

Три роки потому він взяв в оренду поля та техніку в Алехандро Варениці, також в Коррьєнтес, а в 1963 році встановив власний рисовий млин у районі Вілла Поухаде де Посадас.

На цей час до цього бізнесу вже долучилися його два сини: Хорхе та Адольфо. У 1968 році їм вдалося, після декількох невдалих спроб, зареєструвати торгову марку "Mantulak".

Майже одразу рис "Mantulak" було включено до асортименту головного супермаркету м. Посадас того часу – "California", який був єдиним місцевим закладом такого типу. Це мало велике значення, адже було безперечним визнанням бренду.

У 1980 році родина реєструє іншу торгову марку – "Zorzal", а через вісім років брати Хорхе та Адольфо вирішують відділитися. Адольфо залишається з "Mantulak", а Хорхе із "Zorzal".

Історія цього бізнесу триває до наших днів , рис "Mantulak" є лідером на ринку, і вже онуки Дона Леона долучилися до виробництва.

Сьогодні рисовий млин Сан-Кайетано розташовується в районі Ітаембе-Гуасу-де-Посадас, тоді як плантації все ще знаходяться в провінції Коррьєнтес. Річне виробництво рису складає понад 400 тис. кілограмів.

Це компанія провінції Місьйонес, яка висаджує рис у сусідній провінції, але процес його обробки відбувається у нас. Родина Мантулак пишається понад 50-ма роками своєї підприємницької діяльності, і як подобається говорити Адольфо: «Ми знаходимося на ринку, тому що пропонуємо хорошу якість».

На окрему увагу заслуговує трагедія, яка спіткала сім'ю в 1999 році, коли Хорхе Мантулак, природжений рисівник, був убитий найманим сільськогосподарським робочим на фермі, розташованій поблизу річкової дуги, яка розмежовує Місьйонес та Коррьєнтес.

Хорхе був одним із очільників та активних учасників української громади, членом-засновником Української асоціації «27 Серпня» в м. Посадас, ініціатором участі футбольної команди в турнірах Ліги Посадас та купівлі земельної нерухомості для «Сamping de Nemesio Parma», яким зараз володіє столична асоціація.

Його дочка Ракель та його син Хорхе Алехандро були активними членами балетної трупи "Коломия".

Також, Адольфо Мантулак завжди брав участь у діяльності громади, а його молодший син Лукас є учасником балетної трупи "Веселі часи" Української асоціації Посадас.

Родина Мантулаків успадкували справу з вирощування рису від дона Ніколаса Мантулака та Росалії Салдах, які прибули зі свого «Старого Кривотули» (Україна) (Село: Старі Кривотули - Район: Тисменицький - Область: Івано Франківська) та оселилися в Лас-Тунас. Вони були батьками Леона Мантулака, «рисівника», який передав справу своїм синам Хорхе та Адольфо.

Сьогодні онуки Дона Леона представляють третє покоління рисівників провінції Місьйонес.

Як я вже зазначав у попередніх главах, переважна більшість українців, що прибули до провінції Місьйонес під час першої хвилі імміграції (1897–1910), почали займатися сільським господарством. Це, в першу чергу, дало їм можливість прогодувати себе, вирощуючи рис, маніоку, кукурудзу тощо, а вже згодом вони почали культивувати чай мате, що уможливило досягнення економічного процвітання більшістю з них.

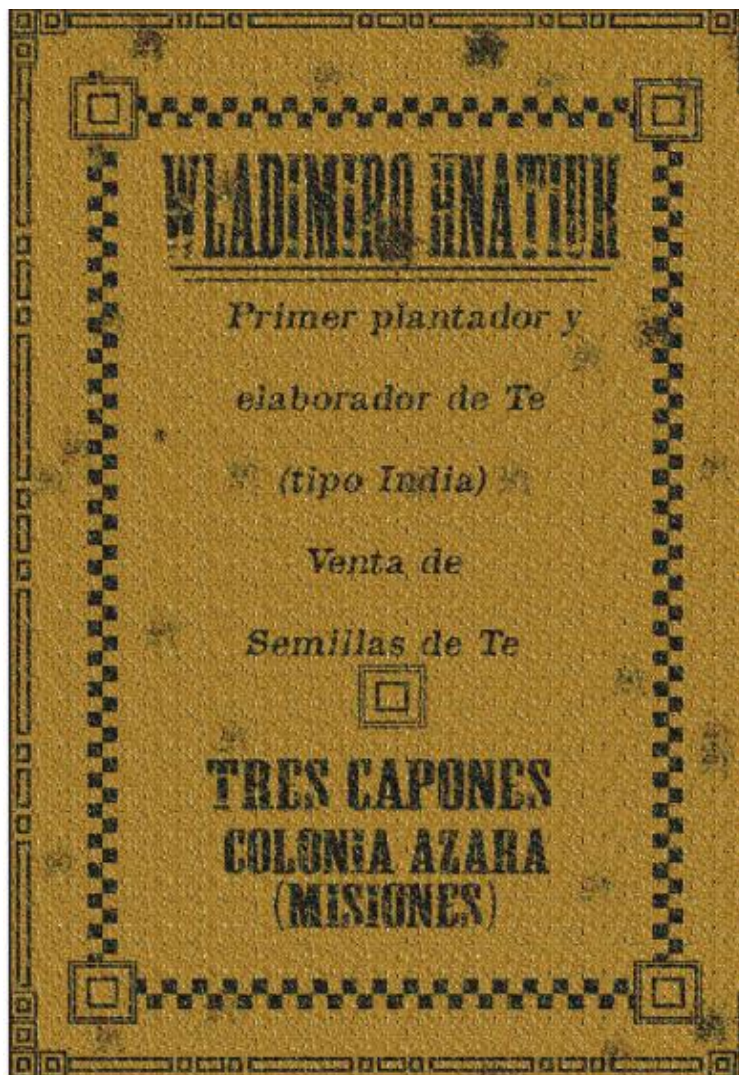
Проте, водночас із тим, як іммігранти відкривали для себе нові можливості незнайомого ґрунту та клімату, серед них з'являлися такі, хто запроваджували вирощування нових культур, невідомих на той час у цій географічній місцевості.

Наочним прикладом стала історія родини Гнатюків: саме вони започаткували традицію вирощування індійського чаю в Аргентині з легкої руки священника, який першим привіз його насіння на цю територію.

Владими́ро Гнатюк разом із братом Емануї́лем прибули у 1910 році до Трес-Капонес, колонії, розташованої між Азарою та Консепсьйон-де-ла-Сьєрра, в провінції Місьйонес, з Волинської області (Україна), до свого брата, православного священника Тихона Гнатюка, який приїхав в Аргентину в 1908 р. для служіння у місцевій Православній Громаді.

Згідно з сімейними хроніками, пан Владими́ро належав до заможної української родини, в якій володіли кількома мовами. Протягом його перших років в Аргентині він займався вирощуванням базових культур: рису, маніоки, кукурудзи, чаю мате, овочів а також

розводив рибу. Місцевий чай мате подобався іммігрантам, але українці сумували за тим чаєм, що вони споживали в Європі.

У 1914 році священник Тихон Гнатюк їде в Україну, де перебуває до 1923 року. Саме того року він вирішує повернутися в Аргентину до своїх братів. Для них він привозить у подарунок пакуночок чайного насіння з Криму.

Отже, так сталося, що в 1923 році перші зернятка насіння чаю опинилися на території Аргентини в руках Володимиро Гнатюка, людини, яка, використовуючи власний інтелектуальний потенціал, проаналізувала особливості процедури вирощування та подальшої обробки чаю у цій місцевості.

Він ретельно шукав відповідні ділянки для посіву і зрештою висадив нову для Америки культуру. Виявилося, що найкращі умови для

виросування чаю були поруч із дамбою, тому що там було як раз достатньо вологи та тепла.

Це був довгий робочий процес, не без гіркоти невдач та розчарування, але вперта пристрасть Владими́ро до виросування саме цього продукту, допомогла йому поступово та майже вручну виростити перші партії нового аргентинського чаю.

Він радиться зі спеціалістами, збирає й аналізує результати досліджень і в 1937 році зрештою налагоджує своє виробництво на повну силу.

Мета потроху досягалася, проте чоловік ніколи не цурався думки тогочасних експертів, що належали до визнаних установ, котрі сертифікували продукт – результат роботи сім'ї.

Чай пана Владими́ро отримав важливі відзнаки, в тому числі від Департаменту Броматології Міністерства Сільського Господарства країни, який засвідчив той факт, що чай Гнатюка має відповідні органолептичні якості.

Сам Міністр Сільського Господарства Мігель Каркано надсилає йому власноруч написану почесну грамоту за відповідні заслуги у виробництві чаю в провінції Місьйонес та за поширення інформації про виросування вказаної культури протягом 10 років.

Приблизно у 1936-1937 р. торгова марка «TÉ W – H» була внесена в національний реєстр торгових марок.

У наступні роки пан Владими́ро отримує схвалення нових результатів своєї роботи. У 1944 році, після його допомоги в знак солідарності жертвам землетрусу в Сан-Хуані, Міністерство Сільського Господарства країни придбало у нього 800 кілограмів насіння.

У 1951 році він також отримав лист від тодішнього президента Аргентинської Нації Хуана Домінго Перона, який подякував йому за надісланий чай і закликав продовжувати працювати над його виробництвом.

Родина Владими́ро пам'ятає його як щирого, гостинного чоловіка надзвичайної простоти та скромності; він завжди з радістю приймав своїх гостей, ділився отриманими знаннями та досвідом і до останніх днів зберіг свій ентузіазм та підприємницький дух.

Владими́ро був одружений з Марією Анною Лесюк і був батьком чотирьох доньок: Анісія де Ніцвіда, Леодора де Кальвосо, Леонідас де Черокі та Альба де Спасюк.

Це лише короткий виклад історії Владимиро Гнатюка, першого плантатора чаю в Місьйонес, який є одним із численних прикладів іммігрантів-новаторів у місцевій громаді.

Історія пана Владимиро не є частиною моїх власних спогадів, але вважаю, що є справедливим віддати належне вшануванню пам'яті людини, яка за довгі роки своєї праці створила нові можливості для сільського господарства у нашій провінції.

КОРОТКА ІСТОРІЯ ОТЦЯ «ТИХОНА»

Священник Тихон Гнатюк народився в селі Гаї, поблизу міста Броди. Згодом його батьки переїхали на Волинь, де у 1893 році Тихон відвідував школу при Почаївському монастирі. У цьому монастирі він спочатку став ченцем, а вже у 1897 році прийняв сан ієродиякона. 13 червня 1908 року він отримав сан священника і вирушив у подорож до Америки.

Емануїл (Мануель) та Володимир Гнатюки спресовують мате на фермі

Як розповідається у статті «Деякі відомості про православних християн Аргентини та Парагваю», журнал Літопис Волині, автор Яків Лавриченко, с. 121, «У 1904 р. в Трес-Капонес утворилася православна громада. В тому ж році православні християни побудували свою першу церкву. Священник із Бразилії, Клементе Бжуховський, був відправлений на службу до греко-католиків; православні ж, навпаки, правили служби без священника. Але згодом хтось порекомендував запросити священника з посольства Росії в Буенос-Айресі, і через деякий час протоієрей Константино Ізрасцофф приїхав до провінції, благословив храм, сповідав вірян, освятив могили та благословив православне кладовище. Люди просили священника взяти на себе відповідальність за їх захист. У відповідь він висунув умови: церква мала бути записана на його ім'я, а також мала бути встановлена сума виплат на його утримання. Оскільки люди не мали іншої доступної альтернативи, вони погодилися на такі умови. Священник вчинив дуже правильно, попросивши в Синода Санкт-Петербурга направити до них священнослужителя, який би розмовляв «малоруською» мовою (українською), оскільки він мав правити в громаді «малоросів» (українців). Але в Санкт-Петербурзі священника, який би відповідав таким характеристикам не було, тому Синод надіслав запит з тим самим проханням до Волинської Єпархії, що на той час знаходилася у місті Житомир.

Тихон Гнатюк: саме він вперше привіз у Місьйонес насіння чаю

У цьому місті монах-архидиякон Почаївського монастиря Тихон Гнатюк вже активно розгортав свою діяльність. Ігумен запитав чоловіка, чи той згодився б поїхати до Аргентини, на що чернець відповів ствердно. Він отримав сан священника і був відправлений на місіонерські курси до міста Києва. Отець Тихон прибув до Трес-Капонес 30 серпня 1908 р. Радості православних переселенців не було меж».

Після численних проблем із поліцією, звинувачень в анархізмі через проповідування православ'я, у 1914 чоловік повертається до України.

У Дубно його наздоганяє з Перша Світова війна. Але вже у 1924 році Тихон все ж таки повертається в провінцію Місьйонес до своїх братів, які вже оселилися в Трес-Капонес. Він розгортає дуже важливу релігійну діяльність у Місьйонес, а також в Чако та Парагваї. Священник Тихон Гнатюк помер у 1943 році і похований у фамільному склепі сім'ї Гнатюків.

Владими́ро Гна́тюк, перший плантатор чаю в Міс'йонес. Фото - Щорічник «Просвіта» 1938 року

Інформація, яку я Вам надаю, є частиною ретельної та детальної роботи, здійсненої сім'єю Гнатюків та їх нащадками, а також публікацій самого святого отця Тихона Гнатюка, які він друкував в Буенос-Айресі: у виданні щорічника «La Fogata» («Багаття»), під редакцією Теодора Хомишина (1932 рік) та щорічниках Української асоціації культури «Просвіта» Аргентинської Республіки.

Примітка автора: Існують різні суперечливі версії щодо будівництва першого храму в Трес-Капонес. Одна з них – та, що описується в публікації «Літопису Волині», за авторством Якова Лавриченка у статті «Православні християни у Парагваї та Аргентині», яку було згадано вище. Інші ж джерела стверджують, що храм був побудований зусиллями українських православних та греко-католицьких віруючих, але узурпований Російською православною церквою, представників якої покликали віряни, які боялися латинізації, впроваджуваної місцевими священниками.

Російська православна церква запевняла, що між нею та Українською церквою немає жодної різниці і що під її захистом віряни знаходитимуться ближче до своєї мови та традицій.

З приїздом священників Грекокатолицької Церкви, прихожани побудували новий храм, який в 1922 році був освячений Метрополітом Андрієм Шептицьким в якості Посланника Папи Римського. На вівтар Раб Божий Андрій в момент освячення поклав мощі Святого Мученика Йосафата, щоб вони захистили єдність вірян.

Сьогодні багато родин із Трес-Капонес є прихожанами обох церков.

МОЇ ПОЇЗДКИ ДО УКРАЇНИ

Повернутись – це думка, яка завжди живе в серці іммігранта. Перші міграційні хвилі українців до Аргентини мають, як і деякі інші, певну особливість. Повернення було для них просто мрією, було майже неможливо навіть думати про це. Коли вони від'їжджали, то добре це розуміли.

Мої бабуся і дідусь, як і більшість їх співвітчизників, усвідомлювали це, думати було все одно, що мріяти.

Спів, танці, згадування історій були для іммігрантів способом «повернутися» на свою землю. У будь-якому разі, ця ідея завжди існувала.

Існування України, подібної до тієї, про яку мріяли наші предки: вільної і суверенної ... Нашої (Nasha: як вони говорили) ... неможливо було уявити в рамках Радянського Союзу.

Також було важко подолати бар'єри поштового зв'язку. Листи, які затримувалися місяцями, війни, страх перед радянськими переслідуваннями були причинами, через які «зв'язки» поступово обривалися.

Слід пояснити, що в СРСР, з його російським імперіалізмом, була дуже чітка політика, «не дозволяти своїм громадянам спілкуватися зі світом», уникаючи, таким чином, можливості для них дізнатися, що дійсно відбувалося за «мурами» Сходу.

Але в 1991 році ситуація змінилася, Радянська держава розпадається і народжується «нова» Україна, вільна, самовизначена, демократична і європейська Україна.

Будинок, де в кінці 1800-х народився Хуан Баланда (мій дід), що приїхав до Аргентини в 1904 році.

Це, очевидно, спонукало багатьох, хто народився в Україні, та їх нащадків, задуматися про «повторне відкриття батьківщини».

Через кілька місяців Аргентина і Україна вирішують встановити дипломатичні зв'язки.

Я не був байдужим до «здійснення мрії Діда і Баби» (дідуся і бабусі). Йшов 1993 рік, і я був відповідальний за організацію візиту офіційної делегації уряду Місьйонес до України. Я не знаходив собі місця, адже не міг бути частиною делегації, і постійно думав про свою можливу подорож в Україну.

Декілька місяців потому, вже в 1995 році, я почав розробляти те, що стане моїм особистим журналістським досвідом в Україні.

За підтримки тодішнього посла України в Аргентині Віктора Пащука, а також Олександра Никоненка, який був першим главою дипломатичного представництва, а в той час уже проживав в Україні, я спланував 15-денний візит, який включав у себе Київ та інші міста, деякі з них надважливі для мене, як Львів та Івано-Франківськ.

Через Німеччину я прибув до аеропорту Бориспіль в Україні. Там на мене чекав Олександр Камінський, український художник, який став моїм супутником й оператором протягом усього мого перебування.

Я п'ять днів працював у Києві, записуючи відео і дивуючись красі цього міста, вперше спостерігаючи за його контрастами. Київ починав ставати «кольоровим» у ті дні. «Сірість» міста поступилася місцем «кольорам», це своєрідна метафора, яка описує, як «сірість радянського буття» змінювалася на «кольори свободи, демократії», які відбивалися у посмішках на обличчях українців і фарбували будівлі, автомобілі та плакати.

Тисячолітня історія Києва була там, прямо перед моїми очима і перед камерою. Я об'їздив кожен куточок великого міста, брав інтерв'ю у політичних і культурних діячів. Печерська Лавра (монастир печер), Софійський Собор, Михайлівський монастир, Андріївська церква й однойменний Узвіз в історичному центрі, Золоті ворота – ворота в'їзду в місто Київ в його славетні часи – , Музей архітектури і береги Дніпра були складовими мого маршруту.

Але мої найбільші очікування знаходились за межами Києва, в Галичині, області, звідки приїхали мої бабуся і дідусь, а також більша частина іммігрантів, які згодом оселилися в Місьйонес.

На «Ладі» ми проїхали майже п'ятсот кілометрів, які відділяють Київ від Львова, дорога була з сюрпризами. Бензину не вистачало, а заправок по дорозі було дуже мало. «Станції технічного обслуговування» були нічим іншим, як «цистерною» вантажівки, встановленою на цементну основу, з бензоколонкою з самообслуговуванням за попередньою оплатою. Якщо тобі щастило, ти знаходив людину, якій треба заплатити, а якщо ні... ти просто повинен був чекати.

Львів, гарне місто, мабуть, найкрасивіше в Україні, можливо це суб'єктивна оцінка. Це серце України, яке завжди мріяло і боролось за її незалежність.

Собор Святого Юра, історична пам'ятка, резиденція Верховного Архієпископа Львова і Патріарха Української Греко-Католицької церкви, на той час, це був кардинал Мирослав Іван Лубачівський.

Також у Львові я знайшов друга дитинства, який народився в Місьйонес, але з 1989 року проживав в Україні, працюючи в «оновлених» структурах Католицької Церкви, я маю на увазі Анібала Соутуса.

Саме з цього міста я почав подорож по омріяній мною Україні.

Одного п'ятничного ранку у вересні 1995 року я вирушив у свою найкращу подорож. Проїхав 113 км, що відокремлюють Львів від Івано-Франківська, головного міста «іммігрантів, які вирушили до Аргентини».

Івано-Франківськ – ще одне місто, що навіює спогади про часи Австро-Угорської імперії. Його будівлі, як і у Львові, відображають цей стиль.

Я знав, що в цьому місті перебуває Доротей Шемчій, колишній приходський священник церкви Святого Володимира у Посадас.

Я з'ясував, що він викладає у семінарії Ордену Василіянів. Зустріч із ним була великою радістю, адже він був добрим другом моїх батьків, завжди був хорошим радником і справжнім священником за покликанням.

Саме він, за допомогою свого учня, допоміг мені дістатися до Пшеничників (село Пшеничники, Тисменицький район, Івано-Франківська область), невеликого села в декількох кілометрах від міста.

Ми поїхали туди, було неможливо стримати емоції, я згадував тата, маму, дідуся з бабусею, особливо «бабу» Анастасію, яка розповідала мені про своє життя вдома, в Україні.

Я пам'ятаю, як побачив на розі головної вулиці бабусю, яка сиділа в дверях свого будинку. Я запитав її, чи знає вона родину «Баланда». Вона поцікавилась чи я прийшов на весілля, явно здивований, я сказав «ні», що «я просто шукав свою родину».

Близько двохсот метрів відділяло мене від будинку родини «Баланда», ворота будинку були прикрашені за звичаєм, який я також спостерігав на весіллях у колонії Місьйонес.

Я постукав, представився і був прийнятий так, ніби вони знали мене багато років. Ось факт, який я не можу оминати увагою. «Хтось» попередив, що якийсь Баланда з Америки шукає свою сім'ю. Потім в Києві мені пояснили: «Секретні служби все ще працювали, вони не знали навіщо, але продовжували працювати».

Наречена Баланда виходила заміж. Я побачив сцену, яка не була для мене незнайомою: жінки, які працюють на кухні, підготовка, все, як завжди.

Це був унікальний день, який неможливо описати, сльози, спогади, питання, спілкування з нащадками родин моїх дідуся і бабусі, особливо дідуся Хуана Баланди.

Два моменти цього візиту. Один, коли мене привели туди, де народився мій дідусь Хуан, і я відчув, що здійснив мрію Діда і Тата («Dido у Tato»). Я не міг повірити, що це сталося, нахилився і взяв жменьку землі.

Інший момент, коли я несподівано побачив родину: це був Мігель Баланда; Марія, його дружина; Леся і Галина, їхні дочки. Вони зустріли мене з «рушником» (тканиною з ручною вишивкою), хлібом і сіллю. Я розплакався.

Ритуал, який ми представляли на виступах ансамблю народного танцю, на цей раз призначався для мене, виконаний моєю родиною на землі, якій я так чи інакше належав і належу.

Звичайно, не бракувало запрошень за стіл, я навчився пити горілку, традиційний і міцний напій. Я ніколи не пив «білого» напою, саме там я про нього дізнався, і визнаю... мені це подобається.

Вони не забули про мою подорож, дали з собою хліба, трохи м'ясних закусок і, звичайно ж, одну-дві пляшки "Горілки".

Майже на виході я побачив капличку з хрестом. Мігель Баланда, мій двоюрідний брат у третьому поколінні, пояснив: «Цей хрест залишили Баланда, коли поїхали в Америку, він зберігся з тих пір». Напис свідчив: «Най Бог оберігає наш шлях».

Прощання не було легким. Це були дні, насичені дуже сильними емоціями, раптово з'явилися спогади не тільки почуті від сім'ї, а й від стількох іммігрантів, які розповідали про свою батьківщину і мріяли про повернення. Я зміг здійснити цю мрію, свою власну і тих багатьох, хто не мав можливості цього зробити.

Ми повернулися до Львова, а звідти до Києва. Це були останні дні незабутньої подорожі. Від міст, інтерв'ю, історичних або туристичних місць, мої думки завжди поверталися в це маленьке, майже загублене село Галичини ... Пшеничники, місце, що одного разу понад сто років тому моя родина вирішила залишити.

ІНШІ ПОДОРОЖІ

Подорожі – це унікальний досвід, вони завжди залишають після себе щось особливе, кожна з семи, які я зміг здійснити до України, була неповторною.

Наприкінці 1995 року, чергова офіційна місія уряду Місьйонес. До неї я долучився як один із координаторів. Очолив її тодішній губернатор провінції Федеріко Рамон Пуерта, разом із почесним консулом України в Місьйонес Рамоном Гренюком.

Це була поїздка на декілька днів, Київ зустрів нас зустрічами з урядовцями, серед яких був прем'єр-міністр України, бізнесмени та керівники державних компаній.

З Києва ми поїхали до Тернополя в не дуже сучасному та повільному автобусі. Поїздка тривала надто довго, як для такої подорожі. Соковиті анекдоти полегшили ті години в транспорті, про це йдеться у відповідній главі.

Під час зйомок у місті Львові, емоції першого візиту до України

У Тернополі делегація Місьйонес підписала угоду про братерство між двома регіонами, ця офіційна церемонія була сповнена емоцій. Це був перший досвід встановлення таких зв'язків між аргентинською провінцією та областю України.

По завершенню церемонії разом із «Нене» Гренюком та його дружиною Мартою ми відвідали Тлумацький район, звідки також іммігранти виїжджали в Міссьйонес.

Завдяки роботі зараз уже святого отця Анібала Соутуса, такі візити стали простішими. «Нене» Гренюк познайомився з містечком Хотимир, де народився його дідусь. (с. Хотимир, Тлумацький район, Івано-Франківська область).

КОНГРЕС МЕРКОСУР ТА ЧОРНЕ МОРЕ

У 1997 році, за запрошенням організаторів та українського уряду, я брав участь у цій зустрічі, яка зібрала бізнесменів з обох регіонів.

Це була цікава можливість познайомитися з іншими аспектами «нової України». Нові українські бізнесмени та керівники все ще державних компаній познайомили мене з потенціалом економіки цієї країни.

Я дізнався про літаки «Антонов» та величезний прогрес, який здійснив український авіаційний сектор, та про великі фабрики вантажних автомобілів, які хотіли залишити старі радянські моделі, щоб почати виробництво на основі стандартів західного ринку.

Також я дізнався, що велика кількість європейських підприємців почала інвестувати в Україну в різних сферах економіки.

Минуло лише шість років незалежності, а в Україні вже відбулося багато змін. Київ переставав бути містом радянського стилю. Нові готелі, відреставровані будівлі, філіали визнаних у всьому світі компаній – народжувалося нове місто.

2001: «Х РІЧНИЦЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

Україна готувалася до великого свята: 10 років незалежності. Фестивалі, конгреси, вуличні святкування, Україна сама була суцільним святом.

Я отримав запрошення взяти участь в урочистостях та відвідати важливі збори Всесвітнього конгресу Українців, що мав відбутися в Києві в ті дні.

Ми домовились про поїздку з моїм другом Пабло Блідих і поїхали. Українці та їх нащадки з усього світу зібралися на цьому великому святі. Участь у Конгресі була дуже корисною, адже відбулася зустріч лідерів усієї діаспори.

Найбільш вражаючою була можливість взяти участь в урочистому вечорі ще й на привілейованих місцях, які український уряд пропонував поважним гостям. З десятків президентів сусідніх країн розташувалися лише за кілька метрів від мого місця.

Чудове шоу, історичні постановки, ансамбль «Вірського», український національний балет (Ансамбль Українських Народних Танців ім. Павла Вірського), класичний балет та різні виступи діаспорян. Одним із таких був виступ Чанго Спасюка з Аргентини, який грав чамаме перед такою високоповажною публікою.

Це було найкраще шоу, пов'язане з фольклором та українськими традиціями, яке я міг побачити і прожити у своєму житті. Справжній привілей.

Після того на площах і вулицях проходили гуляння на повну. Про цю подорож у мене залишилося багато гарних спогадів.

2013: З СІМ'ЄЮ

У 2003 році я знову ступив на українську землю, супроводжуючи групу друзів, які хотіли познайомитися з Україною. У 2013 році я зміг реалізувати своє велике бажання: відвідати Україну зі своєю родиною.

З моєю дружиною Марією дель Кармен та нашими дітьми Іванною та Ніколасом ми вирушили до України. Не беручи до уваги туристичні враження, найяскравішим моментом було повернення до родини Баланда в Пшеничниках.

Сімейне фото возз'єднання родини Баланда з Місьйонес та з України. Моя родина, Марія дель Кармен, Іванна, Ніколас та двоюрідний брат Михайло з дружиною Марією і їх дочками Галиною та Лесею.

Ми попередньо зв'язалися, тож вони чекали на нас. Ми приїхали в село, було не пізніше 10 ранку. Привітання, знайомство та запрошення до столу. Щедрий стіл з усім, що тільки може запропонувати українська кухня.

Зі смачними соленими огірочками, ковбасою, голубцями, і, звісно, з «Горілкою».

Фото, що я збережу назавжди, - це фото моєї найближчих родичів із сім'єю, яку залишили в Україні мої дідусь із бабусею.

2014: «КОЛОМИЯ В КОЛОМИЇ»

У 1998 році Ансамбль фольклорного танцю «Коломия» мав чудову можливість станцювати в Україні. У 2013 році нове покоління танцюристів цього танцювального колективу, що входить до

Української асоціації «27 серпня» в Посадас, захотіли повторити цей досвід.

Ми домовились і поїхали. Відвідали Київ, а потім хлопці й дівчата танцювали в Яремче, Коломиї, Івано-Франківську та Самборі.

До Коломиї приєднався дуже особливий гість, «Руло» Грабов'єскі, засновник і виконавець Чотирьох Тузів. Спостерігати за глядацькою аудиторією було захоплююче.

Театри були вщент заповнені людьми. На останньому виступі у Самборі, на міській площі зібралося близько трьох тисяч людей, щоб подивитися шоу.

Після виступів багато присутніх із публіки чекали артистів, щоб подарувати їм квіти чи місцевий сувенір та висловити подяку за дуже гарний виступ та за збереження традицій далеко від України.

Будучи речником групи та трішки володіючи українською мовою, я зміг зрозуміти ту радість. Люди із завзяттям наголошували, що завдяки «роботі» цих груп Україна є знаною у світі і про неї не забудуть.

Інший досвід, поїздка, яка також дала мені можливість знову зустрітися зі своєю родиною, яка була присутня на одному з виступів.

Також декілька людей, що входили до складу трупи, відвідали села, звідки були родом їхні бабусі та дідусі, і відчували моменти справжньої ностальгії. Так Гардаман, Мантулак, Грабов'єскі, Пісменей, Прокопіо та інші ступили на батьківську землю своїх предків.

Молоді люди, які мали щастя здійснити цей тур, тепер добре знають, кого саме вони представляють, вони відвідали свої рідні міста та села, познайомилися із нашими людьми. Вони здійснили свою мрію.

Не зважаючи на злидні, від яких потерпав український люд та емігранти зокрема, вони ніколи не здавалися і завжди славилися як веселий народ, у житті якого величезну роль відігравала музика, співи, танці.

Іммігранти, що приїхали в Місьйонес, не були винятком. Майже в кожній родині був хтось із схильністю до мистецтва. Акордеон, скрипка, цимбали – типові українські народні інструменти.

Мої батьки розповідали про традицію збиратися навколо одного із родичів, що вмів грати на якомусь музичному інструменті, і разом співати пісню, яка переносила їх у спогади про свою землю, родину.

Велика родина моїх батьків спонукала мене змалку брати участь в різних заходах нашого поселення, де я познайомився з багатьма тогочасними музикантами.

Весілля в поселенні були святом, яке об'єднувало найяскравіші традиції, а музичне виконання було невід'ємною їх частиною.

Згадуються Сквареки з бандонеоном Мігеля Скварека, Едуардо Дікун зі скрипкою та барабанщик Хуліо Лабарчук.

Надзвичайною є історія «Спасюків», або «Теслярів», сім'ї, багатої на музикантів, особливоцікавою є історія трьох братів: Деметрію, Лукаса та Маркоса.

Їх музика звучала на весіллях та народних гуляннях південного регіону. Численні виступи першого українського балету Місьйонес «Весна Апостолес» відбувалися під їх аккомпанімент.

Слід зазначити, що з часом до Лукаса і Марка приєднався Чанго, син першого.

Хуан Качук та його оркестр, брати Гарасемчук з Лас Тунас, Микитюк та його музичний гурт, Домінго «Мінчо» Спасюк зі своїм акордеоном, Рафаель Ячесен та його "Червона Земля" також часто виступали на незабутніх святах.

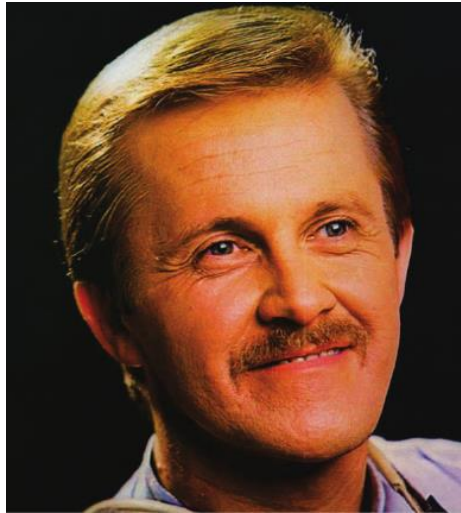
У Центральному регіоні в районі Панамбі відомими були скрипаль Мігель «Гідо» та Педро, його син-акордеоніст, які створили гурт «Лос-Чіньоскі». Ці дві людини буквально дихали музикою. Окрім того, що вони виступали на концертах та розважальних програмах, їх часто можна було побачити у внутрішньому дворі їх невеликого скромного господарства, де вони грали старі мелодії та автентичні українські народні пісні.

Пабло Масінюк,— ще один видатний музикант від бога регіону Флорентіно Амегіно. Його акордеон та голос зазвучали для великої аудиторії в спеціальній програмі, яка транслювалася Canal 12 de Posadas з нагоди сторіччя від початку української імміграції до Місьйонес.

Там, перед численною аудиторією, відбулася прем'єра пісні «Коричневий віз». Автором слів вважається іммігрант на прізвище Хакімзюк, що проживав у поселенні Япею. Масінюк поклав слова на музику у 1978. Ця пісня описує труднощі перших років української сім'ї іммігрантів, і згодом була записана декількома музичними гуртами.

«Українське коріння» та «Українські реліквії» - це два з-поміж численних записів пісень, які зробив Масінюк. У них він дає нове життя старим пісням у виконанні групи родин, що мешкали в його рідному поселенні.

Барчуки також мали своїх музикантів: Луїс Анхель зі сценічним псевдонімом Монсón (*прим. пер. у перекладі з іспанської «муссон»*); Агустин, брат Луїса, чудовий виконавець, творець «Останньої Коломийки», слухаючи яку неможливо не поринути у спогади; Качо Барчук, більш схильний до регіональної музики, але завжди готовий заграти гарну коломийку.

Луїс Анхель Монсón (Барчук). Один з найкращих представників музикантів провінції Місьйонес, який на своєму акордеоні «вердулера» завжди міг заграти чудову коломийку

Луїс, чи не найбільш видатний з братів, був одним із перших, хто почав записувати пісні українського походження. Як не згадати твори такі як: «Вітаємо молодят», «Жук на дорозі» або «Українське весілля». Остання — це чудова можливість познайомитися з весільними традиціями України. Луїс є великий українським культурником, який виступав на найкращих сценах Аргентини та регіону.

Також Хорхе Ратоські був і є важливою музичною постаттю провінції Місьйонес. Молодий, надзвичайно харизматичний, він народився в Таранко Чіко муніципалітету Серро-Асуль і на багатьох сценах завжди виконує українські мелодії. Його записи постійно звучать у засобах масової інформації.

Українських музик в Аргентині було набагато більше, можливо, згадані вище митці просто стали найвідомішими або найбільше часу присвятили саме музичній діяльності.

«СПАСЮКИ»

Якщо обійти Місьйонес, точно знайдуться сотні сімей із таким самим прізвищем, до речі дуже популярним, але записаним по-різному. Спасюк, Спачук, Еспачус, Еспасюк – стільки варіантів, на скільки записуючому вистачало терпіння або скільки «радості» було в тих, хто вносили прізвища до реєстру.

Спасюки: Лукас, Деметрію і Маркос. Музика в сім'ї

Спасюки були і є серед ковалів, теслярів, військових, професіоналів у різних сферах, як-от продавців авто, рихтувальників, механіків, виробників мате, викладачів, мерів і навіть священників. Їх багато, це очевидно, виходячи з цієї кількості сфер діяльності, які вони опанували.

Але до усіх цих занять ми повинні додати ще одну царину, де Спасюки також застосували свої здібності та творчий потенціал: МУЗИКУ.

Як я вже зазначав, «Брати Спасюки» можуть вважатися цілою школою у Південному регіоні Місьйонес. «Тесляри» (Лукас, Деметрію і Маркос) радували людей грою після довгого робочого дня і змогли надихнути багатьох українських нащадків.

«ЧАНГО» СПАСЮК

Я пам'ятаю Чанго з його батьком, Лукасом, та його дядьком Маркосом із цимбалами. Чанго був ще зовсім маленьким, але його здібності до гри на акордеоні вже кидалися в очі.

Він є нащадком родини музикантів, можливо найвидатнішим серед інших «Спасюків», які культивували музику у 50-60-х рр.

«Чанго» Спасюк, віртуоз, справжній українець, який завжди пам'ятає про своє коріння

Чанго вивів українські звичаї та музику на світові сцени завдяки своєму альбому «Польки моєї землі», дуже високій якості музичного виконання та порятунку з небуття мелодій, майже забутих цілими поколіннями.

Так само, як і «Чотири тузи», чия музика лунала з вікон кожного будинку і почала часто звучати в місцевих та регіональних засобах масової інформації, талант Чанго став відомим на національному та міжнародному рівні.

Завдяки своїй музиці та знанням він зумів показати цінність української культури та спадщини своїх предків.

Без жодного сорому, він зазначає: «Я онук українських іммігрантів, і ось тут знаходиться українська музична спадщина».

Також у 2001 році він приїхав до України з нагоди десятої річниці незалежності держави. Під час офіційної церемонії святкування Чанго вийшов на головну сцену країни зі своїм акордеоном, але на цей раз зіграв регіональну музику Аргентини, виконавши вишукане чамаме перед високоповажною публікою, серед якої були присутні лідери багатьох держав та спеціально запрошені на цю урочисту подію гості.

Чанго, у минулому сором'язливий юнак із “посишеньок” української общини в Місьйонес, перетворився на постать національної та міжнародної ваги завдяки своєму невичерпному таланту та креативності.

Досить згадати лише деякі з нагород, які він отримав протягом своєї кар'єри:

2010: володар премії Карлоса Гарделя за найкращий фольклорний альбом у чоловічому виконанні.

2010: володар премії фольклорного фестивалю Атауальпа (Аргентина) у категорії «Найкращий інструментальний соліст».

2006: володар премії Карлоса Гарделя як «Найкращий фольклорний виконавець» за диск «Tarefero de mis Pagos».

2006: диск «Tarefero de mis Pagos» номінований як найкращий фольклорний альбом на сьомій щорічній церемонії Latin Grammy.

2005: отримав нагороду Konex як найкращий аргентинський фольклорний співак десятиліття.

2005: отримав нагороду BBC World Music Awards у номінації «Відкриття».

2001: номінований на премію Карлоса Гарделя в категорії «Найкращий фольклорний виконавець» за диск «Chamamé crudo».

2000: журнал Rolling Stones-Argentina визнав диск «Chamamé crudo» найкращим фольклорним диском року.

2000: отримав нагороду Карлоса Гарделя як найкращий фольклорний виконавець за диск «Polcas de mi tierra».

1999: «Polcas de mi tierra» за версією газети Clarín названий «Фольклорним диском року».

1997: "La Ponzóna" був визнаний ACE (Asociación de Cronistas del Espectáculo – *прим. пер.* Асоціація журналістів шоу-критиків в Аргентині) "Найкращим інструментальним диском".

1993: «Bailemos у...» номінований ACE як найкращий інструментальний диск.

1989: володар премії «Premio Consagración» на Національному Фестивалі Фольклору, Коскін, Кордова.

З 1989 року і до сьогодні він подорожує всією Аргентиною та багатьма країнами Європи й Америки (Бразилія, США, Уругвай, Нідерланди, Німеччина, Франція, Україна, Англія серед інших), граючи на найбільших фестивалях перед величезною аудиторією, а також на більш камерних сценах, таких як театри, амфітеатри, клуби тощо.

МАРГАРИТА КАРМЕН СПАЧУК

Хоча «національна та міжнародна слава» закріпилася за Чанго, сином Лукаса-скрипаля з теслярського роду, **Маргарита Кармен Спачук** заслуговує не меншої уваги, оскільки вона одна із тих людей, які віддали громаді набагато більше, ніж свій час і талант.

Маргарита Кармен Спачук – дочка Деметрію, одного з «Теслярів», і Рози Сक्रमеди.

Маргарита Спачук виросла в сім'ї музикантів. Все своє життя вона присвятила вивченню та поширенню української культури

Зі спогадів Маргарити по-іншому і бути не могло: «Скільки себе пам'ятаю, вдома все було просякнuto музикою. Мій батько навчався грати на скрипці разом із Кароліною Спасюк, дочкою Леона Спасюка. Батько розбирався в музиці та знав нотну грамоту».

З часом «тато навчив грати на скрипці свого брата Лукаса, і по мірі того, як формувався оркестр, він мусив обрати інший інструмент - акордеон». Так, Спасюки об'єдналися у гурт (Лукас, Деметрію і Маркос).

Три теслярі вдень разом працювали, а ввечері, також разом, грали музику.

Тож перше знайомство Маргарити з музикою відбулося вдома, завдяки грі тата Деметрію, завдяки її дядькам, а згодом музика стала невід'ємною частиною і її життя.

Так, у віці п'яти років вона вступила до церковної школи "Крісто Рей" Василіанського сестринства у м. Апостолес, при якій працювала фортепіанна консерваторія «Санта Макріна».

Там вона почула фортепіано і, вже сьогодні, зізнається: «Як тільки я його почула, як тільки його побачила, я відчула мій зв'язок із музикою, а першою моєю вчителькою була Сестра Сесілія Кібіс Чина Святого Василя Великого, яка поклала мої руки на клавіатуру фортепіано».

Можливо, читаючи її насичене резюме, Ви зможете зрозуміти наскільки глибоким був інтерес Маргарити до музики та розвитку української культури, що вона шукала чогось більшого, ніж її популяризація, досліджуючи, створюючи, пропонуючи свій набутий досвід або шукаючи новий у співпраці з установами чи видатними постатями.

МАРГАРИТА КАРМЕН СПАЧУК

Магістр Мистецтва (Факультет Мистецтв у Національному Університеті Місьйонес); дипломований спеціаліст з викладання музики (Університет *САЕСЕ* - Буенос-Айрес). Старший викладач музики за спеціальністю «Фортепіано» (перший випуск Вищої Музичної Школи міста Посадас). Післядипломна освіта: ступінь магістра з методики викладання музики (Університет *САЕСЕ* - Буенос-Айрес). Проект докторської дисертації з музикології на Факультеті Мистецтв і Музичних Наук в Аргентинському Католицькому Університеті (Буенос-Айрес).

Маргарита викладала на всіх освітніх рівнях як у загальній, так і спеціалізованій освіті. Активно працювала і як виконавиця, і як дослідниця.

Її бажання отримувати знання співіснувало з активною діяльністю не тільки у популяризації музичного мистецтва, але й у навчанні представників громади. Достатньо згадати лише декілька з організованих нею заходів:

Керівництво «Дитячим хором» інституту «Крісто Рей» з 1973 по 1994 рр.

Заснування і керівництво молодіжними хорами у Комерційній школі (1990-91) та в Інституті «Крісто Рей» (1988-1992).

Є засновницею і директоркою «Хору Сентенаріо» міста Апостолес (Хор для дорослих) з 1996 року.

«Хор Сентенаріо», який робив вокальний супровід запису диску Чанґо Спасюка «Польки моєї землі»

Курс гри на бандурі: 1987-1994 рр.

Заснування та керівництво ансамблем бандуристів «Живі струни» (1987-1999), що був пов'язаний з василіянською общиною.

Активна участь у Міжнародному Конгресі вчителів бандури у Нью-Йорку (США) у 1988-89 рр.

Виступи з ансамблем бандуристів у різних містах провінції, у театрах Ласальє та Рома (Буенос-Айрес). Міжнародна зістріч бандуристів у Бразилії та Парагваї під керівництвом Валентини Родак з Канади.

Піаністка: солістка на концертах у Посадас і в Центрі Культури – Вища школа музики провінції Місьйонес – у місті Куритіба (Бразилія).

Композиція: створила музику Офіційного Гімну до Сторіччя міста Апостолес (1997).

Маргарита Спачук та її «Живі струни». Бандура, український інструмент

Участь «Хору Сентенаріо» у записі диску «Польки моєї землі» Чанго Спасюка.

Участь разом із вокальною групою з «Хору Сентенаріо» у заході «Відкриття Місйонес» у Ліричному Театрі Центра Знань. Разом із балетом та театром Мурга де ла Естасйон (за участі більш ніж 100 акторів, 2014 рік).

Маргарита навчалася на курсах, та брала участь у понад 70-ти семінарах та майстер-класах, була співавтором багатьох публікацій. Маргарита була учасницею національних та міжнародних заходів, на яких також проводила десятки курсів та семінарів.

Вона берегла власний культурний спадок та мала бажання дізнаватися ще більше.

ВІДЗНАКИ

Інакше і бути не могло – Маргариту неодноразово було відзначено за досягнення в різних сферах:

Премія «Арандú» (1994) – класична музика – муніципалітет Посадас.

Нагорода «Андресіто» (1997) – муніципалітет Апостолес.

Нагорода «Андресіто» за керівництво хором (1998) – муніципалітет Апостолес.

Подяка від центрального комітету святкування 100-річчя м. Апостолес (1997) за створення музики гімну.

Нагорода від Українського Товариства (2001) за відданість культурі та керівництво хором Сентенаріо.

Подяка Доцентові (2003): муніципалітет Апостолес провінції Місьйонес від муніципального законодавчого органу.

Без сумніву, Маргарита Спачук успадкувала музику як невід'ємну частину свого життя, але вона не просто залишила спадщину при собі, а примножила її, поділилась нею, плекала її з любов'ю і цим зробила неабиякий внесок у життя багатьох

Я бачив, як вона працює, як насолоджується працею, і не можу не відзначити її величезний внесок, зроблений без хизування, завдяки знанням, яких вона шукала, і попри труднощі та пожертви отримала їх, а отримавши, – поділилась з іншими.

ЧОТИРИ ТУЗИ

СИНОНІМ КОЛОМИЙКИ

Для оповіді про «Чотирьох Тузів» необхідно повернутися до 50-х років минулого століття. Група ентузіастів грала на вечірках у південній частині Місьйонес. Це були «Тузи Радості», до складу яких входили Луїс Грабов'єскі з акордеоном, Анастасія Король за барабанами, Естаніслао «Сташо» Грабов'єскі зі своєю скрипкою та Хуан Грабов'єскі з гітарою.

Це були дон Луїс та Донья Анастасія, батьки Рубена та Качо Грабов'єскі, а також їхні дядьки «Сташо» та Хуан. Музика займала важливе місце в сім'ї, і уникнути цієї долі комусь із членів родини навряд чи вдалося б.

Але історія «Чотирьох Тузів» починається ще з часів, коли за сприяння отця Володимира Ковалика, вони приєднуються до фольклорно-танцювального балету «Весна». Там, окрім танців, вони починають знайомство із новими музичними ритмами і налаштовують свої «вуха», щоб потім перекласти ці мелодії для музичних інструментів.

Нова музика так їх надихнула, що вже старшими вони стали не тільки танцювати, а й акомпанувати колегам із балету. Рубен, головний у цій історії, починав з декількох занять музикою, а потім запопадливо тренувався, репетиція за репетицією, аж допоки не назбирав репертуар, що дозволив вийти на велику сцену.

Першим став їх виступ на весіллі (1974). Вони були «Грінго», «Грабов'єскі», допоки у 1976 році за ними не закріпилась назва «Чотири Тузи», яка з'явилася у розмові з художником м. Апостолес Раулем Делаві, який мав розписати їм ударну установку. Тож Тузів було четверо: Рубен і Качо Грабов'єскі, Літо Солоницин та Карлос Еронсіо Еррера.

Історичне фото. Батьки та дядьки "Руло" Грабов'єські, граючи на вечірках у південній частині Місьйонес

Це був довгий шлях: через сімейні вечірки, весілля, ювілеї, дні народження та інші соціальні події, у більшості випадків у південній частині Місьйонес.

Найкращою рекламою, яку вони мали, була сама публіка, що розважалася з цими новими музикантами, які починали грати о десятій вечора та продовжували безупину до перших годин нового дня. Час і вимоги тієї ж публіки сприяли розширенню їх репертуару, виступ за виступом. Коломийка завжди була головним хітом, але зі сцени також лунали чамаме, полька, прикордонні ритми і навіть танго.

З'явилися перші записи. Перший диск став надзвичайною подією. Засоби масової інформації, яких у ті часи було небагато, постійно його транслювали. Варто нагадати, що до того Коломийку можна було почути лише на приватних виступах громади, але в радіопередачі її включали дуже рідко.

З появою Чотирьох Тузів все змінилося, цей ритм привабливої української мелодії можна було почути у будь-який час повсюдно, і, вочевидь, аудиторія прихильників групи зростала.

Можна навести безліч прикладів, коли у 80-х роках дата весілля пар остаточно призначалася лише після її узгодження з вільними датами в графіку виступів «Чотирьох Тузів».

Прошло понад 40 років, вони випустили чотири вінілові платівки, 20 компакт-дисків і провели тисячі виступів, можливо, це музична група,

яка мала найбільшу кількість виступів і найдовше існувала в якості гурту у провінції Місьйонес за весь цей час.

Я зміг їх побачити і почути у «Патіо дель Літораль» у Лас-Тунас. Весілля, дні народження, соціальні події різного ґатунку, великі фестивалі, і не зважаючи на те, хто входив у склад групи, її сутність ніколи не змінювалася, вони завжди були «Чотирма Тузами», із Руло на сцені та з невтомною пристрастю у музиці.

У моїй пам'яті закарбувалися два образи з життя Рубена Грабов'єскі, символа гурту. Перший, коли на Фестивалі Музики в Літораль йому вручили «MENSÚ DE ORO» (*прим. пер.* Золотий Менсу), заслужену відзнаку для працівника культури.

Інший образ – коли він ходив з акордеоном по вулицях різних міст України, граючи перед здивованою публікою, яка не могла збагнути, як аргентинець із далекої для них країни може так виконувати українську музику! Його очі, повні сліз, та розчулене обличчя дали мені відчуття його пристрасть і любов до того, що він робить.

«Чотири Тузи» та його учасники: було багато музикантів, чий шлях пройшов через гурт. Ми згадали його засновників - Рубена та Качо Грабов'єскі, Карлоса Єронсіо Еррера та Літо Солоницина. Згодом у групі грали: Оскар Кабрал, Херонімо Дуран, «Пучо» та «Неко» Шуйдерке, Качо Моліна, «Мінго» Педросо, Рауль Стрікер, Вальтер Баланда, Фернандо Сербін, Джоні Маркес, Серхіо Лабарчук, «Кокі» Лопес, Антоніо Віале, Хуан Родрігес, Мігель Мачадо, Хорхе Альбаррасін, Ліко Мела та Анібал Манкуейо.

Рубен Грабов'єскі народився 28 листопада 1955 року в місті Апостолес, одружений з Гледіс Місчалеком та має трьох дітей: Іванну, Габріелу та Максиміліана.

«Чотири Тузи» під керівництвом Рубена Грабов'єскі були видатними майстрами, які популяризували українську культуру в Місьйонес та регіоні. Вони принесли Коломийку в дім кожного мешканця Місьйонес та інших провінцій, а також у громади Парагваю та Бразилії завдяки живим концертам та через ЗМІ.

Але також, необхідно відзначити, вони завжди шанували своє походження, і були «Чотирма Тузами з Апостолес» – міста, якому вони залишили майже гімн, їх мелодію «Апостолес – місто квітів».

«Музика звучала в сім'ї, на вечірках друзів чи родичів, у балеті «Весна», де ми танцювали під керівництвом отця Володимира Ковалика, який мав на нас сильний вплив.

Перші роки «Руло» з другом усього його життя, його акордеоном ...

»Мій тато мав акордеон і деякі барабани, які залишилися від «Тузів Радості». Тато перестав грати, коли мені було 6 років, а щойно мені виповнилося 16, почав грати я.

»Першою моєю вчителькою була Бланкіта Ороньйо. Пізніше підспіла допомога мого батька з деякими нотними записами, що він зберігав, а потім я продовжив сам, на свій страх та ризик.

»Слух для мене був основоположним, я ніколи не записував ноти.

»Перший наш виступ відбувся на весіллі родини Чайкоскі, які попросили нас прийти й зіграти. Ми були молоді, ще навчалися і знали дуже мало мелодій. Вони наполягали, бо чули, як ми акомпанували балетній трупі. За тиждень, за допомогою тата ми вивчили ще декілька творів, зокрема вальс «Desde el alma» (*прим. пер.* Від душі) (можна дати

посилання на інформацію про цей відомий вальс уругайської композиторки Rosita Meló)

»Я ніколи не вважав музику своєю долею. Я завжди займався нею, як захопленням, поки не сталося так, що я залишився «чоловіком вчительки» і не зрозумів, що музика допоможе мені вижити, хоча вона продовжує залишатися в першу чергу моєю пристрастю, моїм захопленням.

»Чи достатньо музики для життя? Так, але як і всі музиканти в регіоні, я маю ще й працювати протягом тижня.

»Були дуже хороші моменти, часи з «Чотирма Тузами» у славне десятиліття, 80-ті роки, тоді ми дуже добре заробляли.

»Багато пар, які планували весілля, спершу приходили до нас проконсультуватися з приводу вільних дат у графіку «Чотирьох Тузів».

»Феномен «Чотирьох Тузів» виник, головним чином, через пристрасть, яку ми вкладали в гурт. Завжди, лягаючи спати і прокидаючись, я думав про те, як це добре, що я займаюсь саме музикою.

»Коломийка була всім. Вона була душею «Чотирьох Тузів». Та спочатку нам доводилося пояснювати глядачам, чим саме був цей новий для багатьох ритм.

»Мені завжди подобалося спостерігати, як глядачі танцюють. Я сам почав спочатку танцювати, а потім уже грати, саме тому я дуже радий бачити танцювальний майданчик, сповнений людей, що рухаються під нашу музику.

» «Чотири Тузи» була групою, яка мала найбільше виступів за останні 30 чи 40 років у Місьйонес. Це єдиний гурт, який з часом тільки зміцнювався завдяки новим учасникам. У якийсь момент у нас було більше ста виступів на рік.

»Нас приймали з великою прихильністю в провінції Чако, ми також їздили в Буенос-Айрес, але з часом це стало важко через відстані та фінансові проблеми.

»Запис першого альбому був ніби завершенням циклу, це була ніби пам'ять про те, що ми зробили за десять років. Наш напрям думок був таким: «музика підвладна часу, а диск можна розташувати на чільному місці в наших домівках».

»Цей запис був вибуховим, ми не були готові до такого успіху. Він спричинив кардинальні зміни як в історії гурту, так і в історії регіону.

»Ми записали чотири вінілові платівки та близько 20 компакт-дисків. Особливим був момент, коли ми записували «Коричневий віз» та «На фермі».

»Я зареєстрував понад 70 музичних творів у SADAIC (*прим. пер.* Sociedad Argentina de Autores y Compositores de Música – Асоціація Авторів та Музичних Композиторів Аргентини).

»Апостолес і досі має велике значення для мене, я знаю кожну вулицю, кожен куточок мого міста, де я отримав освіту, виріс і спостерігав, як воно також росте.

» Грати Коломийку – це щось особливе, ніби вроджене, я перетворююсь, відчуваю себе на своїй музичній хвилі.

»Я захоплююсь чамаме Антоніо Тарраго Роса та грою на акордеоні Фелісіано Брунеллі, захоплююсь Луїсом Анхелем Монсоном (Барчуком), його братом Агустіном, Качо Барчуком, а також іншими музикантами, такими як Рікардо Охеда. Я також маю визнати важливий вплив, який мали радіо LT4 – Місьйонес і LT17 – провінція Місьйонес.

»За своєю важливістю поїздка в Україну стоїть для мене на першому місці після моєї родини. Я завжди згадую її у своїх виступах, під час виступів показую знімки з тієї поїздки, копій яких мені довелося зробити незліченну кількість.

»Коли я виступав в українському місті Коломия, я нарешті зміг пізнати коріння того дерева, яке було мені рідним, але знань про чие походження мені так не вистачало. Саме можливість побачити це коріння справила на мене незабутнє враження.

»Я усвідомлюю, що саме завдяки нам Коломийка увійшла в домівки жителів Місьйонес, не зважаючи на їх етнічну приналежність.

»Мені шкода, що я не був професіоналом, що я не навчився спершу, а відразу почав поширювати нашу музику. Тому те, що я пропагував, було суто базовим. Якби я вчився, я зміг би зробити це ще краще, але популяризуючи навіть такі основні речі й володіючи досить примітивними навичками, ми досягли важливих результатів.

»Ми походимо з суспільства, де Віра завжди була набагато сильнішою за будь-що. Якщо й наводити когось у приклад, то це отця Ковалика, який завдяки своїм завданням та порадам навчив нас слухати музику, що привезли з собою наші предки. Вочевидь, що в ті складні часи, не завжди сповнені радісними подіями, найважливішою підтримкою була сім'я.

»Великою радістю є бачити учнів, тих, хто хотів ними стати, та багатьох інших, хто просто доєднався до гурту і сьогодні демонструє свою інструментальну майстерність, це наша спадщина.

»Будуть «Чотири Тузи», буде Рубен Грабов'єскі, допоки Бог не скаже «досить».

Руло Грабов'єскі, великий популяризатор української музики в Місьйонес та регіоні

УКРАЇНСЬКІ ТАНЦЮВАЛЬНІ ТРУПИ

ПОШИРЮВАЧІ КУЛЬТУРИ

Минуло багато років з моменту прибуття першого покоління українських іммігрантів у Місьйонес, але їхнім нащадкам вдається зберігати культуру своїх предків. Сотні молодих людей відтворюють її у фольклорних ансамблях нашої провінції.

Весна, Барвінок, Коломия, Калина, Роксолана, Троянди, Зірка, Веселі Часи, Веселка – ось лише деякі з назв, обраних різними громадами Місьйонес для їх колективів народних танців, які стали відомими не тільки у своїй країні, а й у сусідніх, і навіть у далекій Україні.

Інакше і бути не могло: історія цих колективів починається в тодішній колонії Апостолес на початку минулого століття, коли іммігранти власноруч створили осередки для збереження тисячолітньої культури, яку вони залишили на Батьківщині, і відтворення якої дозволяло їм бути ближче до свого коріння.

Спочатку це були читальні зали, театральні п'єси, хори і т.д. У 50-ті роки народжується перший колектив, який його учасники вирішили назвати «Весна». З акордеону одного з іммігрантів линули акорди, які допомагали українцям чи їхнім дітям відтворювати власні танці.

Веселі мелодії, традиційні хореографічні фігури, а також спритність, з якою вони наслідували козаків, швидко набирали обертів. Вони вже не просто виступали самі для себе, вони запалювали публіку за межами своєї громади новизною і художньою майстерністю.

Насинина «Весни» проросла і в інших громадах, і з плином часу з'явилося багато інших гуртів, таких як Калина і Барвінок в Обера, Верховина, Коломия, Зірка і Веселі Часи в Посадас; Роксолана в А.дель

Вальє, Троянди в Леандро Н.Алем; Веселка в Консепсьон-де-ла-Сьєрра та інші невеликі колективи в інших місцях.

АПОСТОЛЕС

«Весна»

Найстаріший з усіх гуртів був заснований священником Володимиром Ковалеком, який привіз із рідної України глибокі знання національного фольклору. Він створив власний колорит колективу, який став виконувати традиційні та старовинні танці, такі як «Катерина» та «Запорожець» (воїн, козак, який проживав за порогами Дніпра) на сценах тогочасної колонії, а згодом й у великих містах. Цей гурт був першим фольклорним колективом, який взяв участь у Національному Фестивалі Мате у перші роки його проведення. Гурт має дорослу та дитячу трупи.

Гурт належить до Церкви Святої Трійці міста Лас-Флорес.

ОБЕРА

«Калина» (плоди калини – народний символ України)

Цей численний на сьогодні колектив (більше 100 учасників), серед яких є підлітки та діти, належить до Приходу Непорочного Зачаття Діви Марії цього міста (Обера). Танцювальний гурт з успіхом виступав у Сантьяго-де-Чилі, Ла-Серена (Чилі), в бразильських містах Белу-Орізонте, Монтес-Кларос-Крісіума, Гуарані-Дас-Міссус, Серро Ларго та інших, у містах Ресістенсія і Лас-Бреньяс, Чако.

«Барвінок» – дівоча трава або вінок (рослина з невеликими квітками, листя якої використовуються для сплітання вінків).

Це ще один танцювальний колектив з Обера. Його постійні виступи на Національному Фестивалі Іммігрантів з року відкриття відразу ж зробили гурт послом культурної дипломатії громади на багатьох інших сценах. Участь колективу у різноманітних фестивалях у Бразилії і телевізійних шоу зміцнила його популярність.

Це також великий гурт, 160 осіб загалом, які танцюють у трьох трупах – дорослій, підлітковій та дитячій.

ПОСАДАС

«Коломия» (місто, звідки в Місьйонес приїхали перші українські іммігранти)

«Зірка»

«Веселі Часи»

Це танцювальні колективи Української Культурної Асоціації «27 Серпня» в м. Посадас. «Зірка» - це трупа, що складається з малечі, «Веселі Часи» - з «сивочолих» і «Коломия» - з підлітків.

Саме в 2014 році колектив отримав свій другий шанс поїхати в Україну. Вперше вони зробили це в 1998 році. У серпні 2014 року вони з успіхом виступили в різних українських містах, таких як Яремче, Коломия, Івано-Франківськ та Самбір. Перші три з перелічених міст були батьківщиною тих українців, які прибули в Місьйонес під час основної хвилі імміграції.

Це була їх велика мета, вони здійснили свою мрію ступити на землю своїх предків і показати, як добре зберегли народні традиції громади в діаспорі.

КОНСЕПСЬЙОН-ДЕ-ЛА-СЬЄРРА

«Веселка»

Цей танцювальний колектив виник у 80-х роках під керівництвом Володимира Ковалека і знову відродився в листопаді 2011 року на святі 100-ліття Української Греко-Католицької Церкви «Цар Христос» в Консепсьйон-де-ла-Сьєрра.

Найвидатніші виступи року: *Зустріч Руху Мистецтва і Культури Південного Району. Консепсьйон-де-ла-Сьєрра. *20-е щорічне Свято Провінції Тарефери. Зустріч українських танцювальних гуртів. Співжиття і Виступи на сцені. Консепсьйон-де-ла-Сьєрра. *100-річчя Української Греко-Католицької Церкви «Різдво Пресвятої Богородиці» в Трес-Капонес, провінція Місьйонес.

АРІСТОБУЛО-ДЕЛЬ-ВАЛЬЄ

«Роксолана» – ім'я жінки – головної героїні відомого українського роману – так звали українську викрадену татарами героїню, яка, будучи рабинею, змогла здолати долю, опанувати іншу культуру і стати дружиною турецького султана.

Ще один гурт, що належить до приходських організацій. Він є одним із найновіших, в якому об'єдналася велика група юнаків і дітей. Цей танцювальний ансамбль здобув оплески своїми виступами на Міжнародному Фольклорному Фестивалі у Нова Петрополіс (Бразилія); Національному Святі Іммігрантів в Обера; Національному Святі Пива у Вілья Хенераль Белграно, Кордова; і на ЕКСПО Фаїзмо в Сан Мігель Осте в Бразилії.

25-Е ТРАВНЯ

«Веселка»

Це гурт Української Громади цього містечка. Це, власне, два колективи, в одному з яких танцюють діти, а в іншому – підлітки. Цей гурт ентузіастів розпочав свою діяльність у 2007 році. Вони виступали в містечках 25-Травня, Альба Посе, Аврора. Також брали участь у різних заходах до Національного Свята Іммігрантів в Обера.

ЛЕАНДРО-АЛЕМ

«Троянда»

Колектив належить до приходу «Святого Петра і Святого Павла», є три вікові групи: діти, молодь і дорослі. Загалом понад півсотні танцюристів. Вони привезли свою програму в Обера, А. дель Вальє та провели ще незліченну кількість виступів у Леандро-Алем та сусідніх містах та провінціях.

«Тризуб» (тризуб - державний герб України)

Цей танцювальний колектив підпорядковується відділу культури муніципалітету Кампо-В'єра. Він почав свою діяльність три роки тому і налічує близько 35 учасників, включаючи дітей, підлітків і дорослих.

У перший рік свого існування вони виступили в Куарасіабі та в Сенадор-Сальгадо-Фільйо. Також брали участь у зустрічі танцюристів МЕРКОСУР і на Національному Фестивалі Чаю в Кампо-В'єрі та інших місцевих святах.

Місьйонес – провінція Аргентини, де було створено найбільша кількість колективів такого типу. Ті, хто брали участь у перших гуртах, пам'ятають священника-новатора Володимира Ковалика, в Апостолес; сестру Рафаелу з коледжу Святого Василя Великого в Посадас; проповідницю Мігеліну з Обера. Саме вони були натхненниками цих колективів, вчили їх робити перші кроки на цьому шляху, долучали до музики, ставили хореографію.

Зараз неймовірно приємно спостерігати, як діти, які ніколи не мали зв'язку з українськими громадами, захоплюються музикою та ритмом цих танців, у багатьох випадках стають першими танцюристами і навіть керівниками цих колективів.

«Рух» українських танцювальних гуртів в Місьйонес надзвичайно пожвавився, і, що дуже важливо, вони затребувані не тільки на невеличких урочистостях, але й на сучасних великих фестивалях, бо їх виступи є синонімом до слова «успіх».

Слід також наголосити на важливому завданні гуртів поза межами танцю, а саме – вихованні дітей та молоді. Сьогодні більше семисот юнаків та дітей є учасниками цих колективів.

УКРАЇНЦІ В ПОЛІТИЦІ

Звісно, ми повинні враховувати ті події, що відбувалися в Європі в епоху депресії, щоб зрозуміти причини, чому більшість іммігрантів та їх дітей не відмовлялися занурюватися в політику.

Кінець 19-го – початок 20 століття були скрутними часами для українців Галичини, які вирішили емігрувати, здебільшого через відсутність свобод, бідність та постійну загрозу збройних конфліктів.

Неодноразово я чув від своїх бабусі та дідуса про їх важку долю та сподівання, які вони покладали на цю нову землю. Не зважаючи на те, що настали нові часи, вони виключили для себе можливість втручатися в політику, адже старі страхи не давали їм спокою. Таке ставлення вони передали й своїм дітям, і саме це стало причиною того, що лише невелика кількість іммігрантів першого покоління намілилася брати участь в політиці своєї нової країни. Більшість дотримувалася правила: «Краще за все – працювати від світанку до заходу сонця».

Ми не повинні інтерпретувати це як відсутність відповідальності перед суспільством. Адже українські іммігранти завжди брали активну участь у роботі багатьох громадських організацій.

Парафіяльні комісії, бібліотеки, кооперативи, шкільні організації та багато інших закладів завжди мали їх за активних керманців чи співробітників. Є багато прикладів, коли члени громади, особливо в південній і центральній зонах Місьйонес, успішно й ефективно працювали в таких закладах.

Про це свідчить, наприклад, той факт, що перший кооператив у місті Апостолес був створений священником Іваном Сенешен, якого підтримали українські фермери-іммігранти.

Тим не менш, були деякі прецеденти участі українських іммігрантів чи їх нащадків у політичній діяльності ще у 40-50х роках.

Хоча їх було небагато, вони заклали фундамент для наступної мотивації інших.

ГОЛОВИ ТА ЧЛЕНИ МУНІЦИПАЛЬНИХ РАД

Алехандро Варениця, цей небайдужий апостолець, був одним з перших, хто отримав масову народну підтримку та став мером Апостолес. Дехто вважає, що цьому сприяло публічне «благословення» Еви Дуарте де Перон.

Алехандро Варениця спочатку був головою муніципалітету, а потім депутатом провінції (1955)

З плином часу, в провінції ставало дедалі більше тих, хто брав на себе відповідальність очолити свої рідні міста чи села.

Як результат останніх виборів минулого року (2015), на чолі 7 міст провінції Місйонес стоять мери – нащадки українських іммігрантів.

Першим прикладом є Апостолес, де місце очільника другий термін поспіль посідає прямий нащадок перших українських поселенців. Мова йде про Маріо Рамона В'ялей (Білей), молодого професіонала, якому допомагають три члени муніципалітету такого ж походження. В'ялей (Білей) – правнук Дона Еліяса В'ялей, який був у числі перших переселенців, що прибули до Апостолес у 1897 році.

Голова муніципалітету в Апостолес, Алехандро Варениця виходить із Церкви Святого Петра і Павла в день національного свята

Іншими обраними мерами стали: Віктор Рафаель Сердюк, в Альвеарі; Серхіо Купчишин, у Гобернадор-Лопес; Хорхе Габріель Тенащук, в Сан-Хосе; Едуардо Рамон Херага, в Трес-Капонес і Педро Омар Вдовин, у 25-травня. Майже у всіх випадках у списках членів відповідних муніципальних рад фігурують прізвища українського походження. Особливо в Сан-Хосе, де п'ятеро радників – нащадки українців.

До них приєднуються більш як 50 радників в інших муніципалітетах, більшістю південного та центрального регіонів, як зі сторони провладних сил, так і зі сторони опозиції, що вирішили не стояти осторонь, а реально взяти на себе обов'язок покращення життя громади.

Прізвища, такі як Остапович, Король, Назарук, Дудка, Прокопіо, Скварек, Потерала, Големба, Демчило, Янюк, Вінік, Головачук – лише деякі приклади тих, хто балотувався в муніципальні ради на останніх виборах.

Останні десятиліття поповнилися ще багатьма прізвищами: Оскар Редзюк, мер Колонії Гуарані; Анатоліо Мельнизук та Рікардо Андрусисин, у Кампо-Гранде; Хуан Збхілей, Мігель Басілюк та Педро Король у Трес Капонес; Басиліо Гриценюк, в Альберді; "Коко" Осудар, в Консепсьон-де-ла-Сьєрра; Мігель Глінанюк, в Асара; Хуан Калітко, в

Хардін-Америка; Мігель Хосе Херула, Мігель Аргентино Херула та Франциско Тенащук, в Сан-Хосе серед багатьох інших.

Усі ці приклади наведені не для того, щоб підкреслити чи оцінити їх роботу, а для того, щоб привернути увагу до їх долучення до політичного життя громади та взяття на себе зобов'язань. Вони залишили позаду фразу «не втручайся» і продовжують працювати заради свого майбутнього та майбутнього своїх дітей, але тепер ще й як публічні люди.

ПРОВІНЦІЙНІ ДЕПУТАТИ

У молодій провінції Місьйонес (1953) до першого складу палати депутатів увійшли двоє прямих нащадків українських іммігрантів. Одним із них був успішний бізнесмен з Апостолес, Дон Алехандро Варениця, що на той час вже мав досвід мера свого міста.

Ана Лісовські де Зилак, член першого парламенту Місьйонес. Родом із Консепсьйон-де-ла-Сьєрра

Другим членом парламенту була Ана Лісовські де Зилак, що отримала депутатський мандат в 1955 від партії Пероністів, як її тоді називали. Донья Ана народилася в Консепсьйон-де-ла-Сьєрра 10 квітня 1922 року в сім'ї українських іммігрантів, пізніше переїхала в м. Посадас, де працювала стенографісткою в парламенті, до якого згодом була обрана депутатом.

В архівах органів Законодавчої Влади можна знайти декілька прізвищ українського походження, серед яких: Хорхе Остафчук (1960/1963), Педро В'єремей (1983/1987), Діонісіо Рікардо Якубур (оригінальне прізвище Якубовський) (1987), Луїс Кленюк (1991), Луїс Корнута (2001), Оскар Редзук (2009), Рікардо Буяк, Лусія Ана Гриценюк (2001), Горасіо Мельничук (2011), Франциско Калікз (син чехословака та українки) та Орландо Каруса (2001, батько – молдованин, мати – українка).

НАРОДНІ ДЕПУТАТИ

Першим представником провінції Місьйонес на національному рівні, що мав українське походження, став доктор Маріано Педро Баланда, який до обрання був президентом Інституту Соціального Прогнозування провінції, а згодом – Міністром Охорони Здоров'я Місьйонес.

Також, представниками Нижньої Палати Національного Конгресу були: Еміліо Якубур (Якубовський – оригінальне прізвище) та Оскар Редзук, останній – ініціатор створення групи депутатів «Друзі України» та автор декількох проєктів, в яких висловлював солідарність та підтримку українському народу, який переживав складні моменти.

Окремо потрібно відзначити сенатора Сандру Хіменес, яка завжди підтримувала ідею співробітництва та взаємодії з громадою нащадків українського походження. Доктор Хіменес є дружиною Хермана Безуса, чие прізвище також пов'язане з цією громадою.

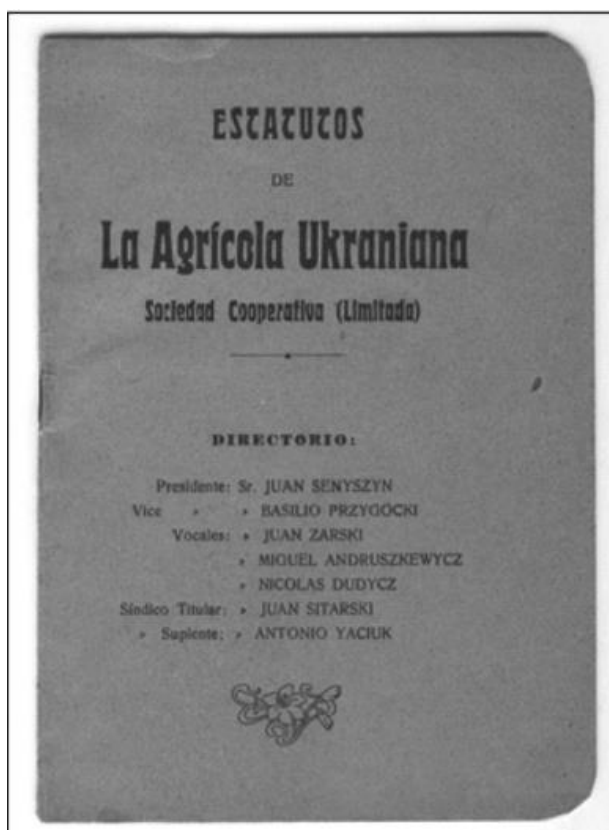
ОРГАНІЗАЦІЇ ФЕРМЕРІВ

Перша організація фермерів за участю українських іммігрантів була створена давно і мала назву «Українське Аграрне Кооперативне Товариство з обмеженою відповідальністю», вона була заснована 30 жовтня 1921 року в Апостолес священником Хуаном Сенишиним.

Історія нагадує нам про протести 1930-1940 років в центральному регіоні країни, коли виробники сільськогосподарської продукції виходили на вулиці, виступаючи проти зловживань підприємців у різних

сферах. Свідчення говорять про масову участь українців, які часто очолювали організації фермерів.

У сімдесятих роках, в рамках аграрної боротьби, з'явилося багато українських прізвищ, пов'язаних з фермерськими організаціями. Яскравий приклад – це Педро Печак, один з провідних діячів Місіонерського Аграрного Руху (МАР) та кандидат у віце-губернатори Місьйонес на виборах 1975 року, що пізніше був вбитий представниками Збройних Сил.

Статут Українського Аграрного Кооперативного Товариства з обмеженою відповідальністю, заснованого у 1921 році в Апостолес священником Хуаном Сенишиним

Сектор із виробництва тютюну також мав серед своїх представників нащадків українців. Наприклад, Тютюнний Кооператив Алему, де в різні часи працювали Дієго Муруняк, Хорхе Нестор, Педро Макарчук, Едуардо Ребак, Мігель Тимчук та інші. Те саме відбувалося у галузевих профспілках, де в різні часи нащадки українців були засновниками та адміністраторами.

Інші прізвища також фігурували в історії сільськогосподарського виробництва в Місьйонес. «Пітко» Задорожний, один із лідерів у виробництві чаю мате; Басиліо Гриценюк, президент деколи могутнього Кооперативу м. Обера та Федерації Аграрних Кооперативів в Місьйонес;

Еухеніо Касалаба, ініціатор успішних відкритих ярмарків; Андрушишин, Микитюк, Андрухович, які брали участь у різних організаціях, що об'єднували виробників тютюнових продуктів, чаю, мате та ін.

Велика кількість фермерів брала участь у цій боротьбі за кращі умови життя для виробників сільськогосподарської продукції у Місьйонес.

МІГЕЛЬ АРХЕНТИНО ХЕРУЛА

УЧИТЕЛЬ ТА МІСЬКИЙ ГОЛОВА

Існує багато прецедентів, коли видатні люди з громади Місьйонес, обиралися місцевими очільниками або державними посадовцями. Повернення демократії у 1983 році дозволило «місцевим» потрапити у списки виборчих бюлетенів.

Одним з них є Мігель Архентино Херула – учитель, який народився у місцині «Лас-Сетента» (прим. пер.: *setenta* – сімдесят), що отримала таку назву на честь старої школи, розташованої в кількох кілометрах від м. Сан-Хосе, яка й досі працює.

Син Мігеля Педро Херули та Анастасії Спасюк народився 27 вересня 1943 року. Його дідусь Олександр та бабуся Софія приїхали з України. У Мігеля було 9 братів, більшість з яких вступили до Збройних Сил, тоді як Леонардо став лікарем, а сам Мігель – учителем, який згодом присвятив себе політичній діяльності.

«Михалко», як його називають друзі та місцеві жителі, дуже розкутий під час розмови і зі своєю звичною душевністю починає бесіду з приказки цього регіону: «Сан-Хосе – містечко Родрігесів, але ми, Херули, наступаємо їм на п'яти», маючи на увазі свою велику родину.

Він розповів нам про події свого життя, про його входження в політику, де він безперервно пропрацював 20 років, 12 з яких – міським головою Сан-Хосе та 8 років – керівником управління з аграрних питань відповідного міністерства уряду провінції Місьйонес, не беручи до уваги його роботу секретарем громади під час диктатури.

«Я навчався в своїй улюбленій початковій школі №70, що була розташована зовсім поруч з домівкою, а потім у Загальній Середній Школі м. Апостолес, куди я хоча й записався у віці 13-ти років, але у

зв'язку з тогочасними обставинами вступив тільки у 17 років. У 24 роки я отримав диплом учителя, а до того у віці 20-ти років став аташе військової служби у Гренадерському полку».

«Тато працював у Дорожньому Управлінні, до нас додому завжди приходили якісь начальники і наполягали на тому, що ми, хлопці, повинні вчитися, і зрештою, величезними зусиллями ми змогли це реалізувати».

«Моє входження до політики було зумовлено обставинами. В епоху Процесу (прим. пер.: Процес Національної Реорганізації, або просто Процес – назва, яку використовували його лідери для найменування військового уряду під час військово-цивільної диктатури в Аргентині з 1976 до 1983 р.), мій однокласник із часів середньої школи, Франциско Тенащук був призначений мером Сан-Хосе. Він запросив мене на посаду секретаря муніципалітету „мого" міста, Сан-Хосе. Ми з дружиною на той час жили в гірському районі в Сан-Педро, і це стало приводом повернутися до рідного краю».

«За час моєї роботи секретарем муніципалітету змінилось 3 особи на посаді мера».

«Очевидним було наближення демократії та нових виборів. Мені були зроблені пропозиції йти на вибори від різних політичних сил: спочатку від ГРС (Громадянського Радикального Союзу), а потім і від Хустісіалістської партії. Я завжди підтримував хустісіалістів і тому прийняв пропозицію від цієї політичної сили».

«Спосіб, у який висунули мою кандидатуру, був незвичним. На весіллі один із досвідчених очільників ХП (Хустісіалістської партії) запропонував мені стати кандидатом від цієї політичної сили. Потім моя кандидатура була офіційно висунена на голосування на з'їзді партії. «Тато» Галарса, сільський листоноша, сказав: «Михалко – це мій кандидат», і всі ухвалили це рішення, піднявши руки».

«Утворилася група і нам вдалося перемогти на виборах у місті. Маю визнати, що «моя рідна громада» не підтримала мене, за винятком деяких родин, а це лише, можливо, 10 відсотків голосів, не більше».

«Підтримка помітно зросла під час наступних перевиборів. Відносини з членами громади розвивалися, комунікативні навички і володіння українською мовою істотно допомогли мені краще спілкуватися, тож я завоював довіру більшості моїх «земляків». «Мені коштувало зусиль досягти підтримки нащадків українців».

«Мене благословив Бог. Було нелегко стати мером, я був звичайним хлопчиком з поселення, але обставини життя привели мене саме на це місце».

«Я ніколи не соромився своєї етнічної приналежності, тому із своїми земляками спілкувався тією мовою, яку люди краще розуміли».

«Я пам'ятаю, як казали земляки про політику: «Це не для тебе, політика – це поганий шлях, стережися...» Тоді панувала така тенденція – їм було комфортніше обробляти землю, де, працюючи, вони бачили безпосередній прогрес.

«На сьогоднішній день я задоволений тим, що діти, онуки та правнуки українських іммігрантів мають вищий рівень освіти, почали брати на себе зобов'язання задля змін у суспільстві, в якому вони живуть, і відкрито висловлюють свої прагнення».

Наприкінці він, дуже схвильований, сказав: «Зразком для нас стала поведінка наших батьків: ми навчилися працювати, тому що наші батьки навчили нас цьому, якщо поглянути на численні приклади великих підприємців, політиків, вчителів, інших професіоналів, - вони завдячують своїми успіхами батькам, які вказали їм на шлях, школі яка перетворилась на домівку, та любові до роботи – невід'ємної складової життя».

Мігель Архентино Херула, викладач і мер Сан-Хосе протягом 12 років

Мігель або «Михалко» тричі був мером свого міста, з 1983 р. по 1995 р., а потім протягом 8 років керівником управління з аграрних питань відповідного міністерства уряду провінції Місьйонес, не говорячи вже про 27 років викладацького стажу.

Він, звісно, не був першим, до нього також займали посаду міського голови Сан-Хосе вищезгаданий Франциско Тенащук та виробник мате Мігель Хосе Херула.

«Михалко» має чудову родину, дружину та супутницю усього його життя, Хуану Ісабель Прокопію, та четверо дітей: Вальтера Мігеля, Даніеля Хуана, Наталію Елізабет та Хосе Луїса.

КИРИЛО ПЕЩАК ТА ЙОГО ХЛОПЦІ

ФЕРМЕРСЬКА БОРОТЬБА

Як я вже зазначав в одному з попередніх розділів, багато українських іммігрантів та їхніх нащадків були видатними лідерами боротьби фермерів за свої права в провінції Місьйонес. Одним із численних прикладів, які ми можемо навести, є родина Пещаків: Кирило – іммігрант; Педро та Енріке – його народжені в Аргентині діти.

Хто розповість нам цю історію краще за Марію Росу Титус, журналістку, онуку і племінницю "Пещаків".

КИРИЛО, РІШУЧИЙ КОЗАК

Кирило Пещак був загартованою, рішучою, мудрою та величною людиною. Я не мала можливості познайомитися з ним, але саме так описує його моя мати Марія Луїса, дивлячись у глибокі виразні чорні очі її батька на портреті, що висить на чільному місці у вітальні її будинку.

Він народився в Жидачівському районі Львівської області. У молоді роки перед від'їздом до Америки навчався в Україні і в Німеччині.

Окрім рідної української, він вільно володів польською, німецькою, англійською та латинською мовами, що дозволило йому вільно спілкуватися з сусідами-іммігрантами в Колонії Самамбайя, Лос-Елечос, де він зрештою оселився, перед тим об'їхавши численні та незвідані для того часу місця.

Через властиву йому заповзятливість, він не міг почуватися комфортно в ситуації, в якій опинилася тогочасна Європа.

Україна перебувала під владою Польщі, і коли прийшов час піти на військову службу, він вирішив краще покинути свою землю та все, чим він дорожив, аніж служити в польській армії. Для нього таке рішення було беззаперечним.

Ми ніколи не дізнаємось про шляхи, якими він дістався Африки, де пробрався на корабель, завантажений вугіллям, і розпочав подорож усього свого життя, ховаючись поміж мішків. Помітивши присутність Кирила, коли корабель був уже у відкритому морі, екіпаж поділився з ним їжею і дозволив йому працювати разом із моряками.

За власним рішенням, його довга поїздка добігла кінця в Уругваї, оскільки він налагодив контакти з деякими німцями, які там проживали. Із валізою за плечима, без певності у майбутньому, але з надією, яка живилася перебуванням на твердій землі, він вирушив у свій шлях.

Кирило прожив у своїх знайомих кілька місяців. На землі чарруа (прим. пер. *charúa* – плем'я індіанців, що жили на території Уругваю, часто так називають усіх уругвайців) він призвичаївся пити мате. І після кожного чаювання він говорив «дякую», тому що вважав, що так правильно.

Він не відчував цю країну своїм місцем, тому вирішив продовжити подорож до Буенос-Айресу. Там йому запропонували продовжити рухатися на південь, так він дістався Ріо-Негро, де працював на викопуванні зрошувальних каналів та будівництві залізничних колій. Потім він переїхав в Мендосу і деякий час перебував у Ла-Пампі.

Але вроджена непосидючість привела його до Болівії, куди він потрапив у компанії одного земляка. Кілька років по тому, віражі на життєвих дорогах привели його в сусідню Республіку Парагвай, і мимоволі він почав працювати в Альто-Парана, надзвичайно небезпечному на той час місці. Ті, хто страждав від ярма «капангас» (прим. пер. *sarangas* – слово португальського походження, розбійники, бандити), розказали йому, що робітники, які наважувалися вимагати свою денну платню, зникали у водах річки Парана.

Тож вигадавши, що йому необхідно було поїхати в Посадас для залагодження бюрократичних справ, він зміг утікати, щоб ніколи більше туди не повертатися.

А далі доля звела його з українськими священниками, які проживали в Апостолес. Вони повідомили йому, що в центральній частині провінції є земельні ділянки державної власності, які можна

було зайняти, і Кирило поїхав у Флорентино Амегіно, розташований посеред вкритої заростами гори, де облаштувався на ділянці Номер 35, Секція G – Самамбайя. Йшов десь 1929 рік.

Маючи досвід життя в посушливих південних землях, він почав окреслювати завдання для розбудови майбутнього сімейного господарства. Побудував будиночок на схилі гори і облаштував кілька плантацій, зокрема персикових, насіння для яких він привіз з Півдня. Лише на одній ділянці він вирощував усі види.

Подихом свіжого повітря після його усамітнення став приїзд його сестри Текли Пешак з Демківа та його друга Франсиско Мачела, з яким він приїхав з Півдня, але по дорозі втратив зв'язок. Оскільки слід було прибирати та готувати їжу, йому не спало на думку нічого кращого, ніж поїхати в Апостолес, щоб підшукати там собі дівчину й одружитися.

У супроводі когось із знайомих Кирило обійшов кілька будинків. Вони прийшли до домівки Хакобо Деркача, який мав трьох доньок. Кирило сподобався господареві будинку, вони розмовляли на різні теми. Він подумав, що мощна дівчина Хулія є старшою дочкою та майже втратив ентузіазм. Адже зустрівшись очима з Марією, іншою донькою (прим. пер. бабусею оповідачки), відчув взаємну симпатію. Він зізнався, що йому подобалася саме моя бабуся, і вони одразу одружилися. Як частину приданого молодята отримали двох корів. Спочатку вони відвезли на ферму добро на візку, а потім пішки упродовж декількох днів пригнали худобу. Ось так вони почали нове життя глибоко в горах далеко від усього та всіх.

Трохи більше ніж через рік після весілля з Марією народився мій дядько Хуан. Потім моя мама, Марія Луїса. Пізніше: Олінто, Мігель, Педро, Інес, Маргарита, Енріке й Аніта. Потроху посадили гектар чаю мате, овочі, картоплю. Вони розводили курей і доїли корів, так і виживали. Часто долали пішки майже двадцять кілометрів, які відділяють колонію від м. Обера, несучи товар на плечах, щоб продати його або обміняти на продукти, яких у них не було. З плином років вони переїхали вище, де побудували великий сарай, тому що почали вирощувати тютюн, а цей продукт потребував захисту від дощу. По периметру цієї будівлі були розташовані кімнати, що слугували спальнями, до тих пір, поки діти не пішли з батьківського дому.

Кирило був добродушний і не знав підлості. Незважаючи на злидні, які він пережив, він залишився прямим, шанобливим і відкритим. Він

проводив свої дні, пишучи твори і навчаючи сусідських дітей, які не знали іспанської мови.

Кирило допомагав з оформленням документів іншим людям, які хотіли емігрувати з Європи, наприклад, чоловікам, що приїхали самі, а тепер хотіли, щоб до них доєдналися дружини. Він виконував обов'язки бухгалтера, писаря, поліцейського, учителя та багато інших. Іммігранти збиралися у великому дворі, сідаючи в коло на колоди, і розповідали власні історії. Кирило їх уважно слухав: вони ділилися новинами з різних куточків Європи, зокрема, з його любшої України, за якою він часто стиха сумував і до якої одного дня збирався повернутися.

Кирило був зайнятий вирішенням проблем людей. Коли хтось замислювався про повернення в Європу після війни, він радив їм не робити цього, тому що континент був спустошений бомбардуваннями. Коли сусіди запропонували звести школу, саме Кирило вирушив у Посадас, щоб розпочати належні клопотання. Школу побудували в зоні № 243, поруч із струмком Тамандуа, їй нещодавно виповнилося 80 років. Коли декілька німецьких сімей прибули з Бразилії і побудували сушарки та лісопилки, Кирило, якого німецькою називали Карлосом, зумів допомогти їм із бухгалтерією.

Він був чудовим читачем і змалечку прищепив своїм дітям любов до читання. Так звана "вилазка" в Обера була ідеальним приводом для придбання книг, газет та журналів німецькою, іспанською та українською мовами. Або для того, щоб забрати примірники журналу «Selecciones», на який в той час вони вже були підписані. За необхідності він ходив через Пікада Фінландеса (прим. пер. у перекладі Фінська Стежка), що з'єднує Шведське кладовище з Бонпландом, щоб забрати у мешканців цього містечка поштові листи.

Моя мама згадує, що у нього була звичка сидіти біля вікна. З цієї подоби кафедри він читав своїм дітям історії Жуля Верна, „Графа Монте Крісто" або „Останнього з могікан" Джеймса Фенімора Купера. З цього місця було зручно дізнаватися новини і переглядати сімейні листи, які викликали сльози. Деякі з цих листів і досі збереглися в батьківському будинку, повністю відремонтованому. Зараз у ньому живе дядько Мігель, якого ми вважаємо "Патріархом".

Марія Луїса розповідає історію свого батька як той, хто готує кукурудзу для посадки, ретельно й детально. Час від часу вона зупиняється, впорядковує думки і знову продовжує розповідь,

безперервно, без пауз, ніби намагаючись не випустити жодної деталі. Про читання вона розповіла, що "ми використовували полуденну перерву, і кожен із нас поспішав схопити щось почитати. Ми билися, хто буде першим. Вночі ми робили це зі світлом керосинової лампи, якій бракувало скляної трубки. Багато разів тато зачитувався аж до світанку. Іноді за одну ніч він прочитував цілу книгу. Потім він збирав нас і завжди розповідав тільки частину прочитаної історії, відправляючи нас спати, щоб інтрига залишалася до наступного дня".

Марія Луїса згадала, що батько, коли в нього була можливість, розповідав їм, якою є Україна, про те, як бабуся і дідусь (його батьки) мали щодня віддавати уряду частку своїх продуктів (молоко, кури, яйця). Він дуже сумував за своєю землею, якої було мало, але вона була дуже врожайною. "Він казав, що жити там було чудово. Він згадував, наскільки емоційними були різдвяні свята, і у його пам'яті назавжди закарбувалась його родина, яку він залишив, і ніколи більше не бачив. Він все ж таки насмілювався поїхати з Батьківщини тільки тому, що планував повернутися. Це бажання змусило його одного разу записатися в «Diario Vocero Regional», щоб піти на війну добровольцем, хоча Кирило знав, що через свій вік більше не зможе потрапити на фронт. Звісно, його не призвали. Він помер у віці 63 років, саме тоді, коли діти могли вже почати допомагати на фермі» - шкодує Марія Луїса.

ВИСОКА ЦІНА ЗА ПЕРЕКОНАННЯ І БОРОТЬБУ

Після смерті дідуса, баба Марія стала головою родини з великої букви й опорою, на яку могли покластися діти. З плином часу Хуан і дівчата одружилися, в той час як Мігель, Педро і Енріке присвятили себе роботі на фермі в Лос-Елечос в тому числі, і збору врожаю чаю, спочатку вручну, а потім за допомогою дуже примітивної техніки. Незважаючи на невпинну працю, вони завжди прагнули розвивати культуру читання, спадщину від діда Кирила, українського іммігранта та великого читача, що глибоко вкорінилась в його нащадках. Як і всі діти, вони навчалися в школі №243 в Тамадуа. Вони виділялися своїм інтелектом і здібністю до навчання, але проблеми з грошима і великі відстані не дозволили їм продовжити навчання і отримати вищу освіту.

Коли вони мали вільний час, брати їздили по інших фермах із

своєю збиральною машиною, надаючи послуги сусідам і знайомим в районі, аби збільшити свої доходи. Постійний контакт із фермерами привів до підтримки братами протестів щодо занижених цін на сільськогосподарську продукцію. Незабаром Педро був висунений колоністами для очолювання протестів, єдиною метою яких було встановлення справедливої ціни.

Після кількох з'їздів було створено Аграрний Рух Місьйонес (АРМ), який буквально через декілька днів організував першу демонстрацію за участю більше ніж чотирьох тисяч фермерів, зацікавлених у вирішенні різних проблем, які турбували селян.

З 1971 по 1974 роки Педро був Генеральним Секретарем АРМ, а з 1974 по 1976 рік входив до лав Аграрних Ліг Місьйонес (АЛМ). Енріке завжди його підтримував, був поруч. Брати мали тверді переконання, і їхня участь у подіях такого масштабу обернулася для них переслідуваннями, покараннями і ув'язненнями, а у випадку Педро спричинила його насильницьку смерть.

РІК ДОСЯГНЕНЬ

Для дядька Педро 1975 рік був цікавим і насиченим на особистісному рівні. Він висунув свою кандидатуру на пост віце-губернатора Місьйонес на квітневих виборах, у команді Пуентес-Пещак. У родини, Аграрних Ліг та Автентичної Партії (прим. пер. Автентична Партія, або Перонистська Автентична Партія була створена в 1975 р. і проіснувала до 1977 р., коли увійшла в Перонистський Партизанський Рух) були великі очікування, але за результатами голосування Педро посів третє місце.

Незабаром настав різдвяний святвечір в будинку баби Марії, в Лос-Елечос. В ту ніч Педро як ніколи співав свою улюблену колядку: "Радіймо всі разом, Христос народився в яслах". На це різдво він здивував усіх, оголосивши, що одружується з Матильде Зуракоскі 24-го січня 1976 року. "Ми всі були дуже раді. Це було останнє щасливе Різдво Педро. Підготовку до весілля було прискорено, і релігійний обряд за канонами Греко-Католицької української церкви було проведено отцем Ніколасом Гембаровські в парафії Непорочного Зачаття Марії м. Обера. Традиційне українське весілля відбулося в будинку Едуардо Зуракоскі, батька

нареченої та делегата АЛМ, в Панамбі", як згадує мій брат Карлос Антоніо Тітус Пешак на сторінках книги "Місьонес. Історії з власним ім'ям", дипломованого спеціаліста Амелії Баес.

Він запевняє, що це було "політичне" весілля, тому що крім родичів, друзів і сусідів, на нього були запрошені товариші з АЛМ і Автентичної Партії. Після рясної вечері з традиційними смачними стравами почалися танці під акомпанемент акордеона і скрипки. Гості танцювали до самого ранку, коли почалася сильна буря з дощем. Молодята вирушили в медовий місяць до водоспадів Ігуасу. Родичі побачилися з ними після їх повернення в будинку дядька Хуана, в Хардін-Америка. Через два місяці після їх весілля почалася кривава диктатура. Петро сховався і залишався в підпіллі упродовж кількох місяців, аж до його арешту і подальшого вбивства. Його смерть датується 17 грудня 1976 року. Імовірно, це трапилося в полку Монте-ХХХ міста Апостолес. Цей важкий удар заскочив зненацька Енріке, коли він перебував у ув'язненні в U-17 (кримінальний підрозділ) Канделарії, де його били палями з залізними наконечниками й морили голодом.

Сім'я була вбита горем, але те, що ми принаймні могли навідувати Енріке в різних в'язницях країни, поки він відбував покарання (Ресістенсія, Коронда, Ла-Плата), давало нам сили вірити в краще майбутнє, і зрештою в грудні 1983 року довгоочікувана новина про наближення демократії змусила нас тремтіти від радості. "Брати, сестри і племінники зібралися в будинку баби Марії, щоб привітати нашого дорогого дядька, який, слава Богу, пережив жах таємних центрів утримання під вартою, в'язниць і тортур. Цей кошмар, від якого страждали і тілом, і душа, тривав більше семи років. Родичі і близькі Енріке чекали його з теплими обіймами. Незважаючи на тортури, біль і байдужість, у нього залишилися сили, переконання і багато любові, якими він хотів поділитися", завершив Карлос Тітус Пешак.

ПОВЕРНЕННЯ ДО ЖИТТЯ

Глибинна віра у Бога допомогла Енріке, який отримав прізвиська "Хазяйчик", "Папуга", "Козак" "Кум", морально витримати все і залишитись незламним. У в'язниці він навчився ткацтву, він різьбив з дерева та кісток, що залишалися від їжі. Малюнки для дітей також були

частиною терапії. Він відправляв їх племінникам разом із великими листами, які писав своїм сестрам, коли вже відчувалося певне полегшення. Коли він вийшов на свободу ми, його племінниці, були вже майже підлітками, але все одно він підкидав нас у повітря та грав із нами в хованки. Дотепний, з потужним голосом і легкою посмішкою, він продовжував ділитися своєю радістю із своїми та чужими, ніби ніколи в житті не потерпав від жорстокості та тортур.

Потрібно було повернути стільки років, втрачених у темряві в'язниць. Йому потрібно було дихати чистим повітрям і ходити без сорочки, щоб його ослаблене бліде тіло відчувало тепло сонця; взувши чоботи і натягнувши капелюха, у компанії кількох своїх собак за допомогою мачете знову розчищати довгі чайні плантації. Втіливши свою дитячу мрію, він купив собі Фіат пікап. Навчився водити, кидаючи виклик будь-яким прогнозам і звивистим дорогам червоної землі. Возив бабусю на прогулянки, почав відвідувати родичів і спілкуватися з товаришами. Забравшись у кузов, ми вирушали в українську місцеву церкву, або в гості до якогось сусіда чаювати мате, чи знайомитися з навколишніми водоспадами, вигадуючи якісь фантастичні історії. Завжди готовий допомогти, Енріке приїжджав на місця надзвичайних ситуацій або підвозив тих, хто голосував на дорозі. У бардачку його машини завжди вистачало цукерок для дітей, а іноді й фігурок звіряток, вирізьблених індейцями Мб'я.

Коли ми подорослішали, "Енрі" перетворився на нашого порадирика і завжди був готовий просто допомогти. З часом він знову став брати участь у роботі організацій на кшталт Національного Інституту Сільськогосподарських Технологій, а згодом почав повертатися в політику. Його суспільне життя і сімейні новини були темами наших довгих бесід за обідами по середах, в дні прийому в Посадас.

Дякуючи Богу, ми могли насолоджуватися присутністю Енріке в нашому житті більше двадцяти років. Для нас він є прикладом, і ми будемо пам'ятати його вічно. Я не можу сказати, що його смерть залишила в мені глибоку рану, бо цей біль розділили між собою абсолютно всі брати й племінники. До цих пір важко повірити, що Енріке пішов, що фізично він більше не з нами.

Педро і Енріке Пещак за збором урожаю чаю. Захисники фермерів Місьйонес

МАРІАНО ПЕДРО БАЛАНДА

ЛІКАР-ПЕДІАТР І ПЕРШИЙ НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Маріано Педро Баланда народився 8 травня 1937 року в Колонії Сан Хосе, Місьйонес в районі Школи №70 у родині Педро Баланди і Пауліни Федорак, які займалися вирощуванням мате.

Він отримав початкову освіту в школі №70 Колонії Сан Хосе протягом 1943-1948 рр., а середню освіту – в державному коледжі „Мартін де Муссі” міста Посадас з 1949 по 1954.

У 1955 Маріано їде до міста Росаріо (Санта Фе), щоб розпочати навчання на медичному факультеті. Він був змушений перервати своє університетське життя, щоб пройти обов'язкову військову службу на базі повітряних сил Морон.

Згодом він повертається до навчання й отримує у 1965 році диплом лікаря-хірурга. З 1965 по 1983 рік Маріано працював хірургом дитячого корпусу лікарні „Доктор Рамон Мадаріага” в Посадас й одночасно здійснював приватну медичну практику як педіатр.

Будучи активістом Реформістського університетського руху, 18-річний Маріано ще у 1955 році вступив у партію Громадянський радикальний союз (ГРС).

У 1972 році у віці 35 років він стає членом Комітету ГРС у провінції Місьйонес, і його обирають представником від провінції в Національному комітеті на період з 1973 по 1976 рік.

Коли відновилася демократія, протягом двох термінів Маріано очолював Асамблею ГРС у Місьйонес і припинив діяльність на цій посаді у червні 1987. З грудня 1983 до серпня 1985 був головою Інституту Соціального Прогнозування провінції, припинивши діяльність на цій

посаді після призначення Міністром Охорони Здоров'я провінції Місьйонес. На виборах 6 вересня 1987 року був обраний народним депутатом від ГРС на термін 1987-1991 роки. 8 грудня 1991 року, за два дні до закінчення дії його мандату, Маріано відійшов у вічність у місті Посадас.

Він був людиною твердих переконань, яку поважали і дуже любили, як у сфері медицини, так і в політиці.

Шанований усіма доктор Маріано ніколи не забував про своє походження, завжди згадував своє рідне „Сан Хосе” і свою школу № 70, яка знаходилася майже навпроти садиби, де він народився.

Варті уваги спогади й роздуми Рікардо Барріос Арречеа, екс-губернатора Місьйонес (1983-1987) і його сподвижника протягом майже 30 років. “Ми дружили з Маріано з 70-х років. Невдовзі після того, як я приїхав до Посадас, ми з ним вступили у ГРС. Маріано був прямою людиною, яка казала правду в очі, разом із тим він був справжнім другом, що є вкрай рідкісним в політичному середовищі”.

-„Він дуже багато зробив в Інституті Соціального Прогнозування”, - додав екс-очільник провінції і друг,- “дуже багато переймався соціальними питаннями. Саме він запропонував, щоб жінок-сожительок, які не перебували в офіційному шлюбі, включили до переліку тих, хто мав право на отримання соціальної допомоги. Як лікаря його завжди згадують з любов'ю за його людські і професійні якості, матері дивувалися, як бережно він оглядав немовлят, які майже вміщалися в одній з його великих рук. Він завжди був послідовний, завжди на своєму місці, я згадую друга Маріано з великою любов'ю, він всюди встигав і завжди був там де потрібен, уникаючи при цьому внутрішніх суперечностей”.

Маріано був одним із керманичів ГРС в Місьйонес у 80-х роках, разом з Рікардо Барріос Арречеа, Маріо Лосадою, Гектором Веласкесом, Сабато Романо і Константино К'єросом.

На завершення хочу зазначити, що будучи народним депутатом і маючи можливість надавати пенсію людям, які цього потребували, він попросив мою матір, Тересу Баланда, зібрати жінок громади, які не отримували пенсійних виплат. Десятки чоловіків і жінок, як із Посадас, так і з області, отримали з його рук матеріальну допомогу, яку і до цього часу деякі з них продовжують отримувати.

Маріано також зробив добрий жест для Української асоціації «27 серпня» в Посадас. Одного разу ми звернулися до нього з проханням про те, що організація потребує належної сцени. Він просто сказав: «Побачу, що можу зробити».

Через кілька місяців після його смерті керівництво організації отримало повідомлення від держави, що було виділено фінансування для будівництва сцени. Її збудували, і тепер сцена носить його ім'я:

Маріано Педро Баланда, велика людина, така ж велика, як і його статура, чуйний, видатний лікар і послідовний політик, який зумів заслужити повагу і любов людей.

Доктор Маріано Баланда на своєму місці в Національному конгресі. Поряд із ним відомий політик Хуан Карлос Пульєсе

ПАСАЖИРСЬКІ ПЕРЕВІЗНИКИ

У розділі, присвяченому виробникам мате, ми говорили, що найстарші діти сімей іммігрантів зазвичай залишали ферми та їхали до містечок та / або міст у пошуках нових можливостей.

Тож вони почали опановувати професії, спочатку як підмайстри, але в більшості випадків завдяки своїй працездатності та відповідальності мали можливість професійно зростати.

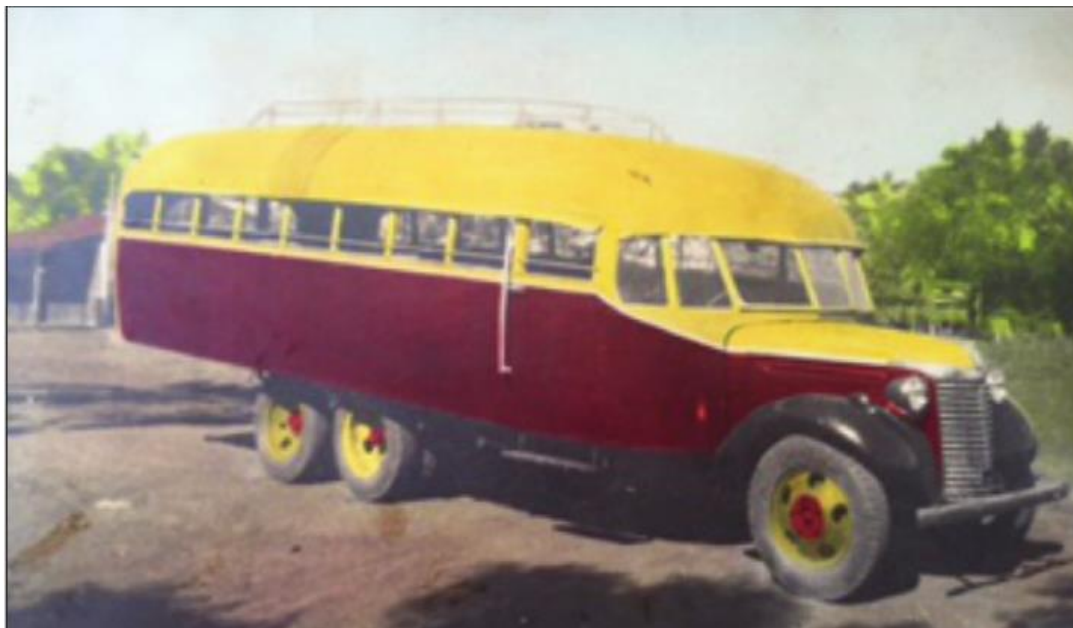
З них виходили гарні механіки, каменярі, столяри, шофери, бляхарі, словом, можливість вчитися не витрачалася ними даремно.

Але є сфера, у якій наші «земляки» здобули особливих успіхів, так само, як і у вирощуванні мате, - це пасажирські перевезення.

Історія одного з засновників пасажирського транспорту південного регіону може бути хорошим прикладом того шляху, який більшості з них довелося пройти.

ГОРЯНСЬКІ

Переглядаючи деякі архіви, згадуючи і спостерігаючи за відправленнями і прибуттям на автовокзали Місьйонес, я з'ясував, що «Горянські» є зареєстрованим товарним знаком у пасажирських перевезеннях.

Один із перших автобусів дона Басиліо Горянські, першопрохідця південного регіону у сфері пасажирських перевезень

Беззаперечно, ця діяльність у першу чергу пов'язана з доном Басиліо Горянські, засновником справжньої династії "перевізників" в нашій провінції. Більше дюжини компаній виникли завдяки йому.

Дон Басиліо Горянські народився в 1900 році в скромному будинку в місті Апостолес, і вже в молодому віці виявив талант до продажів.

Він перетворився на такого собі «мандрівника», що розвозив на своєму скромному возі різні товари тодішню колонією Апостолес.

Не зважаючи на те, що дороги були не найкращими, його завзятість спонукала його протягом декількох років мандрувати південними районами Місьйонес.

У 1928 році, втомившись від такої торгівлі, він відвідав родину Пуерта, у якої була вантажівка на продаж, і купив її за свої заощадження, до яких долучив позичені гроші. Упродовж подальших чотирьох років Басиліо співпрацював з родиною Пуерта.

З часом він заробив достатньо грошей, аби подумати про те, щоб розпочати власний бізнес, з якого згодом народиться ціла династія перевізників.

Сам Пуерта профінансував йому купівлю вантажівки, яку за довгий рік кропіткої роботи один столяр з Асара перетворив на автобус. Саме він став першим пасажирським автобусом компанії «Горянські».

Тож у 1932 році Дон Басиліо розпочав історію цієї компанії, першої в своєму роді, за словами "Нене" Горянські, одного з його одинадцяти дітей, народжених у шлюбі з Анною Данелюк.

Едуардо “Нене” Горянські згадує: «Ми вже жили в Посадас, це були роки, коли ще не було розкладів перевезень, пасажери збиралися й автобус вирушав, коли заповнювався повністю або хоча б значною мірою».

Успіх компанії змусив Дона Басиліо задуматися над розширенням автопарку. У регіоні не було майже нікого, хто міг би впоратися з таким завданням. Одним з небагатьох був інший його земляк на прізвище Меленчук, який жив на вулиці Сантьяго-дель-Естеро.

Згадує “Нене” Горянські: «Меленчук був дуже справним, тато замовив у нього нові автобуси, але на жаль, через нещастя в родині, він припинив цим займатися».

Тоді, і в цьому випадку “Нене” Горянські був присутній, вони пішли на зустріч з іншим земляком, доном Хуаном Андрекевічем, столяром, який на той час виробляв двері й вікна, але тільки для будинків.

Старий термінал Посадас. Дон Басиліо Горянські перед відправленням автобуса до м. Апостолес, поряд із одним із його синів на прізвисько «Чічін»

«Спочатку він не хотів нічого чути, адже займався абсолютно іншими речами, але тато переконав його, і врешті-решт Дон Хуан став успішним проєктувальником кузовів для транспортних засобів, а

пізніше, разом зі своїм сином Альберто, також став займатися пасажирськими перевезеннями», згадував “Нене”.

Туризм був ще одним важливим напрямом, який “розвивав” Дон Басиліо. Його син розказує нам: «У 50-х роках одна з перших туристичних компаній міста Посадас, що належала родині Ечеверрія, переправляла туристів на судні в порт Посадас, де ми зустрічали і відвозили в Сан-Ігнасіо на одноденну екскурсію».

У Дона Басиліо та Донї Анни було 11 дітей, три дівчинки і вісім хлопчиків, семеро з яких присвятили себе сімейному бізнесу, а потім створили свій власний.

Компанії “Горянські” та “Сентраль Архентіно” - це втілення мрії Дона Басиліо, істинного основоположника пасажирських перевезень у Місьйонес.

За ці роки Басиліо побудував компанію, до якої приєдналися й інші, наші земляки також стали розвивати цю галузь.

«Сентраль Архентіно» - інша компанія Дона Басиліо Горянські

«ПЕРЕВІЗНИКИ-СПІВВІТЧИЗНИКИ»

Таблиця уночнює кількість сімей, які в різний час займалися пасажирськими перевезеннями у Місьйонес. Варто зазначити, що кілька компаній зберегли свої «бренди», але змінили власників. В інших

випадках, право власності передавалося від батьків дітям чи онукам. Багато компаній працюють і зараз.

Компанія	Родина-Власник
Горянські	Басиліо Горянські
Сентраль Архентіно	Басиліо Горянські
Варениця	Ладіслао/ Ернесто/ Едуардо Варениця
Ла Украніана	Мігель Баланда
Крусеро дель Норте	Деметріо Коропескі
Ріо Уругвай	Маріано/ Даріо Скрабюк
Ель Туненсе	Маріано Олексен
Ріо Парана	Альберто Андрекевіч
А. дель Вальє	Флія Масурек
Сан Крістобаль	Варениця
Ель Дорадо	Мануель Карабін
Ель Сорсаліто	Педро і Пабло Ячесен/ Еміліано Семщук
Агіла Дорада	Педро Ячесен
Крусеро Місіонес і ель Кондор	Павло Ячесен
Ель Соль дель Норте	Аріель Семщук
Агіла Дорада	Анхель і Альдо Ячесен
Агіла віахес і туризмо	Омар Ячесен
Сан Крістобаль	Уго і Вальтер Варениця
Естрелья дель Норте	Маріано Соксюк
Сельватур	Маріано Соксюк
Віатурекс	Маріано Соксюк

Ель Крусеро	Пабло Ячесен
Ель Тігре	Хуан Семщук
Гарручос	Басиліо Семчук
Віалей	Альфредо Віалей
Горянські	Ніколас Горянські
Горянські	Даніель Горянські
Сентраль Архентіно	Хуліо і Рікардо Горянські
Ель Кондор	Хосе Горянські/ Еміліано Семщук
Горянські	Пабло Горянські
Горянські/ Місйонес	Ніколас Горянські
Горіанські	Едуардо "Нене" Горянські
Горіанські	Бенхамін "Чічін" Горянські
Горіанські	"Качо" Горянські
Горіанські	Федеріко/ Крістіан Горянські
Ель Леон	Франсіско Горянські
Чіто	Доротео Горянські
Горіанські	Міріам Горянські

Напевно, ми могли випустити ім'я якогось перевізника, але навіть наведені імена свідчать про підприємницький дух цього першого покоління іммігрантів. Сьогодні існують великі компанії, які виникли не завдяки випадковості, а завдячуючи закладеним передумовам, це дозволило їм досягти успіху.

СКРАБЮК: РІО УРУГВАЙ

Це одна з найбільших компаній у регіоні. Ріо Уругвай була заснована наприкінці 60-х рр. в місті Апостолес Маріано Скрабюком та Лілою Марією Крук, які завдяки відданості справі та важкій праці створили свою першу транспортну лінію, що проходила берегом річки Уругвай від Колонії Лієбіг до Санто-Томе, Коррієнтес, по шосе 40.

Через декількі років вони купили свій другий автобус, на якому Маріано багато разів подорожував зі своєю дружиною Лілою, здійснюючи спеціальні поїздки.

З метою розширення вони взялися за перевезення школярів та персоналу для Установи Лас-Маріас. На той час у них було 10 міських автобусів для виконання цього завдання. Вони працювали з ними до 2000 року.

У 1984 році, а саме 30-го червня, Маріано Скрабюк помирає, заповідаючи все своїй дружині Лілі та сину Хосе Даріо Скрабюку, якому на той час було 15 років. Вони продовжили справу Маріано разом, як він і заповідав.

У 1991 році вони придбали свій перший автобус “Нульовий кілометр”. Рік по тому вони розпочали надавати послуги за маршрутом Сан-Томе - Коррієнтес і Колонія Лієбіг-Коррієнтес.

У 1995 році вони розпочали працювати на маршруті Апостолес-Посадас, першому, який вони отримали на території Місьйонес.

Прагнення розвиватися і бути визнаними на національному рівні привело до того, що в 1997 році вони почали працювати на маршруті до Буенос Айрес.

Після економічної кризи, яку переживала Аргентина у 2001 році, компанія, не покладаючи рук продовжувала “вкладатися” в країну. Доклавши багатьох зусиль, вони стали власниками марки Експрес міста Посадас та дочірньої компанії Централь Архентіно ТОВ і Ель Дорадо ТОВ.

Через 39 років після заснування ця успішна родина з головного офісу в місті Посадас, Місьйонес надає послуги у сфері національних, обласних та міських перевезень.

ДЕМЕТРІО КОРОПЕЦЬКИЙ

ПЕРЕВІЗНИК І ПРИХИЛЬНИК ЧАМАМЕ

Автобуси і чамаме були пристрастю цього провидця, одного з піонерів пасажирського транспорту в Місьйонес. Деметріо мав дуже скромне походження, він народився в Трес-Капонес 4 червня 1927 року у родині українських іммігрантів – Басиліо (Василя) Коропескі та Лусії Нестор, які прибули з невеликого села Палагичі: районний центр Тлумач, Івано-Франківська область, розташованого неподалік від Івано-Франківська.

У родині було четверо дітей. Деметріо з малих років розумів, що якщо він хоче розвиватися, йому потрібно шукати інших шляхів. Він бачив, що щоденних зусиль батьків та братів і сестер було недостатньо, тому підліток, фактично втік із дому у пошуках нових можливостей.

Він дізнався, що в дуже далекому і невідомому місті Ельдорадо (Місьйонес) шукали молодих людей для працевлаштування в майстерні компанії – автомобільного ділера, яка займалася продажем авто.

Практично без речей, всього з однією зміною одягу, але з безліччю сподівань, Деметріо їде до «Трудової столиці», і фірма «Lowe» бере його у підмайстри.

Це були 40-ві роки. Деметріо, завдяки своїй наполегливості та навчанню, здобув довіру керівництва, і вже через кілька років його призначили головою майстерень фірми.

Небайдужий, з бажанням саморозвитку, окрім роботи в автосалоні, Деметріо зацікавився інтенсивним рухом вантажівок і людей, які вивозили деревину з гір.

Недовго думаючи, він взяв усе в свої руки й відкрив невеличку крамницю, де забезпечував водіїв домашнім харчуванням. Вранці –

майстерня, опівдні – кухня, вдень – знову майстерня, а вночі – знову на кухню.

Такі зусилля змусили його серйозно задуматися над тим, щоб залишити фірму Lowe, але його роботодавці спочатку вимагали, щоб він знайшов надійну людину, яка замінить його. Дон Деметріо привів одного зі своїх братів, навчив його справі, а сам зайнявся своїм бізнесом.

Робота, яку він виконував, як у майстерні, так і в крамниці, зблизило його з громадою. Гарна дружба з родиною Тімерман, транспортними підприємцями того часу, привела його до сфери, яка стане однією з його пристрастей упродовж більше ніж 60 років – автобусних перевезень.

Він дізнався, що Тімерман продає "Шевроле" 1946 року, і, не дуже вагаючись, зробив свою пропозицію: пообіцяв частину оплатити грошима, а решту – роботою. Так, Дон Деметріо Коропескі ще в 50-ті роки стає водієм і власником автобуса.

Із своїм новеньким автобусом він повертається в Апостолес і об'єднується з Павлом Ячесеним. Купує два автобуси у родини Горянські, також його земляків, і віддає "Шевроле", привезене з Ельдорадо. Ці два автобуси починають перевезення за маршрутом «Апостолес – Санто-Томе. Так народилася компанія «Ель Крусеро».

Через кілька років він відокремлюється від співпраці з Ячесеним, і засновує свою компанію, яка отримує назву «Ель Крусеро дель Норте» (1975).

Після першого маршруту поступово додавалися інші, які здійснювалися в південній частині провінції Місьйонес і на півночі Коррієнтес.

У 70-х роках Дон Деметріо оселився в Посадас, придбав майно на проспекті Бучардо, навпроти автомобільної фабрики Андрекевича, його земляка.

Хоча це був крок вперед, ця робота вартувала важких щоденних зусиль, які слід проілюструвати прикладом: «Деметріо був водієм на маршруті Посадас – Апостолес – Сан-Томе (150 км), виїжджав о 5 ранку, повертався о 12 ночі, і після повернення мав вимити автобус і перевірити його технічні характеристики перед наступним робочим днем. Лише кілька годин сну, яких ставало ще менше, якщо потрібен був ремонт. Такий напружений графік роботи вимагав залучення ще одного

водія, і першим став дон Басиліо Лівінюк, який згодом пропрацював у компанії до самого виходу на пенсію.

Перші роки Дона Деметріо Коропескі як одного із власників компанії «Ель Крусеро»

1985 став роком, коли нарешті народився «Ель Крусеро дель Норте», але лише кілька років потому Деметріо вже знайшов можливості для розширення бізнесу перевезень на інші напрямки, включаючи Буенос-Айрес.

У 1992 році мала місце дерегуляція транспорту. Цей бізнес на той час знаходився в руках близько десяти компаній по всій країні.

Хуліо Коропескі, син Деметріо, очільник компанії сьогодні, згадує: «Зважитися на це було нелегко, ми могли отримати позитивне для нас рішення, але тато глибоко поважав Дона Ральфа Зінгера та його компанію. З іншого боку було багато інших іноземних компаній які хотіли надавати послуги пасажирських перевезень до Буенос-Айресу, і ми прийняли рішення».

Хуліо та його брат Уго, діти Деметріо, ніколи не зможуть забути, як 1 листопада 1992 р. вони самі сіли за кермо під час перших рейсів до і з Федеральної столиці. «Уго виїхав з Посадас із заповненим автобусом, а я – з 38 пасажирами з Буенос-Айресу, це були дві перші поїздки на цьому маршруті», – згадує він.

«Ель Крусеро дель Норте» був піонером у наданні послуг з відкидними кріслами та сучасним кетерінгом за нижчими, ніж у конкурентів, цінами.

ВІД ХУЛІО ДЛЯ ДОНА ДЕМЕТРІО:

«ТАТО ПОКАЗАВ НАМ ШЛЯХ»

«З раннього віку ми навчилися любити цю діяльність, а потім й очолили компанію. Тато показував нам, як працює кожна її складова. У такий спосіб, ми з братом Уго були механіками, прибиральниками, водіями, офісними працівниками та інспекторами, це було нашим університетом у галузі пасажирського транспорту».

«Слід розуміти, що тато є останнім з першопрохідців у розвитку галузі пасажирських перевезень у Місьйонес, наряду з Горянські, Томасом, Тімерманом, Курцом, серед інших. Процес делегування обов'язків був складним, але, незважаючи на всього три класи сільської школи за плечима, він багато чому навчився у житті і завжди був упевнений, що необхідно інвестувати в інновації».

Листівка південного регіону провінції Місьйонес

«Озираючись назад, у кожному рішенні я ототожнюю себе з Деметрію, особливо в баченні бізнесу та наполегливості в роботі. Тато завжди прокидався о п'ятій ранку, щоб піти до майстерні, знати кожную деталь діяльності компанії.

«Він також був архітектором, відповідав за дизайн кожної оперативної ланки компанії, подорожував та уважно стежив за будівництвом до його завершення.

«Про бабусю і дідуся тато не хотів багато нам розповідати, лише кілька спогадів свого дитинства про дуже складний час, згадуючи господарство з недостатньою кількістю коштів, що повинен був піклуватися про тих небагатьох тварин, щоб їх не вкрали, босоніж на вулиці, незважаючи на дощ чи холод. Ця історія, безумовно, викликала в нього сум та ностальгію.

«Він був гордий своєю працею, тим шляхом, який він пройшов, тим, чого він нас навчив, - праці та чесності. Щодня, коли я виїжджав з дому, мене розпитували про здоров'я тата багато прихильних до нього людей, друзі його друзів, це був цілий ритуал.

«Поруч із ним була Ольга Файтерна Фернандес, його дружина, моя мати, яка підтримувала стабільність у важкі часи та була партнером, працювала пліч-о-пліч, була ідеальною супутницею. Ще кілька років тому вона працювала в адміністрації, піклувалася про водіїв та пильнувала за якістю послуг».

Дон Деметрію з гордістю демонструє «свій» Ель Крусеро дель Норте

Щоб окреслити результати роботи Дона Деметріо та його родини, достатньо сказати, що його автобуси проїжджають понад 5 мільйонів кілометрів на місяць, перевозячи 200 000 пасажирів, автопарк налічує більше 250 автобусів та компанія забезпечує роботою 1300 працівників. Рейси відбуваються за 250 маршрутами в межах Аргентини, Парагваю, Бразилії, Чилі та Уругваю.

До групи також входять компанії Таксі Аерео (пер. Повітряне таксі), Вантажі і відправлення Крусеро дель Сур, готелі в Посадас та Ігуасу, спортивний комплекс в Пуерто-Ігуасу та проекти з нерухомості.

Не забуваючи про свої зобов'язання перед суспільством, за допомогою Товариства Взаємного Страхування співробітників, компанія заснувала футбольний клуб Крусеро дель Норте, який у 2015 році грав у Прімера Дивізіон, а сьогодні грає у Прімера В. Насьональ. Команда має у розпорядженні сучасний стадіон та розважальний комплекс у районі Санта-Інес, муніципалітету Гарупа, неподалік від Посадас.

Історія життя Дона Деметріо Коропескі багата на події. Він був простою людиною, дуже відданою суспільству та роботі, обожнював пасажирський транспорт. Подібні почуття він мав і до місцевої музики. Чамаме був його пристрастю, він не просто ним насолоджувався, він підтримував музичні колективи та сприяв організації концертів у Місьйонес та регіоні.

Дон Деметріо не забув свого походження, завжди разом із родиною співпрацював із громадою нащадків українців у Місьйонес.

Залишивши рідний Трес-Капонес в 1940 році, він почав здійснювати свої мрії, важко працюючи і плануючи кожен наступний крок. Він не досяг економічного успіху раптово, просто прокинувшись уранці. Це була копітка праця день за днем, рік у рік, і таких років минуло понад 60.

Його батьки, Басиліо та Лусія, дуже пишалися жертівними, але успішними кроками «Дмитра», тієї дитини, яка одного дня, ще зовсім маленькою, вирушила з рідної домівки у пошуках своєї "Америки".

У понеділок, 9 травня 2016 року, він пішов у засвіти саме в той ранній час, коли щодня прокидався і йшов працювати у своїй компанії. Прощаючись із ним, сім'я, друзі, співробітники та чамаме супроводжували його в останню путь.

ЯК Я БУВ ПРЕЗИДЕНТОМ

Ішов 2005 рік. Українське Центральне Представництво в Аргентині мало переобрати очільників. Був скликаний Конгрес, що мав вирішити серйозну проблему: комісія, яка повинна була висувати список кандидатів, не дійшла згоди, а отже нові представники керуючого органу мали бути обраними прямо там.

Формальності були виконані, і ми перейшли до виборчої процедури. Узгоджені кандидати так і не з'явилися: одна за одною їхні кандидатури відкидалися. Була сформована комісія, яка повинна була вибрати членів Виконавчого Комітету. Я був учасником тієї групи, і після більше ніж двогодинного обговорення не пам'ятаю, хто це запропонував, але з'явилася ідея, що людина, яка візьме на себе головування Представництвом, має походити з провінції Місьйонес.

У той момент у мене перед очима промайнула низка спогадів. Мої бабуся та дідусь, батьки, дружина, діти та двоє людей, які доклали зусиль, навчаючи мене змалечку в громаді, я маю на увазі отця Хорхе Мельничина та сестру Рафаелу (ЧСВВ).

Я провів кілька консультацій з нашими організаціями в Місьйонес та прийняв рішення.

Я із самого початку розумів, яка це велика відповідальність і що я не був належним чином готовий до такої посади. Тому я й звернувся за підтримкою та порадами до фантастичної когорти друзів – лідерів, які значно полегшили завдання.

Два роки поспіль, кожні 15 днів я їздив до Буенос-Айреса, намагаючись на кожній зустрічі консолідувати УЦП з огляду на всі настанови з усіх боків.

Саме тому перший акт незалежності України опинився в руках асоціації «Просвіта Беріссо», міста з великою українською громадою, яка заслужила на відзнаку.

Це було жертвне завдання, однак я поставився до цього відповідально. Звичайно, я припускався помилок, але вони трапляються у тих, хто бажає будувати.

Я був першим президентом, який походив із провінції країни, і представляв найдавнішу міграційну течію в Аргентині. Дякуючи Богу, завдання виконано.

ХОТЕМЕР: ГРЕНЮК І ХЕРУЛА

У 1995 році губернатором Місьйонес був Рамон Пуерта. Україна подала пропозицію провінції Місьйонес підписати братерську угоду з Тернопільською областю. Була сформована делегація, до якої увійшов також тодішній консул України в Місьйонес, пан Рамон «Нене» Гренюк.

Після офіційних заходів у Києві та в Тернополі, з «Нене» Гренюком та його дружиною Мартою ми поїхали до району, звідки перші мігранти прибули до Місьйонес.

Ми приїхали до маленького містечка під назвою Хотимир (село Хотимир – Івано-Франківська область). З цього села в 1900-х рр. родина Гренюк виїхала до Аргентини.

Міський голова прийняв нас, ми побачили будинок, де жили Гренюки, а потім вирішили прогулятися.

Великою несподіванкою було виявити, що головна вулиця називається "Херулівка", бо в цьому районі проживало кілька родин, на прізвище Херула.

Який збіг обставин: родини Гренюк та Херула походять з одного села в Україні, і в Аргентині вони займаються однаковою діяльністю. Сьогодні вони є провідними представниками аргентинського сектору з виробництва мате.

МОЛОДІ ЛЮДИ У ЛІТАКУ ДО БУЕНОС-АЙРЕСА

Зустрічі молоді, які відбувалися у 80-х роках у провінції Місьйонес, дозволили нам зміцнити зв'язки між громадами. Велика кількість молодих людей, що сягала 500 представників із різних міст і містечок нашої провінції, вплинула та те, що з Буенос-Айресу нас запросили відвідати п'яту «Веселку», яку організовувала Українська асоціація культури «Просвіта», розташована в містечку Есейса.

Була сформована група з представників молоді з різних міст, але ми стикнулися з проблемою транспорту. Успішна зустріч із тодішнім губернатором Рікардо Барріосом Арречеа надала нам можливість подорожувати в знаменитій «Араві», літаку провінції. Ви можете собі уявити, що молоді люди подорожують у Буенос-Айрес приватним літаком? Більшість делегатів ніколи не відвідувала столицю і тим більше не подорожувала повітряним транспортом. Цей досвід залишив багато анекдотів. Результати поїздки були чудовими. Приємна зустріч з молодими мешканцями столиці, прогулянка великим містом і, звичайно, після всіх заходів, включаючи традиційне асадо опівдні (прим. пер. асадо – національна аргентинська страва – м'ясо, смажене на жару), футбольний матч між командами Буенос-Айреса та Місьйонес. Спогади про цей досвід зберігають Оскар Херула, Бето Кукук, "Діді" Ротчен, Скромеда, Мігель Херула, Естебан Чудик, «Літо» Полутранка та ін.

ПРАПОР ОБЕРА

У перші роки Фестивалю Іммігрантів існувала традиція, яка, думаю, є й сьогодні: піднімати прапори громад, які беруть участь у святкуванні.

На одному з перших фестивалей у 80-х якісь шахраї попросили, щоб український стяг був представлений прапором Радянської Соціалістичної Республіки Україна, тобто блакитно-червоним, а не синьо-жовтим.

Ясна річ, що це прохання, підтримане групою російських активістів (не з м. Обера) під явним керівництвом тогочасного радянського посольства в Буенос-Айреса, викликало протест в українській громаді.

Завдяки клопотанню єпископа Андреса Сапелака перед національним урядом і підтримці інших громад-учасниць фестивалю

нарешті над українським павільйоном замайорив синє-жовтий прапор. У ті часи було багато «акцій», проведених «активістами» проти української громади не лише в Місьйонес, а й по всій Аргентині.

Найпоширенішою думкою на той час було, і я чув це безпосередньо від посла Радянського Союзу в Аргентині, що Росія та Україна – це одне й те саме. Проте проголошення Україною Незалежності в 1991 році остаточно прояснило ситуацію.

Треба уточнити, що більшість провокацій здійснювали люди й організації, які не були ні з Обера, ні з Місьйонес. Їх джерелом було тогочасне радянське посольство, яке дуже переймалося активністю нащадків українців в Аргентині. Наприклад, їх ідеологічну пропаганду в Місьйонес розповсюджував один «священник», який марно намагався вплинути на громадську думку.

ІНКАРНАЦІЯ В КИЄВІ

Перша моя поїздка в Україну (розповім про це окремо) привела мене до зустрічі з послом Аргентини в Києві. Поки я чекав у приймальній, секретарка, пані років 50-ти, з типовою зовнішністю українки, вільно розмовляла зі мною гарною іспанською мовою.

Через майже півгодини я запитав її, де вона вивчила мову, і почув відповідь: «Удома. Я народилася в м. Енкарнасьйон (Парагвай) і кілька років прожила в Буенос-Айресі». Далі вона розповіла, що її батьки емігрували до Парагваю, потім до Буенос-Айреса, а в 50-ті роки вони опинилися поміж майже 3000 українців з трьох континентів, які повірили обіцянкам Комітету з питань повернення на Батьківщину про можливість побудови того, що зрештою виявилось великою брехнею «соціалістичної України». Зі сльозами на очах Валентина розповіла мені про злидні, з якими вони стикнулися після «повернення». Нічого з того, що їм обіцяли, не виконали. Їх відправили у віддалені села, подалі від їх родин, жити в умовах, набагато гірших, ніж ті, в яких вони мешкали на аргентинській землі. Її батько так і помер, ностальгуючи про свою Америку, з якої ніколи не мав би повертатися.

Також під час іншої поїздки в Україну я мав можливість зустрітися з групою аргентинських та уругвайських громадян, які повернулися зі своїми батьками в Україну в 50-х рр. Вони заснували в місті Луцьку клуб під назвою «Надія».

Вони плекали надію повернутися в Америку. Незважаючи на те, що вони мали паспорти громадян Аргентини, міліція перешкоджала їм поїхати до Москви, де розташовувалося посольство Аргентини. Лише одна жінка з цієї групи змогла дістатися до російської столиці. Після кількох днів чатування навколо дипломатичної резиденції, вона дочекалася, коли звідти виїхала машина посла і просто кинулася до нього.

Ця жінка, заручившись дипломатичною підтримкою, змогла повернутися до Аргентини.

Зі слів очевидців, вона була однією з небагатьох, кому так пощастило. Коли Україна проголосила Незалежність, інші учасники цієї групи також змогли здійснити свою мрію про еміграцію.

«КМІТЛИВІСТЬ», ЩО ВРЯТУВАЛА ВІД ПОДОРОЖІ

Як я казав в попередніх оповідках, у 50-ті роки Радянський Союз розповсюдив масову рекламу, метою якої було повернути українців, яких закликали «будувати велику Соціалістичну Україну». Ці «запрошення» надійшли також і до Місьйонес. У колонії Гуарані жив дон Педро, який за кілька років, завдяки наполегливій праці значно покращив своє економічне становище. Іммігранти завжди плекали думки про повернення на Батьківщину. Дон Педро, єдиний із братів, який мав на це кошти, був захоплений новою ідеєю: "Це ж можливість повернутися додому", - казав він. Його сім'я, сусіди та деякі друзі, які також вирішили повернутися, спонукали його долучитися до них.

Дон Педро колись у Буенос-Айресі познайомився з чоловіком, що систематично надсилав йому газету «Українське слово», яку видавала Українська Асоціація Культури «Просвіта» Буенос-Айреса. У цій газеті, яка підтримувала національну українську ідею, радили іммігрантам не повертатися, оскільки всі обіцянки радянської влади були фальшивими.

Дон Педро порівняв дві публікації – Посольства Радянського Союзу та «Українського слова» і подумав: "Вони дуже суперечливі, хтось бреше". Він поїхав у місто Альєн з обома публікаціями та побачив, що на вулицях було значно більше машин, ніж на фотографіях добре знайомого йому українського міста, які були опубліковані як частина радянської пропаганди. Тоді він зробив висновок: "Росіяни брешуть мені".

Коли він розповів про це своїй родині й тим, хто вирішив поїхати, вони розлютилися, так само як і інші сусіди та родичі, які почали звинувачувати Педро в тому, що він не любить своєї батьківщини. Через кілька днів після рішення залишитися Педро подав свої документи на розгляд Республіці Аргентина. А кілька років потому він отримав лист про те, що мав рацію: Радянський Союз збрехав усім.

Так простий дедуктивний метод врятував Педро та його родину.

«СЕНДВІЧ» У РАДЯНСЬКОМУ СТИЛІ

Один із найцікавіших візитів, який я зміг здійснити в Україну, був у 2001 році, він збігався з урочистостями до 10-ї річниці Незалежності. Україна на той момент уже сильно відрізнялася від колишньої радянської республіки, але й досі було багато тих, хто не міг звикнути до змін.

Ми з моїм другом Пабло Блідим зайшли в бар готелю після того, як взяли участь у фестивалі народної творчості на центральній площі міста. Ми влаштувалися за барною стійкою й замовили кілька бутербродів із шинкою та сиром. Бармен запропонував нам: «Це може бути або бутерброд із шинкою, або із сиром, з обома інгредієнтами... немає». Після нашого пояснення, що він може змішати сир і шинку, бармен повторив: "Це неможливо, є тільки такі". Тоді Пабло своєю гарною українською мовою попросив: "Дайте нам по одному кожного вида, але з подвійним сиром і шинкою». Нас обслужили, ми обмінялися шинкою і сиром на очах приголомшеного хлопця і зробили собі бутерброд, який і хотіли – з «шинкою та сиром».

Пояснення просте: такою була радянська модель, можна було купити, тільки те, що було в наявності, ніхто не виходив за запропоновані рамки.

Те саме стосувалося й одягу, який був переважно одних кольорів, і взуття – все було уніфіковано, вибір був невеликий.

Слава Богу, сьогодні Україна демонструє інше обличчя, далеке від цієї моделі. Українці відновили власну ініціативність.

УКРАЇНСЬКА ЗЕМЛЯ

Під час першої поїздки в Україну я познайомився з селом Пшеничники, місцем, де народився дон Хуан Баланда, мій дідусь по батьковій лінії. Як ви вже читали, я відчував, що здійснюю мрію – свою і багатьох із тих, хто не зміг цього зробити. Тому я взяв жменьку землі з того місця, де ще зберігся сарай, в якому колись жив мій дідусь.

Я привіз її в Аргентину і вибрав три місця, щоб її покласти: на могилах моїх дідуся й бабусі Хуана й Анастасії і на могилах ще двох людей, які, як я напевне знаю, мріяли й боролися, щоб побачити "свою" Україну вільною й незалежною. Йдеться про тих людей, які найбільше вплинули на мене з дитинства та юності в нашій громаді: сестру Василіанського ордену Рафаелу і панотця цього ж ордену Хорхе Мельничина. Обидва спочивають на цвинтарі міста Апостолес. Ця жменька землі була моєю подякою за те, що вони навчили мене любити Україну та бути справжнім громадянином Аргентини.

ДИНАМО-БАРСЕЛОНА : "Я не іспанець"

22 жовтня 1997 року я був в Україні і майже випадково дізнався, що в готелі було кілька людей, які розмовляли іспанською. Це були гравці ФК Барселона, які наступного дня мали грати з київським "Динамо" – всесвітньо відомим українським клубом – за Кубок Європейських Чемпіонів.

За Барселону грав Луїс Енріке, який сьогодні є одним із тренерів каталонського клубу наряду з Рівальдо та Фіго.

У Динамо великою фігурою, безперечно, був Андрій Шевченко. Ми терміново почали шукати можливість потрапити на матч, і нам це вдалося. Було дуже холодно, національний стадіон був повністю заповнений, близько 100 000 людей тулилися один до одного. Через

декілька хвилин "Динамо" почало перемагати, а болільники – радіти з цього. Поруч із нами один фанат "помітив", що ми говорили іспанською, і висловив свою неприязнь. Ми звернулися до нього українською і швидко пояснили, що ми аргентинці та нащадки українців. Також додали, що наші родини були родом з Івано-Франківської області. Саме це остаточно зняло дискомфорт у спілкуванні.

Він також був з того регіону. Рішуче дістав широку торбу, в якій ніби ручки у внутрішній кишені, були справно вмощені «мініпляшечки» із найчистішою «Горілкою» (українським алкогольним напоєм). Він запросив нас, і ми випили з новим другом. "Динамо" виграло три-нуль, і це святкувала вся Україна. Ми не пам'ятаємо останнього голу, адже було дуже холодно і нам довелося на запрошення грітися напоєм, міцність якого ми не знали. Слава богу, наш готель знаходився в двох кварталах ... , але шлях туди зайняв тривалий час і зовсім не через затори. Наступного дня було важко.

НЕБЕЗПЕЧНІ ТОСТИ В ТЕРНОПОЛІ

Приїжджаючи в гості, ви повинні розуміти місцеві звичаї та традиції. Ось що сталося з нами у Тернополі. Ми перебували там з офіційним візитом урядової делегації провінції Місьйонес. Після офіційних церемоній очільник Тернопільської області запросив нас на частування.

Як тільки ми сіли, один із секретарів першого президента України почав піднімати тости «горілкою», яку нам щедро розливали по чарках. Проблема полягала в тому, що цей добрий чоловік перебрав із кількістю тостів. Коли ми прослухали десять, питання ускладнилося, бо той добродій мав їх безліч. Ось так ми добралися до 21 тосту. Ясна річ, що до такого ми не звикли, так само, як і до холоду, який був того дня. Але завжди в таких ситуаціях є щось позитивне: в готелі, де ми зупинилися, ми змогли спати без ковдри, не зважаючи на невисоку температуру повітря.

«ПАТІО ДЕЛЬ ЛІТОРАЛЬ»

Наприкінці 70-х - початку 80-х років молодому чоловіку з Лас-Тунас спала на думку гарна ідея створити танцювальний майданчик, що стало неабиякою подією.

Це був "Рамонсіто" Островскі, який разом із сім'єю організував на своїй фермі привабливий танцпол, до якого приїжджали родини з Південного району Місьйонес і навіть з міста Посадас та навколишніх міст.

Найкращі ансамблі того часу, що грали місцеву музику та коломийки, виступали на цих вечірках.

Танцювальний майданчик, домашні страви, сімейна атмосфера приваблювали людей і сприяли успіху закладу.

Також "Ramoncito" запрошував різні танцювальні колективи Місьйонес для виступів на цій невеличкій імпровізованій сцені.

Виникали проблеми, коли вранці починався дощ, бо дороги тоді були погані. Швидко розбігтися, щоб не зав'язнути в багнюці, було одним із невід'ємних інгредієнтів веселих вечірок.

Скільки пар, скільки шлюбів зробили свої перші кроки у "знаменитому" тоді Патіо дель Літораль у Лас-Тунас. Можливо, цей культурний простір мав таке ж значення, як і святкування в колонії в перші роки імміграції.

ДВІЧІ В ПЕРШОМУ КЛАСІ

«Я закінчив перший клас із найкращими оцінками в таблиці. Коли я збирався продовжити навчання наступного року в школі 70, вчителька побачивши мене в класі, запитала моє ім'я та прізвище, а почувши, що я Мігель Хосе Херула, попросила мене вийти з класу. Я повернувся до першого класу, де вчителька із задоволенням прийняла мене. Коли я приніс додому зошит, мої батьки запитали мене, як таке могло статися, і я їм розповів. Мій батько згадав, що ця вчителька попросила його збудувати їй будинок навпроти школи, а він відмовився, сказав, що вже зробив достатньо, адже він побудував чотири корпуси школи, будинок для директора і навіть їдальню». Вчителька відігралася на мені ...

(Мігель Хосе Херула)

ВІДМІННИК, ЩО ЗАЛИШИВСЯ БЕЗ ПОДОРОЖІ

«Я вступив в Торгову Школу міста Посадас вчитися на товарознавця. Оскільки у мене були найкращі оцінки, мене включили у список інших найкращих студентів із різних шкіл для поїздки до Мардель-Плата. Мені сказали: «Іди до додому, а ми повідомимо, коли відбудеться подорож. "Мій батько довідався з газети, що найкращі студенти вже подорожували, але "Мігеліто" чомусь був удома. Справа в тім, що начальник тогочасної пошти (1954), який щодня проходив повз мій будинок і іноді випивав мате з моїм татом, отримавши телеграму із запрошенням, відповів, що адресат був невідомим. Причина... очільник пошти був пероністом, а наша родина підтримувала Громадянський радикальний союз» (**Мігель Хосе Херула**).

Поширення через засоби масової інформації культури, яку іммігранти привезли з собою, було непростим завданням. За винятком великих подій, наприклад, річниці прибуття перших поселенців або деяких релігійних свят, на радіо, в газетах чи журналах провінції висвітлювалося дуже мало інформації.

Лише в середині 60-х років виникає інтерес ЗМІ до цієї проблематики, вони починають заохочувати лідерів громад бути «речниками» та розповідати багату історію своїх предків.

Моя власна історія починається в 1979 році, коли я почав створювати та вести щотижневую передачу "Музика та пісні України", спочатку по неділях, потім по суботах на хвилі LT4 Радіо Місьйонес, з хорошим на той час сигналом, який дозволяв, щоб Радіо було чути аж до Буенос-Айреса.

Це був прекрасний досвід, на той час у Місьйонесі було небагато засобів масової інформації, тільки дві радіостанції в Посадас, LT17 та LT4. Інші знаходилися в Обера - LT13-, Ельдорадо -LT18- та Сан-Хав'єр - LT45-.

Також з Енкарнасьон (Парагвай) доходила хвиля ZP5 Радіо Енкарнасьон.

Майже два десятиліття я провів із «Музика та пісні України», ретельно підбираючи музику, яку завжди супроводжував коментарями щодо історії, культури та актуальних новин українських громад в Місьйонес, а також у Парагваї.

На цю програму приходили десятки запрошених гостей, в тому числі перший очільник української дипломатичної місії в Аргентині Олександр Никоненко та перший посол, дорогий мій друг Віктор Пашук.

Цей розділ з'явився в книзі для того, щоб було зрозуміло, наскільки важко було тоді знаходити та поширювати музичні матеріали. Україна зачинила свої двері, вона проти волі стала частиною Союзу Радянських Соціалістичних Республік, тому тому звідти нічого не можна було отримати.

Матеріали надходили від діаспори, деякі записи з Канади і Сполучених Штатів, інші з Бразилії і "майже" саморобні записи на касетах, які ми повинні були зберігати, як золото, бо вони були надзвичайно цінними.

І досі деяка молодь згадує, як їх батьки чи бабусі й дідусі з хвилюванням чекали часу програми, записували її, щоб потім мати змогу слухати українську музику протягом тижня.

У кожному циклі програми ми щотижня отримували десятки листів з міста Посадас, з внутрішніх районів провінції Місьйонес, з Парагваю і навіть з провінцій Коррьєнтес і Ентре-Ріос.

Я також пам'ятаю Луїса Анхеля Монсона (Барчука), Чотирьох Тузів, Агустіна Барчука і Качо Барчука, які брали участь у програмі з «прем'єрою» своїх Коломийок, записаних на тому ефірі на довгогравальну платівку.

Не можна не віддати належне власнику радіостанції, доктору Педро Варениці за підтримку, яку я завжди отримував від нього, нащадка українців, сина видатної сім'ї з Апостолес й одного з перших професіоналів, якого подарувала суспільству громада Місьйонес.

Також в різні моменти я отримував підтримку таких бізнесменів, як Максимо Мельник, Педро Худик, Педро Клуба, Карлос Стасюк, Еліас Андрухович, Ніколас Грегоркучук, Едуардо Плаюк, Рубен і Качо Грабовієскі, Маріано Олексин, брати Скабрій, Хуан Пасаман, Федеріко Спасюк і Дон Деметріо Гренюк і Рамон Гренюк, які протягом років були ексклюзивними рекламодавцями програми.

Але ж я не один я працював у ЗМІ, задовго до мене були й інші, які заслуговують того, щоб їх пам'ятали.

Протягом багатьох років "Українська година", яка транслювалася на ZP5 радіо Енкарнасьйон, щопонеділка опівдні, була і досі є зустріччю українських нащадків із власною культурою, яку не можна пропустити.

Це найдавніша програма, присвячена громаді. Як розповідає Педро Худик, у 1961 році його брат Естебан Худик, усвідомив, що існує потреба в кращій комунікації, і попросив у тодішнього директора ZP5 радіо Енкарнасьйон Дона Артеміо Вера ефірний час.

Відповідь була схвальною, і в такий спосіб народилася «Музика та пісні України», що згодом стане «Українською годиною». Педро Худик був музичним редактором програми: "Очевидно, що матеріалів було небагато, але деякі друзі прислали записи з Канади та США, дещо все ж таки надходило з України, і так ми викручувалися".

Стосовно дефіциту музичних записів, Худик згадав: «У певний час у районі були радянські прихильники і вони хотіли включити музику такої тенденції, тому директор радіо попросив мене позначати крейдою диски, які не містили російської політичної пропаганди».

Трансляція програми тривала з різними дикторами та на різних станціях понад 50 років.

Наразі вона транслюється на радіо Ітапуа (102,5), її ведуть адвокат Мануель Синкар та панотець Пабло Ліснічук. На цій же радіостанції доктор Мануель Синкар випускає і веде іншу програму під назвою «Україна молода».

З іншого боку, в Обера у 80-х рр., Луїс "Ніто" Пона, активний лідер громади та місцевий бізнесмен, випускав в ефір «Українську Годину» на LT 13 Радіо Обера. Ця програма транслювалася в суботу на першому радіо, яке виникло в центральній зоні Місьйонес.

Згодом, в деяких випадках паралельно з «Музикою та піснями України», з'являлися інші програми, як «Голос української церкви» (1988), програма, присвячена тисячоліттю християнства, яка також поширювала новини Української Єпархії, також на LT4 Посадас. Її вела пані Єва Пасаман де Барчук.

З появою ФМ у місті Апостолес та Консепсьон-де-ла-Сьєрра з'явилося кілька програм, які і досі транслюються.

Так, ми повинні згадати Педро Крука та Хуана Струсу з їх "Україна сьогодні і назавжди", спочатку на FM "la Voz" («Голос»), а потім у FM Чімірай, обидві хвилі в місті Апостолес. Також на півдні провінції Місьйонес молодий Ніколас Глінка з 1996 року веде та продюсує на FM Cielo («Небо») (106.5) «Час України» в Апостолес. Програма транслюється по неділях з 19:00 до 21:00. Глінка також із 2003 року

відповідав на FM Консепсьйон (91.3) за програму «Музика та Слова України». Вона виходить в п'ятницю з 19:00 до 21:00.

«Як сказав дідусь» була ще однією програмою у місті Апостолес. Вона транслювалася в період з 2006 по 2011 рік - приблизно - її вели Габріель Борескі, Мігель Анхель Хембаровскі та Карлос Плаюк. Транслювалась програма на FM Chimiray (100.3) по неділях з 12 до 13:30. Програма триває й досьогодні, але лише в музичній версії.

Та сама група людей проводила різні спеціальні програми не лише на вищезгаданому радіо, але й на кабельному телебаченні міста Апостолес (телеканал Норте). Великдень, Різдво в Україні та Голодомор були одними з головних тем програм.

Це лише кілька прикладів радіопрограм, які, напевно, були найважливішими на той час, можливо, через їх безперервну роботу в ефірі. Ми знаємо, що їх слухали в Команданте-Андресіто, Альєні, Обера та інших громадах провінції Місьйонес.

НА ТЕЛЕБАЧЕННІ

На «12 Каналі» телебачення м. Посадас я в декількох випадках також поширював матеріали з українською проблематикою.

У 1987 році ми разом із командою «12 Каналу» зробили програму, записану в Лас-Тунас, в якій показали українські звичаї, як у музиці та танці, так і в такій престижній традиційній кухні.

Після подорожі, - про яку я писав вище, - я підготував низку спеціальних програм - усього шість – про Україну після проголошення незалежності. Я пишався тим, що був першим журналістом у Південній Америці, який це висвітлив.

Те саме я зробив по результатах офіційного візиту делегації уряду Місьйонес в Україну.

Також з нагоди сторіччя імміграції України та Польщі в Місьйонес, у конференц-залі Інституту Монтойя, ми показали ефір 12 каналу, присвячений виставі «Україна співає й танцює», на якій виступали балет «Коломея», Руло Грабовієскі, «Лос Чіньоскі», Качо Барчук та відкриття того вечора, Пабло Масінюк із його версією відомого «Коричневого Воза».

Я вже згадував про доктора Педро Вареницю, власника радіостанції LT4 Місьйонес. Також варто згадати Мігеля Басиліо Баранюка, який заснував Cadena Express, ще один важливий засіб масової інформації провінції Місьйонес.

Коли на національному радіо значно переважали станції АМ, а FM-станції тільки почали з'являтися на медіа-сцені, Мігель, мешканець Апостолес, син українських іммігрантів, створив авангардне радіо доброї музики, керуючись чіткими критеріями та вишуканим смаком.

За збігом обставин, Cadena Express вперше вийшла в ефір 27 серпня 1988 року, в річницю приїзду перших українських іммігрантів у Місьйонес, від Посадас по всьому регіону.

Мігель Баранюк пропрацював там до червня 1993, того року він трагічно загинув.

1 серпня 2001 року Хорхе Владіміро Баранюк, теперішній власник, бере на себе керівництво станцією. Як його брат Мігель, у програмах Cadena Express Хорхе приділяє багато уваги важливим для громади темам.

Розвиток радіо прискорився завдяки залученню до роботи журналістів, дикторів, операторів українського походження, які мали зв'язки з іншими представниками громади чи просто були прихильниками української культури.

Так, ми маємо згадати Мануеля Камбейро, Рікардо Мануеля Одзіомека, Марію Росу Тітус, Мабель Баланду, Алісію Потералу, Алісію Сороку, Марісу Новак, Мірту Прокопів, Маріо Антоновича, Хорхе Антоновича, братів Клімчуків, Ліліану Чавар, Хуана Карлоса Марчака, Кармен Герелюк, Рубена Мантулака, Фернандо Вареницю, Родріго Аранду, Хорхе Куца та багато інших, які були і є справжніми популяризаторами української культури.

Звичайно, їх були набагато більше – тут ми згадуємо лише найбільш відомих і сучасних.

ДИПЛОМАТІЯ В АРГЕНТИНІ

ПОЧЕСНІ КОНСУЛЬСТВА

5 грудня 1991 р. Аргентинська Республіка визнала незалежність України і стала першою країною Латинської Америки, яка прийняла це рішення. Дипломатичні відносини між двома державами були встановлені 6 січня 1992 року. Посольство України в Аргентині було відкрито в березні 1993 року, тоді як посольство Аргентини в Україні почало діяти в травні того ж року.

Перша будівля Посольства України розташовувалася в мікрорайоні Палермо Буенос-Айреса, на вулиці Лафінура 3057. Першим дипломатом, який очолив посольство, був тимчасово повірений у справах Олександр Никоненко.

21 січня 1994 року прибув перший Надзвичайний і Повноважний Посол України Віктор Пащук.

У січні 2001 р. В. Пащука замінив посол Олександр Майданик. У лютому 2004 року Олександр Никоненко знову був призначений головою дипломатичного представництва, але цього разу вже як Надзвичайний і Повноважний Посол.

23 квітня 2008 року, відповідно до Указу Президента України, на посаду Надзвичайного і Повноважного Посла України в Аргентинській Республіці був призначений Олександр Тараненко.

Нарешті, 25 вересня 2013 року Юрія Дюдіна було призначено Надзвичайним і Повноважним Послом України в Аргентинській Республіці.

Традиційно українські посли в Аргентині виконують свої функції за сумісництвом у Парагваї, Уругваї та Чилі.

Сьогодні Посольство розташоване по вулиці Ольєрос 2169 Автономного Міста Буенос-Айрес.

Олександр Никоненко, перший український дипломат в Аргентині

КОНСУЛЬСТВА

Після першого візиту Тимчасового Повіреного у справах України в Аргентині Олександра Никоненка до Місьйонес, беручи до уваги наявність великої громади українських нащадків у провінції, встановлюються перші контакти, метою яких було призначення почесного консула.

Через кілька місяців офіційна пропозиція надійшла, і Рамон Гренюк став першим Почесним Консулом України в Південній Америці. Офіційне призначення Гренюка відбулося в липні 1994 року, а 11 вересня 1994 року він отримав Патент Почесного Консула.

Через декілька років, розуміючи, що виконав свою місію, він попросив український уряд призначити на цю посаду іншу людину.

Українська держава вирішила призначити Дієго Лоренцо Муруняка (17-01-2002), який донині залишається на цій почесній посаді.

Згодом Україна призначила консулів у Чако, Формосі та Ла-Платі, цю відповідальність взяли на себе Оскар Коровайчук (5-10-2007) та доктор Педро Лилик (25-06-2013) відповідно.

У сусідніх країнах обов'язки Почесних Консулів виконують Андрес Троцюк, в Парагваї (20-09-2002); в Чилі – Алекс Тьерманн (14-12-2007) та в Уругваї – Дієго Гуадалупе Бренна (8-12-2010).

Посол України в Аргентині Віктор Пашук під час першого візиту до Місьйонес. Поряд із ним віце-губернатор Мігель Анхель Альтерач, Почесний Консул України Рамон Гренюк та лідери громади

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ

Одним із стовпів, що підтримували іммігрантів, а потім сприяли розвитку громад їх нащадків, було місце, де вони сповідували свою віру.

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА У МІСЬЙОНЕС

Священники не лише чинили таїнства, вони були радниками, провідниками, соціальними працівниками, перекладачами; словом, в різний час вони разом із черницями різних орденів простягали руку допомоги іммігрантам та першим поколінням їхніх нащадків.

Досить згадати, що перший кооператив – «Українське Аграрне Кооперативне Товариство з обмеженою відповідальністю», було засноване в місті Апостолес священником Отцем Хуаном Сенишиним, видатним діячем Південного регіону провінції, діяльність якого вийшла за межі громади українських іммігрантів. Доказом цього є його обрання в 1915 році членом Ради комунального управління міста Апостолес, а потім на засіданні Ради був обраний її головою.

Перші культурно-просвітницькі організації також були створені священником – Ярославом Карпяком. Це, наприклад, «Читальна зала Просвіти», заснована у 1910 році і закрита в 1950 році. У 1949 році її співробітники створили «Аргентинсько-український клуб» в Апостолес,

який і сьогодні грає провідну роль у цьому місті. Такі «читальні зали» також працювали в Асарі й Лас-Тунас.

Так, спочатку приходські священники, а потім василіяни, почали будувати храми в різних районах Місьйонес. Сьогодні існує сім великих парафій: в Апостолес, Посадас, Леандро Н. Алем, Обера, Хардін-Америка, Сан-Вісенте й Андресіто, в них знаходиться майже півсотні каплиць.

Не тільки церкви виконували роль справжніх «релігійно-соціальних та культурних маяків»: члени громади власними руками також будували парафіяльні зали.

Іншим важливим внеском священництва та чернецтва було створення шкіл-інтернатів при монастирях. Там сини і доньки іммігрантів мали можливість отримати доступ до освіти, що раніше було практично неможливим через віддаленість ферм від міських центрів, де розташовувалися сільські школи.

Важливу просвітницьку діяльність виконували сестри-василіянки, які сьогодні з гордістю представляють монастир Матері Софронії (Сан-Вісенте – Місьйонес), монастир Святого Василя Великого (Посадас – Місьйонес), монастир Милосердного Ісуса Христа, будинок для людей похилого віку (Апостолес), монастир Христа Царя (Апостолес – Місьйонес), монастир Святої Макрини, будинок для дівчат (Леонардо Н. Алем) й Український музей (Апостолес).

Не можу не згадати велику роботу монахинь цього ордену з євангелізації. Незважаючи на труднощі, ці жертівні жінки вирушали в найвіддаленіші місця, щоб викладати катехизм. Там же черниці допомагали сім'ям вирішувати різні проблеми, пов'язані з охороною здоров'я, освітою і т.д.

В Обера та околицях Світський Інститут Катехисток Святого Серця Ісуса Обера також здійснював пастирську працю разом із священниками і посприяв створенню в цьому місті школи-інтернату для дівчаток.

Пізніше до цієї роботи долучилися Сестри-Служниці Непорочної Диви Марії, більшість з яких приїхали з Бразилії, де цей орден є одним із провідних. Вони оселилися в місті Хардін-Америка, а потім поширили свою діяльність і в "новому місті Андресіто".

ІНШІ КОНФЕСІЇ

Українці перших міграційних течій здебільшого були прихожанами Греко-Католицької української церкви, а також, на думку деяких істориків та українських нащадків, серед них були православні родини, зокрема з Волинського регіону.

Так, в Трес-Капонес, незважаючи на гостру полеміку, була створена Російська Православна Церква, яка розділила українців-католиків із Галичини та православних волинян і функціонує до цього часу. Перший священник, який очолив цю громаду, превалєбний отець Тихон Гнатюк, згодом пішов з цієї церкви (Російської Православної) і був призначений 28 січня 1931 р. митрополитом Української Православної Церкви у Сполучених Штатах Америки Іваном Теодоровичем першим священником Автокефальної Православної Української Церкви. У цьому статусі він почав розвивати важливу діяльність на півночі нашої країни, зокрема в Чако, а також у Парагваї.

Серед нових іммігрантів, які почали облаштовуватися в центральній частині Місьйонес з 1925 року, окрім вірних католиків була велика кількість православних та протестантів, які також зробили свій внесок у розвиток громад.

Мушу також згадати Євангельські Баптистські Слов'янські Церкви, які відіграли важливу роль, особливо в центральній частині Місьйонес, побудувавши десятки храмів, які об'єднали і продовжують об'єднувати іммігрантів та їх нащадків.

Іммігранти були християнами, які щиро вірили в Бога. Вони змогли передати цю віру своїм нащадкам, і тут, у Місьйонес, кожен у своїй конфесії зміг знайти у священників, черниць і пасторів не тільки підтримку своєї віри, а й допомогу й підбадьорення у важкі моменти, яких, звичайно, було чимало.

НАЩАДКИ ТА ЇХ МІСІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЖИВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Минуло більше століття з моменту появи першої групи українських іммігрантів в провінції Місьйонес. Сьогодні нас може дивувати, що українські культурні особливості все ще зберігаються, що культурні традиції цих громад іммігрантів витримали випробування часом. Насправді, якби ми вирішили вивчити історію минулого століття, нас би це не дивувало. Виявляється, ці іммігранти, а потім і їх нащадки, вдало зуміли зробити з цієї культури, з цього концепту «наші люди» своєрідний якір ідентичності, який зміг вистояти не лише під ударами часу, але й певними періодами утисків з боку офіційної культури держави. Безперечно, українська мова була непоборним притулком культури іммігрантів. Врешті-решт вона продовжувала існувати без підтримки шкіл та академій тільки завдяки власним силам і сьогодні, у ХХІ столітті, залишилася живою мовою на значній частині території провінції Місьйонес, особливо в південно-східній зоні.

Давайте коротко розглянемо історичну еволюцію української культури в Місьйонес. Українські іммігранти, які прибули до міста Апостолес у 1897 році, та інші групи, що аж до ХХ століття одна за одною прибували на територію провінції упродовж наступних хвиль імміграції, ступали на нову землю з чіткою ідеєю: вони відчували себе частиною консолідованої громади, яка спиралася на два основоположні стовпи – українську мову та приналежність до греко-католицької церкви. При цьому греко-католицька віра була головним чинником, який визначав «українську сутність», тоді як українська мова була не лише розмовною, але й літургійною мовою українських мирян греко-католиків. І це відбувалося в провінції Місьйонес, яка в кінці ХІХ - в перших

десятиліттях ХХ століття вже характеризувалася широким етнічно-культурним розмаїттям населення. Якщо взяти до уваги лише південь Місьйонес, то на початку ХХ століття на цій території жили разом українці, поляки, бразильці, парагвайці, уругвайці, німці, італійці, гуарані, а також переселенці з інших провінцій країни. Ця реальність була чудово змальована в описі, зробленому пані викладачем Меропе Бінотті, яка розповідала про клас учнів школи №1 з Апостолес, де вона вчителювала у квітні 1901 року:

«У моєму класі було 40 учнів, хлопчиків та дівчат віком від 7 до 14 років, неграмотних, різних національностей. Побутовою мовою більшості цих дітей була не державна, а гуарані, португальська, польська та русинська ... З ентузіазмом вчительки-початківця я досить швидко забула перше неприємне враження та труднощі, з якими стикалась у спробах зрозуміти та щось пояснити своїм учням; згодом це радше викликало у мене розвеселеність, яку іноді важко було приховувати. Запитуючи в своїх учнів назву якогось предмету, фрукту чи тварини, я показувала ілюстрацію, а вони намагалися назвати зображення, але одні на гуарані, інші - португальською, польською чи русинською, дуже мало хто відповідав іспанською мовою».

Тож не випадково ті українські іммігранти, які оселилися на своїх ділянках землі, відразу започаткували активну культурну та громадську діяльність. Мова йшла не лише про виживання на чужій землі та в суворих умовах праці, але й про збереження національної ідентичності в умовах культурного розмаїття. Однак, слід відзначити, що для українців така ситуація не була новою, адже на європейських землях, на Галичині - провінції Австро-Угорської імперії, звідки вони приїхали, вони теж були в подібній ситуації, живучи разом на одній території з поляками, німцями, євреями, угорцями тощо. В провінції Місьйонес українці вдалися до таких саме культурних стратегій, які застосовували ще на батьківщині: активне сповідування своєї релігії, використання української мови в повсякденному житті та передача її нащадкам, створення асоціацій, клубів, бібліотек, читалень, театральних та танцювальних колективів, оркестрів, шкіл тощо. Одразу ж після прибуття на землі південного сходу провінції Місьйонес, українці почали будувати церкви й каплиці, не маючи часом навіть духовних отців свого обряду, але опираючись спробам приєднання до місцевих парафій римо-католиків з остраху втратити власну культурну ідентичність. Лише у

1908 році до українців в Місьйонес приїхав із Бразилії з пастирським візитом отець Клементе Бжуховський, за яким згодом послідували й інші священники.

До 1930-х років українці в Місьйонес розвивали дуже активну культурну діяльність. Аргентинська держава, яка прагнула в довгостроковій перспективі аргентинізувати іммігрантів та їхніх нащадків, була толерантною до культурних та інституційних проявів українців. І вони, зі свого боку, відповіли на пропозицію аргентинізації дуже конкретним вчинком: відправляли своїх дітей вчитися до державних шкіл. Так почало зароджуватися цікаве явище. Дитина, яка ходила до школи, опинялася на культурному роздоріжжі, почали з'являтися перші ознаки того, що в подальшому призведе до кризи ідентичності.

У 1930 році стався державний переворот, який скинув демократичний уряд Іполіто Ірігоєна. На чолі з генералом Феліксом Урібуру до керівництва країною прийшов правий націоналізм. Політична позиція стала нетерпимою до всіх проявів культури, які не відповідали ідеологічній та культурній державній моделі Аргентини. Національна держава поставила за мету жорстку аргентинізацію всього населення країни, що складалося на той час здебільшого з іммігрантів та їхніх нащадків. Державна школа була інструментом, обраним для виконання цієї місії. Почало вживатися нове дієслово: *аргентинізувати*. Аргентинізуючи дітей у школі, сприяли аргентинізації їхніх батьків вдома. Директори шкіл отримували від Національної ради з освіти дуже конкретні інструкції: школа повинна переслідувати та засуджувати будь-які форми культурних проявів, що не відповідали проєкту Національної держави. Потрібно було змусити школяра відчувати «сором» за мову його батьків, вважаючи її проявом неосвіченості, виявом відсталості та невігластва, підкреслюючи при цьому роль іспанської мови, як засобу для досягнення особистісного прогресу та соціального успіху. Утиски доходили до крайнощів, коли вчителю радили публічно зривати з дитини хрестик чи медальйон, що висів на шиї як символ її віросповідання. Культурні репресії Національної держави не мали меж, її жертвами стали не лише українці та їхні нащадки, а й усі інші етнічні групи, які населяли цей регіон у ті роки. То був період занепаду для культури, яка зуміла проявити себе в різноманітних соціальних сферах. Парафіяльні школи були закриті, а

діяльність клубів та асоціацій знизилася до мінімуму. Українська мова – інструмент збереження культурної спадщини тих переселенців та їхніх нащадків – обмежувалась сімейним та літургійним середовищем храмів та парафій. У цих двох місцях вона знаходила прихисток більше десяти років, тоді як у побутовому вживанні мов інших груп, як, наприклад, польської, почався процес поступового згасання.

Вплив культурних утисків, спрямованих проти нащадків іммігрантів, був настільки сильним, що в суспільній свідомості цілого покоління дійсно вкорінилася ідея про те, що українська культура та мова були перешкодою для соціально-економічного розвитку у спільноті. Культура імміграції була стигматизована як символ відсталості та невігластва. Її потрібно було позбуватися та зрікатися тим, хто прагнув «прогресу».

Другий післявоєнний період ознаменував нові часи. В Аргентині почалася інша політична епоха. За сприяння нової хвилі українських іммігрантів, які прибували у Місьйонес після Другої світової війни, в українських громадах почалося культурне відродження. Священники та черниці ордена Св. Василя Великого, окрім їх безпосередньої пастирської діяльності, стали водночас і популяризаторами української культури в Місьйонес. З кінця 40-х та протягом наступних двох десятиліть створювався потужний український культурний рух, що відобразився в танцях, музиці, хорах, навчанні та спілкуванні українською мовою, у створенні асоціацій та іншого. Місія просування та поширення культури здійснювалася, крім того, силами різноманітних громадських об'єднань, створених українською діаспорою, які й сьогодні продовжують здійснювати свою діяльність на всій території провінції.

Зараз, в ХХІ столітті, виникає важливе питання, яке наводить нас на роздуми: яким чином розгортатиметься українська культурна діяльність в провінції Місьйонес у найближчі десятиліття? Як вижити українській культурі у щоразу більше глобалізованому середовищі, у просторі та часі, що все більше тяжіють до одноманітності, нехтуючи розмаїттям? Упродовж більше століття українська культура зазнавала утисків, але вистояла, здолала їх і відродилася. Можливо, відповідь криється в тих двох словах з обкладинки цієї книги, які ми пояснюємо у вступі: *НАШІ ЛЮДИ*. Це та непоборна сутність, яка з 1897 року досягла сьогодення та прямує в майбутнє.

Естебан Снігур

